

TOLIŞƏ ZIVON

4

METODİKƏ VƏSOİT

Aqil Cəfərov, Rasim Heydərov, Elvin Səmədov

Tolış  zivon 4

Bo umumt hsil  məktəbon
4-n  sinifiro tolış  zivon fənni
DƏRSKİTOBİ
METODİKƏ VƏSOİT

  Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

**Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International (CC BY-NC-SA 4.0)**

Bu nəşr Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International lisenziyası (CC BY-NC-SA 4.0) ilə www.trims.edu.az saytında yerl şdirilmışdir. Bu n şrd n istifadə edərkən lisenziyanın Ő rtl ri qəbul edilmiş sayılır:

İstinad zamanı nəşrin müəllif(lər)inin adı göstərilməlidir.

N şrd n kommersiya məqsədilə istifadə qadağandır.

Törəmə nəşrlər orijinal nəşrin lisenziya Ő rtl ri ilə yayılmalıdır.

Bu n şrl  baėlı irad və təkliflərinizi
chashioglu@gmail.com v  derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına g nd rm yiniz xahiŐ olunur.
 m kdaŐlıėınız  c n əvvəlcədən t Ő kk r edirik!

KİTOBƏDƏ BİƏYON

IV sinif tolişə dərskitobi məzmunu konsepsiyə iyan tədrisi plan	3
Məzmunə standarton izoh iyan tədrisi vaxtədə çəvon realizə kardey	3
I BAXŞPO. MƏKTƏB İYƏN ƏMƏ	6
Dərs 1. <i>Məktəb</i>	7
Dərs 2. <i>Lığmon iyan çəy şoqird</i>	8
Dərs 3. <i>Ləyoğət</i>	11
Dərs 4. <i>Çe penc hovə boə</i>	13
Dərs 5. <i>Dı baş bıə lonə</i>	14
Dərs 6. <i>Morə iyan muş</i>	16
<i>I Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	18
II BAXŞPO. ÇOÇİNƏ DİNYO	20
Dərs 7. <i>Dınyo</i>	21
Dərs 8. <i>Elm iyan helm</i>	22
Dərs 9. <i>İminə buməlarzə</i>	24
Dərs 10. <i>Qədə vişə</i>	26
Dərs 11. <i>Dı qılə osonə poə</i>	27
Dərs 12. <i>Çe bobo nəğilon</i>	29
Dərs 13. <i>Ən yolə sərət</i>	30
Dərs 14. <i>Ki çiç bəka, bəştə bəka</i>	32
<i>II Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	34
III BAXŞPO. ERJON	36
Dərs 15. <i>Mo məkənən... (nəsihət)</i>	37
Dərs 16. <i>Foydəninə məsləhət</i>	38
Dərs 17. <i>Moə-balə məhəbbət</i>	40
Dərs 18. <i>Haft qılə ənoə vez</i>	41
Dərs 19. <i>«Ha», ya «Bəle»</i>	43
Dərs 20. <i>İştə nənə coyli onibəqətem</i>	45
Dərs 21. <i>Çiç hosone?</i>	48
Dərs 22. <i>Kuməyjə</i>	50
<i>III Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	52
IV BAXŞPO. ÇƏMƏ VƏTƏN – AZƏRBOYCON	54
Dərs 23. <i>Azərbaycon</i>	55
Dərs 24. <i>Heydər bobo</i>	56
Dərs 25. <i>Qamov</i>	58
Dərs 26. <i>İnsoni andomi uzvon</i>	59
Dərs 27. <i>Vətən çiçə?</i>	61
Dərs 28. <i>Çe Azərbaycani ğəlon</i>	62
Dərs 29. <i>Çəmə məholi təbiyət</i>	64
Dərs 30. <i>Lankoni Xan saray</i>	65
<i>IV Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	67
V BAXŞPO. SİRRİNƏ DİNYO	69
Dərs 31. <i>Çəmə bandon</i>	70
Dərs 32. <i>Haftıraqə</i>	72
Dərs 33. <i>Bəçəmə məhol əvəsor omedə</i>	73
Dərs 34. <i>Pələngə neçi</i>	74
Dərs 35. <i>Natə sığon</i>	76
Dərs 36. <i>Çe Bəhluli mehmon</i>	77
Dərs 37. <i>Kərpibırə pironi hekoyə</i>	78
Dərs 38. <i>Sədaqətinə duston həxədə</i>	79
<i>V Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	81
VI BAXŞPO. NƏĞİLON ALƏMƏDƏ	83
Dərs 39. <i>Həlmə iyan Səlmə nəğil</i>	84
Dərs 40. <i>Piron iyan çəy zoon</i>	85
Dərs 41. <i>İ mavlə ov</i>	86
Dərs 42. <i>Si qılə odəm</i>	87
Dərs 43. <i>İ iskan şıt</i>	89
Dərs 44. <i>Kafte iyan mujnə</i>	91
Dərs 45. <i>Çe Həmədoni hakim</i>	93
<i>VI Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	94

IV SINIF TOLIŞƏ DƏRSKİTOBİ MƏZMUNİ KONSEPSİYƏ İYƏN TƏDRİSİ PLAN

Tolişə zıvon 4-nə sinifədə həftədə de 2 saat bey hisobi **34 haftə**, yəni i tədrisə sori müddətədə **68 saat** tədris nəzərədə qətə bedə. Zinədəmon ki, qədə summativə ğıymətnoeyon **4-6 haftədə** i kərə dərskitobədə əks bıə bə miyyəyən qıləy baxşpo omuj bardə biəninə.

Ğeyd karde lozime ki, in dərskitobədə tolişə zıvoni **6 mərhələdə** tədris karde nəzərədə qətə bıə. In mərhəlon bə jinə baxşponro poə kardə biən.

UMUMİYƏ İSORNƏNİ PLAN

BAXŞPO	MOVZU	SAAT
I	MƏKTƏB İYƏN ƏMƏ	13
II	ÇOÇİNƏ DİNYO	11
III	ERJON	11
IV	ÇƏMƏ VƏTƏN – AZƏRBOYCON	11
V	SİRRİNƏ DİNYO	11
VI	NƏĞİLON ALƏMƏDƏ	11
CƏMI		68 (34 haftə)

Vində bedə ki, penə cədvəl 4-nə sinif tolişə zıvoni dərskitobi baxşpon iyən bə tədrisi nəzərədə qətə bıə dərş saaton əks kardədə. 6 baxşpoədə iborət bıə dərskitob de kurikulumi əsosi tolişə zıvoni qrammatikə mıxtəsər şikilədə ehtivo kardədə. Çe dərskitobi əsos məğsəd həftədə 2 saat bıə tolişə zıvoni iyən çəy qrammatikə bə şoqirdon omuteye.

Dərşon şərhadə oko doə bıə dizaynə elementon:

- Har qılə tojə dərş de məzmuni standarton iyən de təlimi məğsədəon əks kardə bıə cədvəli bino bedə.
- Dərşi həmə mərhəlon məlum kardə sərlohon jintono riyə kəşə bıə, de tındə-kavuo ranqi fərğin nişo doə biən.
- Har qılə dərşi izohədə oko doə bıə məzmunə standarton kəynə realizə be ifodə kardero mıvofiğə abzason vədə həmonə standarton nomrə de tınd-kavuo ranqi doə biən.
- Quş doeyro nəzərədə qətə bıə mətn iyən materiyalon abiyə ranqədə doə biən.
- Muəllimi sıxanon iyən pərşon kursivədə doə biən.
- Aspardon cəvobon iyən şoqirdon tərəfədə doə bıə təxminiyə cəvobon sıə ranqədə doə biən.
- Tovsiyə bıə təlimi usulon iyən fənnonarədə bıə inteqrasiya de ğalinə siyo şrifti doə biən.

MƏZMUNƏ STANDARTON İZOH İYƏN TƏDRİSİ VAXTƏDƏ ÇƏVON REALİZƏ KARDE

Bo muəllimiro nəzərdə qətəbiə in metodikə vəsoitədə (MMV) har baxşpo navədə doə bıə cədvələdə məzmunə standarton dərskitobədə bıə movzuonro realizə karde iştəni bə buruz doədə. Bə nəzər rosniye piyedəmonə ki, MMV-də məzmunə standarton mahiyyət iyən tədrisi vaxtədə jinə standarton çikonə realizə karde roon izoh kardə biən. Çe təlimi əsosinə məğsəd dərşi har nımunədə əks bedə. Bəroən vəsoitədə izoh kardə bıə har qılə dərş bə çand

qılə jinə standarti praktiki şikilədə realizə beyro xıdmət kardədə.

Har fənni məğsəd iyən vəzifon bə vırə rosniyeyro jinə məzmunə xəttən miyyəyən kardə bən:

- **QUŞ DOE-DƏRƏSE // MƏSE-SƏRƏSE**
- **QƏP JE**
- **HANDE**
- **NIVIŞTE**

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Etnikə xəlğon kurikulumi təlimədə quş doe-dərəse sərişton bə formə dənəe bənə vocibə amili bə meydon beşədə. Şoqirdon təlimi prosesədə həmə qəpemonon, handə bə elmi-kutləvi iyən bədiyyə mətnon, radio-televiziya bərnomon, məktəbi tədbironədə bə nıtgön quş doedən-dərəsədən, bə məseyon mınosibət ifodə kardədən. İmon həmə imkon doedən ki, şoqirdon əxz kardə in sərişton ıştə qəpemonədə istifodə bıkən.

Quş doe-dərəse çı şifohi nıtgı de beyini vositə fameye - dərk kardeye. Şıbhə ni ki, in ğabiliyyəton har şoqirdədə toşə məktəb şey fiziki şikilədə vərđış holədə bedə, əmma təlim-tədrisi prosesədə sistemətik şikilədə inkişaf kardə bedə. Muəllim vaxt-bevaxt dərskitobədə iyən MMV-ədə doəbıə mətnon handvoniye, bə şoqirdon doe məse vositə in sərişton bə formə dənəe nail bey bəzine.

Əmma in vaxtonədə muəllim kali nozıkə nuanson bə nəzər sənine:

- Mətni de aro mi iyən de intonasiya hande bə şoqirdon doe məse, yaxud dərsi izoh kardeədə qəp jə muəllim sinifədə jəqə qıləy vırədə mandənine ki, çəy jest iyən mimikon həmə şoqirdon vinde bızınon.
- Sinifədə şoqirdon sinni psixoloqiya bə nəzər səy lozime. Bəroən muəllimi tərəfo handə bə mətni həcm bəpe veyən dıjd nıbo.
- Mətni handeədə muəllim hiss bıko ki, çəy ifo kardə kon sıxani məno isə şoqirdon dərəsədənin, dərhal bəştə nıtgı fasilə doəninə iyən bəvono tojə bə sıxani məno izoh kardənine.
- Çe muəllimi bə şoqirdon doə parson bəpe çəvon dığəti mətni səpe cəm bıko, həmə muəllim bə şoqirdon marağı rost kardero jəqə parson vıjnənie ki, əvonən vəynə bıbu votənə, mətniku bə parson cəvob se bızınon.
- Çəyo muəllimi tərəfo votə bə şifohiyə nıtgı orəxə bəpeşt şoqirdon yəğın kardənin ki, əvon ıştə məseyon çok dərəsən.
- Ğeyd bıkəmon ki, şoqirdon bə muəllimi quş doədə ıştə vırədə rohət nıştəninin, sinifədə çəvon dığəti bə kəno doə hiç çiy nıbənine.

1. Quş doe-dərəse

1.1. ıştə quş doə fikri dərəse nımoyiş kardədə.

1.1.1. ıştə quş doə ey ni məsəlön həxədə co-coə fikron cəm kardero səçin rəyi bə dığət rosinedə.

1.1.2. ıştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.

QƏPJE

Qəpje de quş doe-dərəse vositə bə dast vərđəbıə bo sərişton iyən vərđışon inkişafiro şəroit hozı kardədə. Şoqirdon ıştə məseyon ifodə kardero de qəp jəy vositə çe səriştonku istifodə kardədən.

Qəpje həmə çe şifohi nıtgı fəoliyyətə curonədə qıləye, həmə muəllim iyən bənə əlağon əsosi təşkil kardə səriştonədə iborətbə moə zıvoni təlimi məzmunədə əhəmiyyətine vırə qətedə. Təhsili həmə fayon bə iyəndı əlağən in kardə in məzmunə xətt bo unsıyyətiro zəruri bə cumlə soxte, şifohiyə mətn tərtib karde, dialoji iyən monoloji nıtgı formonədə istifodə karde, nəqli, təsviri, muhakimə xarakterinə şifohiyə məlumaton hozı karde sərişton bə formə dənəe təmin kardədə.

2. Qəpje

2.1. Bə sifahiye nıtgı sərişton malik bey nımoyiş kardədə.

2.1.1. Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hadison həxədə təğdimot oko kardədə.

2.1.2. Soyə cumlon oko kardero mij (unsıyət) soxtedə.

HANDE

Hande məzmunə xətt ümumiyyə təhsili həmə fayonədə istifodə karde bedə, həməən əvoni de iyəndi ələğənin kardədə. Şoqirdon curəbəcürə səvononku istifodə karde-karde jimoni şərəitiro lozımbə fakt iyən hadison omutə imkonon qeş kardədən. Luğətə ehtiyaton qəncin karde, ıstə iminə handi texnikə, sərrostə tələffuz, surətinə, sərrostə, şuurinə, ifodəninə handə vərđışon bə formə dənoe təmin bedə. Mıxtəlifə curədə, uslubədə handəbə mətnon məzmuni kuti ko karde-karde fakt iyən hadison baxşpo karde, mığoyisə karde, oxşər iyən fərğinə cəhəton mıyyəyən karde, bəvon mınosibət ifodə kardero şəroit ofayə bedə. Şoqirdon idroki iyən hissi səriştəon soyb bəro imkonon bə dast vardədən.

3. Hande

3.1. Bə vəynə beşə tojə sıxanon məno dərəse nımoıyış kardədə.

3.1.1. Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro mığoyisə kardədə.

3.1.2. Mətnədə bıə terminon fərğin kardədə.

3.2. Hande texnikə iyən iminə hande səriştəon səyvon bey nımoıyış kardədə.

3.2.1. Mıvofığə mətnon bə obrəzon xərəkteri omuj handedə.

3.2.2. Cumlon de intonasiya tələffuz kardədə.

3.2.3. Bədiyyə iyən elmi-kutləvi mətnon həxədə hırdə təğdimot təğdim kardədə.

3.2.4. Doə bıə mətni deqış karde, dəvom karde iyən qeş karde (hovuj karde) məğsədi ofəyevon plan qətedə.

3.2.5. Mətni məzmuni qeş kardədə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardədə.

3.2.6. Mətni ideya mıyyəyən kardədə iyən obrəzon soyə şikilədə səciyyəyi kardədə.

NIVIŞTE

İnsonon de nıvıştəy vositə ıstə jimonedə ictimoi, iqtisodi iyən mədəniyyə səhonədə bə dast vardəbə nailiyyəton bə ümumiyyə şikil dənoedə, elmiyyə-bədiyyə ofəyəvonə koon bardədə, ıstə tarixi ofəyedə, əvoni bo omə nəslonro bə sistem dənoedə, nığo doedən – oqətedən. Zıvoni bəştəməxsusəti, qəncinəti mıhofizə bedə. Nıvıştəy moə zıvoni təlimədə ən zəruriyyə səriştəon əhatə kardədə, handə fəoliyyəton jivneyro imkon pəydo kardədə. Bı mənoədə etnikə xəlğon zıvonon omuteədə NIVIŞTƏY bənə muhumə məzmunə xəttəon qıləyni gəbul kardə bedə.

NIVIŞTƏY bənə məzmunə xətti etnikə xəlğon moə zıvoni təlimədə iminə nıvıştə texnikə, orfoqrafikə, motijə işorə təmrinon, zıvoni vahidonku, çəy uslubi imkanonku, nıtği curəbəcürə formonku istifodə səriştəon ıstəni bey təmin kardədə.

4. Nıvışte

4.1. Nıvışte texnika iyən bə iminə hande səriştəon soyb bey numayış kardədə.

4.1.1. Handə mətni məzmuni nıvıştədə.

4.1.2. ıstə nıvışteədə bə orfoqrafiya normon iyən motijə işoron rioyət kardədə.

4.1.3. Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.

ĞIYMƏTNOE

Ğəymətnoe – çə məğsədinə təlimi iyən çə səkiştəsəmtinə təhsiliku co nıbə tərkib hissəe. Bəroən tədrisə fəoliyyəti effektin iyən səməronin be təmin kardero ən vocibə məsəlonədə qıləyni ime ki, muəllim ıstə şoqirdon zınəyon iyən səriştəyon bəpe hejo kontrol bıkə, ğiymət bıne.

Bo muəllimi hozı kardəbə vəsoitədə (MMV) har başxpo bədiqə doəbə qədə simmativə ğiymətnoəoni (QSĞ) materialono muəllimon istifodə karde bəzinen. Əncəx muəllimi bıpiyoşə ıstənən QSĞ materialı tərtib karde bəzine. Əmma bo har baxşpoyo hozıbə QSĞ material həminə baxşpoədə realizəbə əsosinə məzmunə standarton ıstəni ehtivo kardənine. Vəsoitədə har qılə QSĞ materialı bəpeşt bə aspardəyonro doəbə bal (xal) iyən çəvon əsosədə şoqirdi ğiyməti mıyyəyən kardə ğaydə nişo doə bənine.

Zinedəmon ki, tədrisədə diaqnostik, formativə iyən simmativə ğiymətnoe bəro bardə bedə ki, şoqirdi təhsilo əxz kardə nailiyyəton sistemətik kontrol bıkəmon- nəzorətədə oqətamon.

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

I BAXŞPO

MƏKTƏB İYƏN ƏMƏ

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
1.	Məktəb	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	6-7	7-9
2.	Lığmon iyən çəy şoqird	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	3	8-13	9-12
3.	Ləyoğət	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	14-15	12-14
4.	Çe penc hovə boə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	16-17	14-16
5.	Dı bəş bıə lonə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	18-19	16-18
6.	Morə iyən muş	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	20	18-19
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		20-21
Yekun			13 saat	15 səyfə	15 səyfə

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştə handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

DİAQNOSTİKƏ ĞİYMƏTNOE

Muəllim çe şoqirdonku parsədə:

- Əğilon, şımə tovostoni tətildə konco biyon?
- Bın həxədə ki qəp je bəzine?

Şoqirdon muəllimi bəvono doə bıə parson ətrofədə bo iyəndı, tovostoni tətili konco, çikonəy dəvuniye həxədə qəp jedən.

MOTIVASIYA

Çəyo muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

- Bə imrujnə ruji aid kon şairon şeyron zinedon?
- Imrujnə ruj boşıməno kon ruje?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Çəyo muəllim dərskitobi “Məktəb iyən omə” nominə I baxşədə bıə Bəxtiyar Ruşini “Məktəb” (səh. 6) şeiri de intonasiyə handədə.

ĞEYD: Muəllim şeiri hande bəbeşt bə şoqirdon dərskitobədə bıə luğəti iyən bə tolışə zivoni aid bıə qrammatikə ğaydon nıvıştəro 2 qılə ğalınə dəftər peqəte asbardədə.

Çəyo muəllim dərskitobi 7-nə səyfədə bıə luğəti (dame, həmrəğ sıxanon) bə dəftər doədə nıvıştə. Luğəti bə dəftər nıvıştə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “Sıə ranqədə doə bıə misro izoh bıkə. İştı zınəy, “dərsi vaxt dame” voteədə şair bə çiçi işorə kardədə?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mistəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardədə. Bəroən muəllim jıqo qıləy sıvol noədə. Har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardədə.

Asbard 2. “Tovistoni tətıl”ım çikonəy dəvone – movzudə esse bınıvışt” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon iştə mistəğıl fikri ifodə karde iyən esse nıvıştə ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardə bəpeşt 2 qılə sıvol noədə ki, əvon bı barədə iştə fikri qədə esse şikilədə bınıvıştən.

Şımə tovostoni tətıl konco dəvoneyone?

Tovostoni tətildə şımə çəmə məmləkətdə kon vırondə biyon?

Asbard 3. Bə in asbardi şərtiroro şeirədə bənə qafiyə istifodə kardə bıə feilon vıjniye iyən əvoni isətnə zəmonədə nıvıştə lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zivonədə bıə feilon zəmoni aid cumlə soxtə inkişof kardeye. “Məktəb” şeirədə bıə feilon imonin:

Ome, dame, co bikən, ro bikən, o bikə, şo bikə, həmərəğ bībən, ğivrəğ bībən, bibu, nıbu

1. Arif bə məktəb *omeda*.
2. Əçey çökə odəm bey bəçımı dili *damedə*.
3. İştə molon *co bikəmon*.
4. Bə di saru *ro bikəmon*.
5. Pencə *o kardə?*
6. Əv har kərə əğilon tonu omeəse çəvon dili *şo kardeda*
7. Əğilon de i yəndi vey *həmərəğ bedən*.
8. Kali odəmon pi bībunən *ğivriğ bedən*.
9. Sıpon vəfomand *bedən*.
10. Bə çikisə xoş omey de zu *bedəni*.

Asbard 4. Bə in asbardi şərtro, jintono riyə bıə sıxanı ibeyon izoh karde lozime. İştı zınəy, in sıxanon yəndiku co kardeədə boçi çəvon məno qin bedə? İştə fikri izoh bikə. Jıqo asbardon doeyədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə bıə sıxanı ibeyi sıftənə sinifondə çı dərəcədə omute iyən yodədə oqəte miəyyən kardeye. Şoqirdon izoh kardedən ki, sıxanı ibeyon ivirədə beəse i məno doedən.

co bikən – esındınən; ro bikən – bışənən; dili şo bikə – diyənon qenc nıbu

Asbard 5. “İştı zınəy, şeir çiki zıvonədə votə bedə iyən bə ki ovarədə bedə? Şeiri bənə hikoyə bəştə dəftər bınıvışt” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə votey iyən nıvıştey ğabiliyyəti oşko kardeye. Har şoqirdən şeiri dərəse ğəder ıştə fikri izoh kardedə iyən əvoni hikoyə şikilədə bə dəftər nıvıştedə.

Şoqirdon dərskitobi 7-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə bə tolişə zıvoni aid bıə qrammatik ğaydon bə dəftər nıvıştedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Tolişə zıvonədə kali sıxanonədə sədoon bəyəndi peqınıyedən. Məsələn, “kilo” nıvıştedəmon [kolo] handedəmon.

Çəyo dərskitobi 7-nə səyfədəki 6-nə asbardi bə vırə rosniyedən.

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro sıxanon tələffuzi rost nıvışte, har sıxanədə çand qılə hərf iyən sədo be miəyyən karde iyən əvoni bə cədvəl nıvışte lozime. Asbardədə məğsəd çə şoqirdon tolişə zıvonədə bıə sıxanon çikonəy nıvışte, əvoni çikonəy tələffuz karde iyən yəndiku çı dərəcədə co karde oşko kardeye.

Məsələn: *tolış [toloş]*

rost, dıroz, nozık

Sıxan	Sıxanədə bıə hərfon aşmard	Sıxanədə bıə sədoon aşmard
tolış [toloş]	5	5
rost [ros]	4	3
dıroz [dıroz]	5	5
nozık [nozık]	5	5

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 2

LİĞMON İYƏN ÇƏY ŞOQİRD

3 saat

Məzmunə standarton	Təlimi məğsədön
1.1.2. İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.

2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıstə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmuni çeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıstə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosniyedə:

– *Sıxan bə vırə ebəqınıye.*

– *Sıxan bə vaxt bərəse.*

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim bə şoqirdon dərskitobədə **“Lığmon iyən çəy şoqird”** (səy. 8) rəvovəti 1-nə poə handedə.

Rəvovəti handə bəpeşt, şoqirdon hejo həminə səyfədəki 1-nə asbardi bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “Bə şoqirdi hərəkəti ıstə mınosibəti bıvot. ıstı zinəy, Lığmoni in şəhərədə boçi mande nıpiyəse?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıtəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyero muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim parsi jıqo noedə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Şımə zinəy, Lığmoni in şəhərədə boçi mande nıpiyəse?

Asbard 2. In asbardi doeyədə məğsəd şoqirdi boçi anədə şo bey səbəbi çe şoqirdonku xəbə seye. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon rəvovəti çı dərcədə dərəse oşko karde iyən Lığmoni şoqirdi boçi anədə şo bey səbəbi dıstə sıxanon mıtəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Bəroən har şoqirdi bın həxədə ıstə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Asbard 3. Bə in asbardiro har şoqird ıstə sıxan ehtiyoti omuj mətni dəvom kardənine. Asbardi doeyədə məğsəd ıme ki, şoqirdon mətni məzmuni dıstə mıtəğıl fikri dəvom bıkən. Bəroən muəllim 2 qılə sıvol noedə. Şoqirdonən çı 2 qılə sıvoli əsosdə esse nıvıstedən.

Boçi in məholədə har çiy bə sa dinarbe?

Lığmoni şoqirdi boçi ıyo mandeş piyedəbe?

Asbard 4. “Tı çı şoqirdi vırədə bıbəiş çiç əkeş? Bə şəhərədə əmandiş, ya əşiş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıtəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosne qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noedə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Tı çı şoqirdi vırədə bıbəiş çiç əkeş?

Bə şəhərədə əmandiş, ya əşiş?

Asbard 5. In asbardi şərt jıqo: “Loğmani həxədə çıvonədə komi vote əbini?” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni məzmuni iyən jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə doə bıə cəvobon de mətni məzmuni miğoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, “C” bənd rostə cəvobe.

A) Diyərovinde

B) Ağılmande

C) Xəymande

Şoqirdon dərskitobi 9-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıstedən iyən əvoni omutedən.

**Yodədə
oqət:**

Sıxani fonetikə təhlil kardeədə əsos çəy tələffuz hisob bedə. Məsələn: dast [das]
sıxanədə se qılə sədo heste: dı qılə samit, i qılə sait.

Çəyo dərskitobi 9-nə səyfədəki 6-nə asbardi bə virə rosniyedən.

Asbard 6. Bə in asbardiro jintono doə biə nımunə omuj omə sıxanon fonetik təhlil karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə səyfə 9-də “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zivonədə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Çəyo şoqirdon jintono doə biə sıxanon fonetik təhlil kardedən.

pust, dust, kitob, kulo, dıroz, nozık, dızd

Numunə: *pust [pus] sıxanədə ço qılə hərf, se qılə sədo heste.*

p – besədoə samite, u – nozıkə saite, s – besədoə samite.

Çəyo muəllim dərskitobədə “Lıgmon iyən çəy şoqird” (səy. 9-10) nominə rəvovəti 2-nə poə handedə. Muəllim rəvovəti hande bəpeşt şoqirdon dərskitobi 11-nə səyfədə biə 1-3-nə asbardon bə virə rosniyedən.

Asbard 1. “İştə zınəy, mığəssir in zənəne? İştə fikri izoh bıka.” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə virə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvoli noedə: “*Əğilon, şımə zine mığəssir in zənəne?*” Har şoqirdən ıştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe: “Jiyo riyə biə sıxanon fonetikə təhlil bıka.” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə səyfə 9-də “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zivonədə qrammatikə ğaydə cəm kardedə iyən to-jədən izoh doedə. Çəyo şoqirdon jintono riyə biə sıxanon fonetikə təhlil kardedən. Jintono riyə biə sıxanon imonin:

Deştə, soxtə, saat, dasti, dızdı, roste

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “dastmol” sıxani fonetikə təhlili həxədə jintono doə biə bəndondə rostə cəvobon mıəyyən karde lozime. In dəsbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon fonetikə təhlil ğaydə çı dərəcədə zınye oşko kardeye. Şoqirdon zinedən ki, sıxani fonetikə təhlil kardeədə əsos çəy tələffuz hisob bedə. Bəroən şoqirdon mıəyyən kardedən ki, “*dastmol*” sıxani tələffuz variant jıqoye: [*dasmol*] In sıxanədə 6 qılə sədo heste: 4 qılə samit, 2 qılə sait, 2 hicəninə sıxane iyən “o” lıbutinə saite. Rostə cəvob **2, 3, 5-nə** bəndonin.

1. Sıxanədə 7 sədo, 7 hərf heste.

2. *Sədoonədə 4 qılə samit, 2 qılə saite.*

3. *2 hicəninə sıxane.*

4. “t” besədoninə samite.

5. “o” lıbutinə saite.

Muəllim bo şoqirdon “Lıgmon iyən çəy şoqird” (səy. 11-12) rəvovəti 3-nə poə handə bəpeşt dərskitobi 13-nə səyfədə biə luğəti (*mən, tarsmand* sıxanon), tolişə zivoni aid “Yodədə oqət” nominə qrammatikə ğaydə bə dəftər doedə nıvışte iyən əvoni omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Sıxani fonetikə təhlil kardeədə əsos çəy tələffuz hisob bedə. Məsələn: *dast* [*das*] sıxanədə se qılə sədo heste: dı qılə samit, i qılə sait.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 13-nə səyfədəki 1-6-nə asbardon bə virə rosniyedən.

Asbard 1. “Jiyo riyə biə cumlə izoh bıka. İştə zınəy, şoqird boçi xəcolət kəşədəbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə virə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri jiyo riyə biə cumlə iyən bə mətni cəm kardedə. “*Şoqirdi ıştə sə enomnişe bə ji*” Bəroən muəllim sıvoli noedə. Har şoqirdən ıştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Əğilon, Lıgmoni şoqird bə çiçi qoroş xəcolətikü ıştə sə enomnişe?

Asbard 2. “Podşo şoqirdişi boçi vadoe? Tı çı podşo virədə bıəbiş çiç əkeş? İştə fikri izoh bıka.” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə virə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvoli noedə. Har şoqirdən ıştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Podşo şoqirdişi boçi vadoe?

Tı çe podşo virədə bıəbiş çiç əkeş?

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “Loğmon iyən çəy şoqird” rəvovəti məzmunü jintono doə biə bəndondə omuj omə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo karderö muəllim çe şoqirdon fikri bə rəvovəti cəm kardedə. Şoqirdon çe rəvovəti məzmunüki zinedən ki, “*Tasəkəs bə ovi kay dast bəğande*” yolon sıxan bəçe məzmunü omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “D” bənde.

A) Nunı nıbo, nunə zivoni bıbo.

B) Veyəzın vey bəkəşe.

C) Sırkə vey tind bıbo ıřtə ğabi bəçokniye.

D) *Tasəkəs bə ovi kay dast bəğande.*

E) Neçi dəbastoş sıpə əbini.

Asbard 4. Bə ın asbardi qoroş jintono doə bıə sıxanonədə şikiləkon rost mıəyyən karde lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə 13-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə sıxanon şikiləkə ğəbul kardeədə deqış be aid qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh karda bəpeşt şoqirdon jintono doə bıə nımunə diyə kardedən bəy omuj asbardi bə vırə rosındən.

ənəhit – ənə+hit

pozədə – poz+ədə, ruji – ruj+i, rəbədə – rə+bədə, moləvon – mol+əvon, ovəyz – ov+əyz, zumand – zu+mand, şakkok – şək+kok, beşe – be+şe, pekardey – pe+karde

Asbard 5. Bə ın asbardi qoroş mətnədə fərgin tələffuz bıə sıxanon pəydo karde iyən əvoni bə cədvəl nıvıřte lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim 9-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə fonetikə təhlili aid bıə qrammatikə ğaydə bə şoqirdon yod dənoədə. Muəllim ın ğaydə tojədən izoh karda bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosniyədən.

Sıxani nıvıřtey formə	Sıxani handey formə
cəllod	[cəllod]
podšo	[potšo]
mığəssir	[mığəssir]
dastinə	[dasinə]
rost	[ros]
ustod	[usdod]

Asbard 6. Bə ın asbardiro jintono doə bıə nımunə omuj omə sıxanon fonetikə təhlil karda lozime. Cəvobi pəydo karderə qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çe sıxanon məzmuniku mıəyyən kardedən ki, “C” bəndə də doə bıə “inson” sıxani əks mənoş ni. Bəroən rostə cəvob “C” bəndə.

A) zımiston

B) dijd

C) *inson*

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karda, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karda bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 3

LƏYOĞƏT

2 saat

Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2. İřtə quş doə fikron deřtə karda əlovon inkiřof kardedə.	Şoqird bə ıřtə quş doə fikri əsosinə şikilədə řərħ doədə.
2.1.1. Mıřohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıřtə mıřohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy řifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1. Bə rast omə tojə conəvə (əřyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əřyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5. Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəřtə handə mətni ıřtə əsosinə fikron əlovə karda omutedə.
4.1.1. Handə mətni məzmuni nıvıřtedə.	Şoqird ıřtə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıřtedə.
4.1.3. Təsvir iyən nəqli xarakterin inřa nıvıřtedə.	Şoqird ıřtə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıřtedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosniyedə:

– *Odəm bəpe ıstə lınqi şodə vırə bızino.*

– *Odəm ıstə nıstə vırə bəzine.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doedə:

– *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “Ləyoğət” (səh. 14) mətni handedə.

Çəyo muəllim dərskitobi 15-nə səyfədə bıə luğəti (*kosoyb, pobın, handənin, bərmalə, səleğeyn, maşbıkə* sıxanon) bə dəftər doedə nıvışte. Luğəti bə dəftər nıvıştə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə 1-4-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “Kosoybi boçi qəzetədə elan doəşbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon mətni həxədə ıstə fikri mıstəğıl şikilədə vote ғabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qıləy sıvol noedə: “*Kosoybi boçi qəzetədə elan doəşbe?*” Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ғədər izoh kardedə.

Asbard 2. Bə asbardi qoroş şoqirdon “Ləyoğət” mətnədə “*Boçi kosoybi co kəson bə ko peniqətişe?*” sıvoli cəvob doedən. Məğsəd çı şoqirdon mıstəğıl fikri ifodə karde ғabiliyyəti inkişof kardeye. Bəroən muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə iyən bı həxədə çəvon fikri parsedə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ғədər izoh kardedə.

Asbard 3. “Tı kosoybi vırədə bıəbiş, kon zoə bə ko peəqətiş? İstə fikri izoh bıkə.” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıstəğıl şikilədə vote ғabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qıləy sıvol noedə: “*Əğilon, şımə kosoybi vırədə bıəbiyon, kon zoə bə ko peəqətiyon?*” Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ғədər izoh kardedə.

Asbard 4. “Kosoybi boçi kəybə qəvədə kitob şodoəşbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıstəğıl şikilədə vote ғabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qılə sıvol noedə: “*Əğilon, bəşımə qoroş kosoybi boçi kəybə qəvədə kitob şodoəşbe?*” Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ғədər izoh kardedə.

Şoqirdon dərskitobi 15-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni aid bıə qrammatik ғaydon bə dəftər nıvıstedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Şikiləkon dı cur bedən. Sıxan soxtə şikiləkon iyən sıxani deqiş kardə şikiləkon. Şıxan soxtə şikiləkon tojə sıxan soxtedən, sıxan deqiş kardə şililəkon sıxani məno ne, çəy formə deqiş kardedən. Məsələn: *ov+əyz – tojə sıxane; kitob + on – tojə sıxan ni.*

Çəyo dərskitobi 15-nə səyfədə bıə 5-6-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 5. Bə m asbardi qoroş jintono doə bıə sıxanon tərkibədə sıxan soxtə iyən sıxan deqiş kardə şikiləkon yəndiku co karde iyən əvoni bə cədvəl nıvıştey lozime. Cəvobi pəydo kadero muəllim səyfə 15-də “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə qrammatikə ғaydə izoh kardedə. Çəyo şoqirdon asbardi bə vırə rosniyedən.

Ğələvon, ovəyz, kitobi, havzə, insonəti, handışe, zinedəm, boğədə, votedə

Sıxan	Sıxan soxtə şikiləke	Sıxan deqiş kardə şikiləke
Ğələ	– von	–
Ov	– əyz	–
kitob	–	– i
havzə	– ə	–
hand	–	– işe
inson	– əti	–
zine	–	– dəm
boğ	–	– ədə
vote	–	– də

Asbard 6. Bə asbardi şərti qoroş jıtono doə bıə cumlədə çand sıxanı nezə mənə doə sıxanış heste əy mıəyyən karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd tolışə zıvonədə çe şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardeye. Şoqirdon de luğəti koməqi mıəyyən kardedən ki, odəm – inson sıxanon bə i yəndı nezə mənə doə sıxanonin.

Çokə **odəmi** vey dustış bəbe – Çokə **insoni** vey dustış bəbe.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 4

ÇI PENC HOVƏ BOƏ

2 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mışohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTİVASİYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Şımənədə ki hovəş heste?*

– *Şımənədə ki boəş heste?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Şoqirdonku ki çand qılə hovə iyən boəş heste votedə.*

Muəllim tojədən şoqirdonku parsədə:

– *Boşməno hovə, boə çiçə?*

Əğilonku har kəs bı həxədə iştə dərəse ğədər cəvob doədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə ənvışt Mir Cəlali “**Çe penc hovə boə**” (səh. 16) mətni handedə.

Çəyo muəllim dərskitobi 17-nə səyfədə bıə luğəti (*kif, muzayigə karde* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Luğəti bə dəftər nıvıştə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 1. “İştı zınəy, Tofiqi hovon səhv çiçbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon mətni həxədə iştə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qılə sıvol noədə: “*Əğilon, bəşımə zıne qoroş Tofiqi hovon səhv çiçbe?*” Har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Asbard 2. “*Tı Tofiqi vırədə bıbəiş çiç əkeş?*” sıvoli doeyədə məğsəd çı şoqirdon mıtəğil fikri ifodə karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Bəroən muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə iyən bın həxədə çəvon fikri parsədə. Har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Asbard 3. In asbardi şərt jıqoe: Jitonoş riyə bıə sıxani ibey izoh bıə. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jitonoş riyə bıə sıxani ibey cəm kardedə. Jitonoş riyə bıə ibey jıqoe: *Dili boçi arıştəyon?* Şoqirdon çı mətni məzmuniku miəyyən kardedən ki, *dili boçi arıştəyon* ifadə izoh ıme ki, *bəçi xoto boçi qınıyedəyon.*

Dili boçi arıştəyon? – Bəçi xoto boçi qınıyedəyon?

Asbard 4. In asbardi şərt jıqoe: Zulfuqar Əhmədzadə “Dərs” şeirədə bıə sıxanonədə saiton jintono i, samiton jintono diqlə riyə bıəş. Jıqo asbardi bəro doedən ki, şoqirdon tolışə zıvonədə saiton, samiton çı dərəcədə zıne iyən əvoni yəndiku co karde oşko bıbu. Muəllimi tojədən izohi bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosniyedən.

DƏRS

*Har ruj maştə əştədam,
Dasti-dimi şıştədam.
Peşo şədəm bə məktəb,
Partə peyo niştədam.*

*Okardəm, handəm kitob,
İ-dı-se... kardəm hisob.
Muəllim sıvol doədə,
Azən bəy doədəm cəvob.*

Asbard 5. Asbardi şərtiro jitono doə bıə sıxanon antonimi pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd tolışə zıvonədə çə şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardeye. Şoqirdon de luğəti koməqi jitono doə bıə sıxanon antonimi pəydo kardedən.

Sıxan	Çəy antonim
Diyəro	Nez
Nozık	Ğalin
Barz	Nızım
Zinə	İmruj
Kosib	Ərbob
Əşte	Nışte
Şin	Tel
Qon	Sıvık
Kırt	Dıroz
Tar	Hışk
Kanə	Tojə

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 5

DI BƏŞ BİƏ LONƏ LONƏ

2 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıştə müşohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinatiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.

3.2.5.	Mətni məzmunu qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıstə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunu nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə sıxan iyən cumlon sərröstə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Rəsm.). Muəllim lovhədə loni şikil ehaştedə iyən şoqirdonku parsədə:

– *İnsonon voə, voşiku ıstəni qordıneku konco jidən?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Qədimə zəmononda məğərədə, ısat kəonda jidən.*

Muəllim tojedən şoqirdonku parsədə:

– *Bəs həyvnonon kə kon vırə hisob bedə?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Har həyvoni lonəş bedə.*

Çəyo muəllim bə şoqirdon loni həxədə bızulon votedə iyən çəy çiçi həxədə bey xəbə sedə:

– *Bızulon çiçi həxədən?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Loni həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “Qoyərçin” jurnalıku “**Dı bəş bıə lonə**” (səh. 18) mətni handedə.

Muəllim mətni handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 19-nə səyfədə bıə 1-4-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş şoqirdon “Dı bəş bıə lonə” mətnədə *“İştı zınəy, əğilon hundili konco qırdə kardedəbin?”* sıvoli cəvob doəninin. Məğsəd əğilon ıstə fikri ifodə karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Bəroən muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə iyən bı həxədə çəvon fikri parsədə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədəz izoh kardedə.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, bə sıə ranqi vırə kon sıxanı nıvıstey bəbe əy pəydo karde lozime. De sıə ranqi doə bıə vırə jıqoe. “Tural ... ome bə amu əğilon sıxanon xəyli sıre”. Əğilon cumlə məzmunıku mıəyyən kardedən ki, *şəhərikı* oməkəs rıvosi lone çoknəy bə əzini. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) diyo

B) kəo

C) *şəhəro*

Asbard 3. Bə in asbardi şərti qorə şoqirdon çı rıvosi həxədə qədə esse nıvıstəninin. Əvon çı rıvosi həxədə yolonku, ya internetədə məlumat pəydo karde iyən esse nıvıstə bəznen. Asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon ıstə fikri mıtəğıl şikilədə nıvıstə ğabiliyyəti inkişof kardeye. Har şoqirdən ıstəku bə məlumat ğədərdə esse nıvıstədə.

Asbard 4. “Bə Aqşini hərəkəti ğeymət bıdə? İştı zınəy, Aqşini hərəkət rostbe? İstə fikri izoh bıə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon ıstə fikri mıtəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo 2 qile sıvol noedə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədəz izoh kardedə.

Əğilon, şımə bə Aqşini hərəkəti çoknəy ğeymət doedon?

Bə şımə qoroş Aqşini hərəkət rostbe?

Çəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jıdə doə bə tolışə zıvoni aid qrammatikə ğaydə bə dəftər ovostniyey iyən əvoni omutey asbardədə.

**Yodədə
oqət:**

Tolişə zıvonədə bıə kali navsıxanon bə Azərbaycanı zıvoni ismi holon omuj omedən.
Məsələn, kə, bə kə, çı keyku, çı kitobi

Muəllim qrammatikə ğaydə bə şoqirdon izoh kardə bəpeşt əvon dərskitobi 19-nə səyfədə bıə 5-7-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş jirono doə bə sıxanon de navsıxani oko doe lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim bo şoqirdon səyfə 19-də “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə bə tolişə zıvoni aid bə qrammatikə ğaydə izoh kardedə. Çəyo şoqirdon asbardi bə vırə rosniyedən.

Bə Lik, bə insoni, çı ləvənqi, bə kəybə, çı kuy, bə kaqi

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş cumlon dumuyəndəti miəyyən karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri ijen bə mətni məzmunu ijen bə bəndondə bə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon çə mətni məzmuniku miəyyən kardedən ki, cumlon dumuyəndəti jıqoe:

1. Aqşini ıstə vində lonə bə əğilonı ş nişo doe. (3)
2. Aqşin əğilonku co be, de kulon arə şə bə qədə ro eqıniye. (2)
3. Turali xəyli çilə qırdə kardışe, çı rıvosi lonə qəvədə kiye sənoşe ki, duyəvulı ş bə lonə pur bıbo. (4)
4. Çoləku qıləy rıvose beşe - vite bə vişə tərəf. (5)
5. Əğilon bo hındıl qırdə karde şəbin. (1)

Asbard 7. Bə in asbardi qoroş jirono doə bə kon cumlədə isim oko doə bə ni əy pəydo karde lozime. Jıqo asbardon bəro doedən ki, şoqirdon tolişə zıvonədə nom, ijen hərəkət ifodə kardə sıxanon yəndiku co karde bızınon. Şoqirdon bəndondə doə bə cumlonədə bə sıxanonku miəyyən kardedən ki, “A” bənddəki – “**Mı zinə tınım vey çəş karde**” cumlədə (Mı - əvəzəkə, zinə - zərf, tı - əvəzəkə, vey - zərf, çəş karde - feil) isim oko doə bə ni. Bəron “A” bənd rostə cəvobe.

- A) *Mı zinə tınım vey çəş karde.*
- B) Cımmə ruji bo kulmə qəte bəşemon.
- C) In haftə iminə ruji məktəbədə tədbirmon heste.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti ijenən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 6

MORƏ İYƏN MUŞ

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıstə quş doə fikri əsosinə şikilədə şər h doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt ijen hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıstə mışohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) ijen hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmunu qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıstə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunu nıviştədə.	Şoqird ıstə omutə sıxan ijen cumlon sərostə şikilədə nıviştədə.
4.1.3.	Təsvir ijen nəğli xarakterin inşa nıviştədə.	Şoqird ıstə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıviştədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolən sıxanon bə şoqirdon dığəti rosniyədə:

– *Morə ıştə dumo tikəy piy bəvinde, bəvote: Kitı kiye?*

– *Morə zu çəy piyədə bəbe.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə İvan Andreyeviç Krilovi “**Morə iyən muş**” (səh. 20) təmsili de intonasiya handedə.

Təmsili handə bəpeşt muəllim dərskitobi hejo həminə səyfədə bə luğəti (*pape be, bə fot doe, zudo* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 20-nə səyfədəki 1-3-nə asbardon bə vırə rosniyədən.

Asbard 1. “Morə bə muşi sıxanon boçi bovəş nıkarde? İştə fikri izoh bıka.” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim şoqirdon fikri bə təmsili cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvoli noədə. Har şoqirdən ıştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Morə bə muşi sıxanon boçi bovəş nıkarde?

Asbard 2. “Bə Aqşini hərəkəti ğeymət bıdə? İştə zınəy, Aqşini hərəkət rostbe? İştə fikri izoh bıka.” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyətsən inkişof bıko. Muəllim şoqirdon fikri tojədən bə təmsili cəm kardedə bəpeşt sıvolon noədə ki, əvon ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

İştə zınəy, kitı bə aslani jə çi karde bəzine?

Bəs boçi morə juq fikir kardedəbe?

Asbard 3. In asbardi şərt jıqə: Təmsilədə de sı doə bıə misron izoh bıka. Asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim şoqirdon fikri bə misron cəm kardedə. Har şoqirdən misron ıştə dərəse ğədər izoh kardedə.

Bızın, aləmədə tarso har zəmon

Çiçiku tarsedəbu əy bəzne zudo.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 20-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvışte iyən əvoni omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Tolişə zıvonədə “çə” navsıxan həməən beşemonə (zəmon, məkon) məno doədə. Bın mənoədə oko doə bıə isim həməən de “-ku” peşsıxani oko doə bedə. Məsələn: Çə Liko, çə poziku

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş jinə sıxanon de “çə” navsıxani oko doe lozime. Cəvobi pəydo kadero muəllim bo şoqirdon səyfə 20-də “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydə izoh kardedə. Çəyo şoqirdon asbardi bə vırə rosniyədən.

Çə Lankono, çə kitobiku, çə əvəsoriku, çə boğə, çə kəyku, çə diku, çə ruku

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

I BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞIYMƏTNOE

MİVƏ BOĞ

Vəh, mivə boğ çı *xost* bıə,
Rəsə ambu, dambul, sef.
Harton dərosniyə *bə*,
O bedə odəmi kef.

Ambu zard bıə, sı bıə *seb*,
De şirə pur bıə dambul.
Rəsə mivon kırıyedən
Odəmon zambul-zambul.

Çı çök *oğətımone*,
Nahardımone kol-kol,
Isə bəsi hardəmon
Şinə ambuon bol-bol.

Zulfuğar Əhmədzadə

1-5-nə parson bə şeiri aidin.

1. Şeirədə de sıə ranqi doə bıə sıxanon sərrost bıkə.
2. Şeirədə bıə feilon pəydokə. Çəvon kon zəmonədə be pəydo bıkə.
3. Jitonoş riyə bıə sıxanon antonimi pəydo bıkə.
4. “Harton dərosniyə bıə” – cumlə izoh bıkə? İştı zınəy, mivə boğədə har çı çıko dərosniye bəbe?
5. “Har ton” sıxani sinonimon pəydo bıkə.
 - A) har tərəf, har vırə, har ki
 - B) in vırə, ə vırə, kon tərəf
 - C) har tərəf, harco, har vırə
6. Kon frazeoloji ibey məno rost ni?
 - A) çəşonış ro kəşədə - çəş kardedə
 - B) dılım eqıniye – şoy-şoyım karde
 - C) çəşonış pekəllə be – təcəcubış karde

- D) dilikuş dəvardə - piyedəşe
- E) bə coniş vəlvələ eqinə - tarsə

7. Kon sıxani ibey həm həqiqiyə, həmən məcoziyə mənəədə oko doe bəbe.

- A) Qonə odəm
- B) Qonə xosiyyət
- C) Sıvıkə xosiyyət
- D) Ğalinə vişə
- E) Yolə do

8. Jinə sıxanonədə cumlə bısəxt.

1	2	3	4	5	6
məktəb	ruj	az	har	şey	bə

- A) 4, 3, 1, 5, 2, 6
- B) 3, 6, 2, 5, 4, 6
- C) 3, 4, 1, 6, 2, 5

9. Sıxanonədə qıləy izoh rost ni.

- A) Tarsmand – tarso hiss vardə çiy
- B) Pobın – bə linqi ji şodəə bıə, yaxud bo linqi molero kəybə qəvədə, dəşə vırədə səğandə bıə xoliçə, qədə pəlos, tomon və s.
- C) Mızoyiğə karde – hifz karde, himayə karde
- D) Pape be – məhəl nınoe, əhəmiyyət nıdoe
- E) Bə fot doe – kışte; marde; dastədə beşe, dastədə bekarde, dastədə vadoe

10. Bə nımunə diyəkə, sıxanonədə şikiləkon bıvıjın.

Nımunə: *poz+ədə*

ənərəs, kədəkion, duəvot, ğələvon, tarso, okırniye, daqəte, ovaşte

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

II BAXŞPO

ÇOÇINƏ DİNYO

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
7.	Dınyo	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	21-22	23-25
8.	Elm iyən helm	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	23-25	25-27
9.	İminə buməlarzə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	26-27	27-29
10.	Qədə vişə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	28-29	29-30
11.	Dı qılə osonə pəə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	30-31	30-32
12.	Çe bobə nəğilon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	32-33	32-34
13.	Ən yolə sərvət	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	34-35	34-36
14.	Ki çiç bəka, bəştə bəka	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	36-37	36-37
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		38-39
Yekun			11 saat	17 səyfə	17 səyfə

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mıšohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mıšohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştə handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərröstə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İntegrasiya (Coğ.). Muəllim qlobusi bə sinif vardədə.

Muəllim çı əğilonku parsədə:

– *Im çiçe?*

Əğilon cəvob doədə.

– *Qlobus.*

Çəyo muəllim xəbə sedə:

– *Im çiçi nušo doədə?*

Əğilon cəvob doədə.

– *Çəmə jiyə dınyo.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitabədə Vəlişah Əliyevi “**Dınyo**” (səh. 21) şeiri de intonasiya handedə.

Şeiri hande bəpeşt muəllim dərskitabı 22-nə səyfədə bə luğəti (*mot, çoçin* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə. Luğəti bə dəftər nıvıştə bəpeşt şoqirdon dərskitabı hejo həmonə səyfədə bə 1-4-nə asbardon bə vırə rosniyədən.

Asbard 1. “Sıə ranqədə doə bə misron izoh bıə. İştı zınəy, tuli bə con varde bəbe? İştə fikri izoh bıə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıtəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə sıə ranqədə doə bə misron cəm kardedə. Har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədar izoh kardedə.

Tuli bə con vardə dınyo,

Conon ijən tul kardedə

Asbard 2. “Şeiri dıminə bəndi izoh bıə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıtəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə dıminə bəndi cəm kardedə ki, har şoqird iştə fikri dərəse ğədar izoh bıə.

Vey xəzinon ovdə tasdə,

In sə-ə sə biyə bastdə,

Miyon sutdə qami dastdə,

Qamə dınyo, sardə dınyo!

Asbard 3. Bə in asbardıro kavuə ranqədə doə bə sıxanon sinonimi pəydo kardey iyən əvoni cumlədə oko doey lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişi zıvonədə cumlə soxtəy ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bə şeiri cəm kardedə. Muəllim *liskəy, vanqi, xəto* sıxanon sinonimi çı şoqirdonku parsədə iyən əvoni bə har şoqirdi co-co cumlonədə oko doe aspardədə. Şoqirdon de in roy asbardi bə vırə rosniyədən.

liskəy – tikəy, vanq – sədo, xəto – səhv, qino

Liskəy conı bə qarz doədə,

İxtiyor ni beke vanqı,

Vəlişah, boy məkə xəto.

Asbard 4. “Şeirədə bə antonimon pəydo bıke iyən əvoni cumlədə oko bədə” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde, iyən çəvon cumlə soxtə ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyero muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bə şeiri cəm kardedə. Muəllim şeirədə bə antonimon çı şoqirdonku parsədə iyən əvoni bə har şoqirdi co-co cumlonədə oko doe aspardedə. Şoqirdon de in roy asbardi bə vırə rosniyedən.

qam – sard, bəji be – marde

Toviston qam, zımiston sard bedə.

Kali insonon dil şə bəpeşt bəji bedən, kali insononən mardedən.

Şoqirdon dərskitobi 22-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bə qrammatik ğaydon bə dəftər nıvıştedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

“Çe” navsıxani aid bə sıxan de saiti orəxeədə iyən sıxan cəmədə beədə əv hiç qıla şikiləkə ğəbul kardedəni. Məsələn, Çe dınyo odəmon; çe insonon həmə

Çəyo əğilon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bə 5-6-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş jintono doə bə sıxanonədə şikiləkon rost mıyyəyən karde lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə 22-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə “çe” navsıxani aid bə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon jintono doə bə sıxanon de “çe” navsıxani cumlədə oko doədə.

Do, kitob, məktəbon, odəm, sıxanon, məclis, rıvoson

Çe doon livon emədən.

Çe kitobiku omute bə insoni xəyriş veye.

Çe məktəbon soadə yolə doon hestin.

Çe odəmi çokə rujon cohilətiyədə bedə.

Çe sıxanon mənə izohinə luğətədə bedə.

Çe məclisiku beşədə bəti xəbə bəkam.

Çe rıvoson dum şələnən bedə.

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro bə noxton vırə hərf nıvışte iyən sıxani təmom karde lozime. Asbardədə məğsəd çe şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtoyoti vey kardeye. Asbardi bə vırə rosniyero muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bə sıxanon cəm kardedə.

Dust, meli, sıftə, rost, kande, çoçin, havzə, hışk, arşiye, avlod, hamsiyə, semon

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 8

ELM İYƏN HELM

2 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədən
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərth doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mışohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.

3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmuni çeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosniyedə:

– *Elmi ni, helmi bibu.*

– *Elm kəllədə bəbe, attestatədə ne.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Elm iyən helm**” (səh. 23-24) nəğili handedə.

İminə dərsədə muəllimi bə əğilon həm bo luğəti, həmən bo tolışı zıvoni aid bıə qrammatik ğaydon nıvıştəyro dəftər co karde asbardəşbe. Bəroən şoqirdon dərskitobi 24-nə səyfədə bıə luğəti (*helm, xısus* sıxanon) bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Çəyo dərskitobi 24-25-nə səyfədəki 1-7-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “Mətniku çiç bəsə dəşiş? İştı zınəy, helmi bə insoni çı koməqış bedə?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvolon noədə. Har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Əğilon şımə mətni məzmuniku çiç bəsə dəşədon?

Şımə zınəy, helmi bə insoni çı koməqış be bəzıne?

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, bə mətni əsosən çiç vote bəbe? Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon nəğili həxədə iştə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri tojədən bə nəğili cəm kardedə. Şoqirdon nəğili məzmuniku zinedən ki, insoni de elmi bərober bəpe helmşən bıbo. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) Məlo əğılmandbe.

B) *Tələbə dərəse ki, insoni de elmi bərober bəpe helmşən bıbo.*

C) Çə məholi camaat vey əğılmandbe.

D) Tələbə elmış çok omutə nıbe.

E) Oxoədə cəmat dərəse ki, tələbə məloş qıləy miğəddəsə odəm zınə.

Asbard 3. Bə In asbardi qoroş mətni təmom kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon nəğili həxədə iştə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri tojədən bə nəğili cəm kardedə. Şoqirdon nəğili məzmuniku miyyəən kardedən ki, deştə elmi çı dışmeni ehdəo nıvoə inson de helmi iştə xıssosi sedə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) Jıqonə, deştə elmi çı dışmeni ehdəo nıvoə inson de helmi iştə xıssosi sedə.

B) Tələbə deştə helmi iştə dışmeni ehdəo ome zinedəni.

C) Məlo çə məholədə beşədə bə co məhol şedə. Əncəx əyoən iştə hərəkəton dəvom kardedə.

D) Məlo dərəsədə ki, inson de helmi bə har ki zu ome bəzıne.

E) İnsonon həni bə məlo bovə kardedənin.

Asbard 4. In asbardi şərt jıqoe ki, mətnədə de havzə ranqi nıvıştə bıə sıxani de kon sıxani əvəz karde bəbe əy pəydo karde lozime. Nəğilədə de havzə ranqi bıə sıxani cumlə jıqoe. “Ruji şoqird iştə muəllimiku **parsədə**”. Şoqirdon cumlə məzmuniku miyyəən kardedən ki, **parsədə** sıxani de **xəbəş se** sıxani əvəz karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) Aspardışe

B) *Xəbəş se*

C) Bardışe

D) Vanqkardışe

E) Evardışe

Asbard 5. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə bə sɔ vɪrə kon sɪxani nɪvɪʃtə bəbe ey pəydo karde lozime. Nəğilədə de sɔ ranqi doə bɪ cumlə jɪqoye. “Ustod, de ... qane be əbini ki?” Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardedən ki, de *elmi* qane be əbini. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) Kitob
B) Universitet
C) Elm
D) Helm
E) Səvod

Asbard 6. Bə m asbardi şərti qoroş jitonə doə bɪ sɪxanon sinonimi pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd tolişə zɪvonədə çe şoqirdon sɪxan ehtiyoti vey kardeye. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bɪ sɪxanon cəm kardedə. Şoqirdon de luğəti koməqi jitonə doə bɪ sɪxanon sinonimi pəydo kardedən.

- Çəçin – ğəribə*
Mahiyət – molyət
qam – boxor
intiğom – xısus
istifodə – oko
huş – ğom

Asbard 7. Bə asbardi şərti qoroş jitonə doə bɪ sɪxanon antonimi pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd tolişə zɪvonədə çe şoqirdon sɪxan ehtiyoti vey kardeye. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bɪ sɪxanon cəm kardedə. Şoqirdon de luğəti koməqi jitonə doə bɪ sɪxanon antonimi pəydo kardedən.

- Pani – band*
Reçin – çırkin
Sə – lınq
siyo – sipi
sard – qam
barz – nızım
cohil – pi
nozık – ğalin
hağ – si

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 9

İMİNƏ BUMƏLARZƏ

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərɔ doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mışohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sɪxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşə nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Coğ.). Muəllim şoqirdonku pərsədə:

– *Kon təbii fəlokəton zinedon?*

Əğılön cəvob doədə.

– *buməlarzə, vulkan, sunami.*

Çəyo muəllim votədə:

– *Çəmə umrijnəni dərs buməlarzə həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitabədə “İminə buməlarzə” (səh. 26) əfsənə handedə.

Əfsənə handə bəpeşt muəllim dərskitabı 27-nə səyfədə bə luğəti (*sofsərost, koç, diyən, də, de tovi qiley, odimə, omuniyə bey, put* sıxanon) bə dəftər doədə nıvıšte. Çəyo şoqirdon dərskitabı 27-nə səyfədəki 1-4-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 1. Bə asbardi qoroş “Moə zəmin boçi xıvət kardedəbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon əfsənə həxədə ıstə fikri mıstəğıl şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri bə əfsənə cəm kardə bəpeşt sıvol noədə ki, əvon ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Əğilon, bəzmə qoroş moə zəmin boçi xıvət kardedəbe?

Asbard 2. Bə in asbardi şərtiro şoqirdon jintono riyə bə cumlə iyən buməlarzə sıxanədə “bum” sıxani mənə izoh kardəninin. Buməlarzə həxədə internetədə məlumat pəydo kardəninin yaən yolunku omütəninin iyən qədə esse nıvıstəninin. Jintono riyə bə cumlə jıqoc: “*Bədəniş diqi-diqi larze. Zəmini dimisə iminə buməlarzə jıqo bino be...*”. Asbardi doədə məğsəd çı şoqirdon ıstə fikri mıstəğıl şikilədə nıvıšte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Har şoqirdən ıstə pəydo kardə məlumatı ğədərdə esse nıvıstedə.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş jinə sıxanon bə cədvəl nıvıšte lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon həyvonon həxədə çı dərəcədə məlumatın be mıyyəyən kardeye. Bəroən muəllim de şoqirdonku xəbə sey ro jintono doə bə həyvononədə komon vişə, komon dasti həyvon be mıyyəyən kardedə iyən əvoni cədvələdə doədə nıvıšte.

maral, ceyran, şir, pələnq, xuq, rivos, bəbir, həvuş, sanbuə, şəğol, jəji, porsığ

Vişə həyvonon	Daşti həyvonon
<i>Maral</i>	<i>Həvuş</i>
<i>Ceyran</i>	<i>Jəji</i>
<i>Şir</i>	
<i>Pələnq</i>	
<i>Xuq</i>	
<i>Rivos</i>	
<i>Bəbir</i>	
<i>Sanbuə</i>	
<i>Şəğol</i>	

Asbard 4. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə antonimon pəydo karde iyən əvoni cumlədə oko doe lozime. Asbardi doeyədə məğsəd tolişə zıvonədə çe şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardeye. Şoqirdon de luğəti koməqi mətnədə doə bə sıxanon antonimi pəydo kardedən iyən əvoni cumlədə oko doədən.

dəon – təpon, dıyo – səhro

Dəon de *təpon* dınyo vey vırədə hestin.

Dıyoədə ov vey heste *səhroədə* hiç ov bedəni.

Muəllim bə şoqirdon dərskitabı 27-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvıšte iyən əy omute asbardədə.

Yodədə oqət:

-ro peşsıxan məğsəd iyən aidəti mənəodə oko doə bedə. Adətən, de “bo” navsıxanı bə i vərə oko doə bedə. Məsələn, Bə vətəni ozodətiro şəhid be şərəfə.

Şoqirdon muəllim izohi bəpeşt dərskitabı hejo həminə səyfədəki 5-nə asbardi bə vırə rosnıyedən.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş mətnədə bə navsıxanon iyən peşsıxanon pəydo karde iyən əvoni cumlədə oko doe lozime. Cəvobi pəydo kardedə muəllim çe şoqirdon fikri bə tolişə zıvonədə navsıxanon iyən peşsıxanon aid bə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon əfsənədə doə bə navsıxanon iyən peşsıxanon pəydo kardedən, əvoni cumlədə oko doədən.

Vey piyəse linqım dəmandə *bo dəje*.

Bə təpon diyə karde vey xoşım omedə.

Bə dınyo omə inson bə har kəsi çoki kardənine.

Bə vişə dəşəse odəmi dıl qəv okardedə.

Zoə bəştə pıə hərəkatən diyə bəka *bə ciqə* bome.
Bılbıl *bə xiçon* nişte-nişte gəşənq handedəbe.

ĞİYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 10

QƏDƏ VIŞƏ

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə mişohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Rəsm). Muəllim lovhədə vişə şikili ehaştədə iyən şoqirdonku parsedə:

– *Navko odəmon ğaz nibeəse iştəni sarduku de çiçi tosbonyedəbin?*

Əğilon cəvob doedən.

– *De ezimi.*

Muəllim tojədən şoqirdonku parsedə:

– *Bəs ezimi çoknə vardedəbin?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Vişədəki pıxə doon bırıyedəbin ezim kardəbin.*

Çəyo muəllim votedə:

– *Çəmə umrujnəni dərs vişə həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Əşrəfi Sərxani “**Qədə vişə**” (səh. 28-29) mətni handedə.

İminə dərsədə muəllimi bə əğiloniş həm bə luğəti, həmən bə tolişi zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon nıvışteyro dəftər co karde asbardəşbe. Bəroən şoqirdon dərskitobi 29-nə səyfədə bıə luğəti (*kujə, koyənə, dom, qarop* sıxanon) bə dəftər nıvıştedən iyən əvoni omutedən.

Çəyo dərskitobi 29-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə ın asbardi şərti qoroş şoqirdon iştə diyədə bıə pərəndon, həyvnonon iyən iştə di həxədə qədə esse nıvıştəninin. Esse nıvışte qoroş şoqirdon iştə di iyən əyo jiyə pərəndon, həyvnonon həxədə internetədə məlumat pəydo kardədən yaən iştə yolonku omutedən. Asbardi doeədə məğsəd çı şoqirdon iştə fikri mıstəğil şikilədə nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Har şoqirdən iştə pəydo kardə məlumatı ğəderədə esse nıvıştedə.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, jıtono rıyə bıə sıxanon cumlədə oko doe lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon tolışı zıvonədə sərbəst cumlə soxtə ǧabiliyyəti inkişof kardeye. Mətnədə jıtono rıyə bıə sıxanon cumlə jıqoe: *“Mıv, qərop, bibikınə, kujkaq, kəvələ, sıyokıjə, şor, solə kaffe, otəşbəkəş; tovıstonədə kujkaq, kaffe, verdıǧ iyan kon-kon pərandon iyo bə hard əvon.”* Şoqirdonən bə in sıxanon omuj omə cumlon nıvıstedən.

Kıjonədə *mıv, qərop, bibikınə, kujkaq, kəvələ, sıyokıjə, şor, solə kaffe, otəşbəkəş, tovıstonədə kujkaq, kaffe, verdıǧ* kəfşəndə jıyedə iyan çəvon qujd vey təmin bedə.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş şoqirdon yolonku niyə iyan xımbə həxədə xəbə səninin. Çəvonədə həni bo çıçı oko doe bedə əy omutəninin. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon niyə iyan xımbə həxədə ıstə mıstəǧıl tədǧıǧat barde ǧabiliyyəti inkişof kardeye.

Asbard 4. Çe in asbardi şərt jıqoe: “Pozədə həni kon miyvon rəsədən? Çəvon həxədə qıləy qədə esse bınıvıst”. Bo esse nıvışteyro şoqirdon pozədə kon miyvon rəsədən çəy həxədə internetədə məlumat pəydo kardədən yaən ıstə yolonku omutedən. Asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon miyvon həxədə bıə məlumatı vey kardey iyan bı həxədə ıstə fıkrı mıstəǧıl şıkilədə nıvışte ǧabiliyyəti inkişof kardeye. Har şoqirdən ıstə pəydo kardə məlumatı ǧədərdə esse nıvıstedə.

Asbard 5. “İstı zınəy, boçı vışon ǧır kardey rost ni? İstə fıkrı izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fıkrı mıstəǧıl şıkilədə vote ǧabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fıkrı bə mətni cəm kardədə iyan jıqo qılə sıvol noədə. Har şoqirdən ıstə fıkrı dərəse ǧədərdə izoh kardədə.

Əǧılon, boşımə zıne qoroş boçı vışon ǧır kardey rost ni?

ǧİYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərısi çıko təǧdim karde, mızokırədə fəoləti iyanən asbardon çe cur ıcro karde bə nəzər sedə ǧıymətnoe bardədə.

DƏRS 11

DI QİLƏ OSONƏ POƏ

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	İstə quş doe fıkron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə ıstə quş doe fıkrı əsosinə şıkilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyan hodison həxədə təǧdimot hozı kardədə.	Şoqird ıstə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mıǧoyisə roy şıfohi şıkilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyan hodison nom noədə, təyinotiro mıǧoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofəyevon şıkilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni ıstə əsosinə fıkron əlovə karde omuteyde.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıstedə.	Şoqird ıstə omute sıxan iyan cumlon sərrostə şıkilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyan nəǧlı xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird ıstə omute məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə əǧılon sıvol doədə:

– *Əǧılon, aspi nali çıçıku hozı kardədən?*

Əǧılon cəvob doədən.

– *Oson.*

Muəllim bə şoqirdon votedə.

– *Çəmə imrujnəni dərısonı həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Rəşid bəy Əfəndiyevi “**Dı qılə osonə poə**” (səh. 30) mətni handedə.

Muəllim mətni handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 31-nə səyfədə biə luğəti (*niğə, hiş* sıxanon) bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Çəyo dərskitobi 31-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “Mətni oxonə cumlə izoh bıkə. İştı zınəy, inson ko niko çiç bəbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıstəğıl şikilədə votə ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətni oxonə cumlə jıqoe: “*Əmmo beko, be peşə mandə har kəs bənə bəti siyo bəbe, oxoadə tələf bəbe*”. Bəroən muəllim jıqo qıləy sıvol noedə. Har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Əğilon, şımə zıne inson ko niko çiç bəbe?

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, jinə cumlonədə məsləhət iyən nəsihət sıxanon bəyəndi sinonimin ya ne? İştə fikri izoh bıkə. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon bə i yəndi sinonim biə fikron çı dərəcədə zıne miəyyən iyən inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə biə nəsihətinə fikron cəm kardedə. Şoqirdon nəsihətinə fikron məzmuniku miəyyən kardedən ki, jintono doə biə nəsihətinə fikron bə i yəndi sinonim nin.

“Bə qıləy insoni co kəsi tonə doə biə nəsihət, nəsihət ni, təhqire...” (Hz. Əli)

“Vey odəmon bə məsləhəti quş bədon, əncəx ağılməndon bəy əməl bəkan.”

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “Dı qılə osonə poə” nominə mətni məzmunu jintono doə biə bəndondə omuj omə yolə sıxani pəydo kardey lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zinedən ki, “*Ko kardə oson pas əqətni*” yolə sıxan bəçəy məzmunu omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “E” bənde.

- A) Vey ko bıkə con miyon kəybon bebəşe.
- B) Pandomedə harde-harde, ko kardə marde-marde.
- C) Bə koyə həvuş nuşo ədənin.
- D) Dəy koy nıbu, əv nomojəvotə.
- E) *Ko kardə oson pas əqətni.*

Asbard 4. In asbardi şərt jıqoe ki, jinə sıxanon cumlədə bə noxton vırə noe lozime. De sıə ranqi doə biə vırə cumlə jıqoye. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolişi zıvonədə cumlə soxtə ğabiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon cumlon məzmuniku miəyyən kardedən ki, bə har cumlədə sıə ranqədə doə biə vırə kon sıxani nıvıştə bəbe.

Tırş, lonəsə, arşiyə, puş, bəbe

1. Mavlə tumo bıkə iştən *arşiyə* ğabədə ov bəha.
2. Du bıməndo *tırş* bəbe.
3. Mori çı mamburi zəhləş bəşe, əv çəy *lonəsə* bebəşe.
4. İştə çəşdə doy vındəni, co kəsi çəşdə *puş* vıjniyedə.
5. Aspi çı həy tonə dəbəstoş, hə nıbu həmxu *bəbe*.

Asbard 5. Bə in asbardiro şoqirdon “ko karde” sıxan kon cumlədə mətnədə biə mənoədə oko doə biə ni əy pəydo kardəninin. Cəvobi pəydo kədero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni iyən bə jintono doə biə bəndondəki cumlon cəm kardedə. Şoqirdon mığoyisə bardə bəpeşt miəyyən kardedən ki, “*Çəmi saat xərob bəbe, çok ko kardənibe*” cumlə mətnədə biə mənoədə oko doə biəni. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) Əv maştəku tobə şanqovə ko kardedəbe.
- B) *Çəmi saat xərob bəbe, çok ko kardənibe.*
- C) Vey ko kardedəbe ki, vey ğəzənc bıko.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərhdöedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərröstə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İntegrasiya (Ədəb.). Muəllim şoqirdonku parsedə:

– Əğilon, şımə moon, nənon huteədə boşıməno çiç votedən?

Əğilon cəvob doədən.

– Nəğil.

Çəyo muəllim şoqirdonku tojədən xəbə sedə.

– Kon nəğilon zinedən?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Samir Əbdulbaği “Çı bobo nəğilon” (səh. 32) mətni handedə.

Muəllim mətni handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 33-nə səyfədə bıə 1-3-nə asbardon bə vırə rosındən.

Asbard 1. In asbardi şərt jıqoe ki, mətnədə bə sıə vırə kon sıxani ibey nıvıştey bəbe? Asbardi bə vırə rosnıyey-ro muəllim şoqirdon fikri mətnədə bə sıə vırə doə bıə sıxani iyən bə jintonədə bıə bəndonədəki sıxani ibeyon cəm kardədə. “Diyəkə, Əşraf, tunən vey ... nəğil qəp je bəzneş”. Jıqo asbardon doeyədə məğsəd şoqirdon tolışı zıvonədə bıə sıxani ibeyi sıftənə sinifondə çı dərəcədə omute iyən əvoni yodədə oqəteyon mıəyyən kardəye. Şoqirdon cumlə məzmunıku mıəyyən kardədən ki, sıə ranqədə doə bıə vırə “*kitab bıhandos*” sıxani ibeyi nıvışte lozime. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) rə bıhıtos

B) *kitab bıhandos*

C) nəğil bıhandos

Asbard 2. “İştı zınəy, bo nəğil qəp je qoroş çiç lozime?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon iştə fikri mıstəğil şikilədə votey ğabilıyətı inkişof kardəye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, har şoqirdən iştə fikri dərəcə gədər izoh karde bızıno.

Əğilon, şımə zıne bo nəğil qəp je qoroş çiç karde lozime?

Asbard 3. “Əşrafı vırədə tı bıəbış çiç əkeş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon iştə fikri mıstəğil şikilədə votey ğabilıyətı inkişof kardəye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Muəllim sıvol noədə. Har şoqirdən iştə fikri dərəcə gədər izoh kardədə.

Əşraf vırədə şımə bəbeyon çiç əkeyon?

Çəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jıədə doə bıə tolışə zıvoni aid grammatikə ğaydə bə dəftər ovostınıyey iyən əvoni omutey asbardədə.

3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştə handə mətni ıstə əsosinə fikron əlovə karde omuteydə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə şoqirdon sıvol doedə:

– *Boşımə qoroş bo insoni ən yolə sərvət çiçə?*

– *Har şoqird ıstə dərəse ğədər cəvob doedə.*

Çəyo muəllim bə əğilon votedə.

– *Bo insoni ən yolə sərvət, nemət xəşəconətiye.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “*Ən yolə sərvət*” (səh. 34) nəğili handedə.

Muəllim mətni handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 35-nə səyfədə bıə luğəti (tənxo, ıdomə karde, telı sıxanon) bə dəftər nıvıstedən iyən əvoni omutedən.

Çəyo dərskitobi 35-nə səyfədəki 1-4-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “Cıvonə zoə eçin (məğsəd) çiç be? Boçi əv hejo ıstə kosibətiku şikat kardedəbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıtəğil şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noedə ki, har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızino.

Cıvonə zoə eçin (məğsəd) çiç be?

Boçi əv hejo ıstə kosibətiku şikat kardedəbe?

Asbard 2. Bə asbardi qoroş “tı çə pironi vırədə bıəbiş bə zoə çiç məsləhət əkeş? ıstə fikri izoh bıke” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıstə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof bıkon. Muəllim şoqirdon fikri tojədən bə nəğili cəm karde bəpeşt sıvolon noedə ki, əvon ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Əğilon, şımə çə pironi vırədə bıəbiyon bə zoə çiç məsləhət əkeyon?

Asbard 3. “Piyəmerd bə zoə sərvətin bero çəşon bekarde iyən daston bırnıye təklif kardedə. ıstı zınəy, pironi məğsəd (eçin) çiçbe? Əy boçi çə zoə çəşon iyən dastonış piye?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fiki bə mətni cəm kardedə. Muəllim sıvol noedə ki, har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızino.

Şımə zınəy, piyəmerdi bə zoə sərvətin bero çəşon bekarde iyən daston bırnıye təklif kardedə məğsədiş çiç be?

Əy boçi çə zoə çəşon iyən dastonış piye?

Asbard 4. Asbardi şərt jıqoe: “ıstı zınəy, çe piyəmerdi sıxanon bəpeşt çə zoə jimonədə çiç deqiş bəbe? Mətni dəvom bıke” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri tojədən bə nəğili cəm kardə bəpeşt sıvol noedə ki, əvon ıstə fikri ıstə dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Şımə zınəy, çı piyəmerdi sıxanon bəpeşt çə zoə jimonədə çiç deqiş bəbe?

Çəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə doə bıə bə tolışə zıvonı aid qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştıniye iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

“Imruj” sıxanı bə ivrə nıvışteədə sıxan de “m” nıvıştə bedə, iyən əv bənə zərfi oko doə bedə. Mıgoyisə bıka: Imruj (kəynə?) çəmə diyədə vəyəe. (Imruj - zərf, cumlədə - zərflıq) In (kon?) ruj çəmə yodo benibəşe. (In - əvəzəkə, culmədə - təyin)

Muəllim qrammatikə ğaydə bə şoqirdon izoh kardə bəpeşt əvon dərskitobi 34-nə səyfədə bıə 5-6-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş bə noxton vırə omuj omə əvəzəkə nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim bo şoqirdon tojədən tolışə zıvonədə əvəzəkəon aid qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosniyedən.

- 1) Zınə sard be, əncəx *imruj* həvo vey çoke.
- 2) *In* ruji çəmə məholədə bənə idi ğeyd kardedən.
- 3) Çəmə diy *in* tərəfədə qədə vişə heste.
- 4) *Imrujnə* koy bo maştənə əhaştının.

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş “Ən yolə sərvət” nəğili məzmuni jintono doə bıə bəndonədə yolon sıxanı nezəmənə doə bıə yolon sıxanı pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Şoqirdon çe nəğili məzmuniku zinedən ki, “*ıştə lınqi bəştə yonqoro dıroz bıka*” yolon sıxan bəçe məzmuni nezəmənə doədə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

Bəştə zuy diyəkə, şələ bıbast

A) *İştə lınqi bəştə yonqo qoroş dıroz bıka.*

B) Sırkə vey tınd bıbo, ıştə ğabi bəçokne.

C) Be ovandı anqıştə ləkətorədə arışiye.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 14

Kİ ÇİÇ BƏKA, BƏŞTƏ BƏKA

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mıgoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mıgoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıştedə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştedə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosniyədə:

- *Bəştə aş çiç ekəş, əvən bəştü keçə bome.*
- *Çokə sıxan osonə kəybə obəka.*
- *Çokə sıxan lələ, bevəcə sıxan zəhər.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

- *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Ki çiç bəka, bəştə bəka**” (səh. 32) nəğili handedə.

Muəllim mətni handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 33-nə səyfədə bə 1-3-nə asbardon bə vırə rosniyədən.

Asbard 1. Bə in asbardi şərti qoroş şoqirdon deştə məntiği mətni təmöm kardəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məntiği nəticə bekarde oşko iyən inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə nəğili iyən jintono doə bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon mığoyisə bardə bəpeşt nəğili məzmuniku miəyyən kardədən ki, rostə cəvob “A” bəndə.

- A) *Podşo merdi cəvobiku vey rozi mandedə iyən bəy xəyli ğızıl doədə, dəro kardədə.*
- B) In sıxan bə podşo vey təsir kardədə, əve merdi doədə kışte.
- C) Podşo bərk ğəzəbin bedə, merdi tojnədə iştə huzuriku.
- D) Şah kosibə merdi vəzir noədə.
- E) Podşo merdi çı sıxanonku pərt bedə.

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoc: “İştı zınəy, vəziri marde səbəb çiç be? İştə fikri izoh bıkə”. In aspardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon iştə fikri mıştəğil şikilədə vote ğabiliyyət inkişof bıkə. Muəllim şoqirdon fikri tojədən bə nəğili cəm karde bəpeşt sıvolon noədə ki, əvon iştə fikri dərəcə ğədər izoh karde bızınon.

Əğilon, şımə zine, vəziri marde səbəb çiç be?

Asbard 3. “Tı çə merdi vırədə bərbiş namə bə vəziri ədeş, ya ne?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon iştə fikri mıştəğil şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyero muəllim şoqirdon fikri ijən bə nəğili cəm kardədə. Muəllim sıvol noədə. Har şoqirdən iştə fikri dərəcə ğədər izoh kardədə.

Şımə çə merdi vırədə bəbeyon namə bə vəziri ədeyon, ya ne?

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş cumlon dumoyəndəti miəyyən karderə əvoni dəçiniye lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çə şoqirdon fikri tojədən bə mətni məzmunu iyən bə bəndondə bə cumlon cəm kardədə. Şoqirdon çə mətni məzmuniku miəyyən kardədən ki, cumlon dumuyəndəti jıqoc:

- 1) Çə kosibi sıxan bə podşo xoş omedə. (1)
- 2) Vəzir bə kosibə merdi hardı-həş doədə. (4)
- 3) Şah bə vəziri sə oməyon məsedə, vey pərişon bedə. (5)
- 4) Podşo merdi cəvobiku vey rozi mandedə iyən bəy xəyli ğızıl doədə dəro kardədə. (2)
- 5) Vəziri bə kosibə merdi pəxılətiş omedə. (3)

Çəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə doə bə tolışə zıvoni aid qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştəniye iyən əvoni omute asbardədə.

**Yodədə
oqət:**

“Bo” prefiks sıxanon navədə oko doədə məğsəd (eçin) iyən aidəti mənə bə əməl vardədə. Məsələn, Bo kitobi şəbin. Bo harde qırdə bin.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

II BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE

Çe təbiyəti siron

1. Hejo in vaxt vavaz qınıye, qıləy sef doyku rəxe duz bə Ziya sə eqınıye. Ziya ufiş karde:
2. – Ha, isət har çiy bəsə dəşim. İştı məvot, Xıdo ıştə koy çok zinedəbən. Zımıstonı, xavzə, ku doədə bejəşbe, ...
3. – Çe Xıdo koyku ... bedəni. Qədə sef bılındə doy ğalinə xıçonədə, yolə ku, zımıstonı iyən xavzə isə nozıkə təğədə bedə.
4. Ziya diyədə jiyədəbe. İ ruj əv boğədə, qıləy sefə doy jiyədə **dıroz bəbe** bə pərəndon sədo quş doədəbe iyən fikir kardədəbe:

1-4-nə parson bə mətni aidin.

1. Çe abzason dumoyəndiəti pəydo bıkə.

- A) 4, 3, 2, 1
- B) 4, 3, 1, 2
- C) 3, 2, 1, 4

2. Mətni iminə cumlə təmom bıkə.

- A) Camaati sə pəə əbi.
- B) Əv doədə əmandi.
- C) Əv həniyən təmin əbi.

3. Seminə cumlədə bə noxton vırə kon sıxani nıvışte bəbe?

- A) Dərəse
- B) Bəsə dəşe
- C) Sə bekarde

4. Mətnədə de sı doə bıə sıxani ibey de kon sıxani deqiş karde bəbe?

- A) Hıtəbe
- B) Oləxtəbe
- C) nıştəbe

5. Kon kaftə sıxan çe əksmənoninə sıxanon ibeyku ofəyə bıə?

- A) Tarse-tarse
- B) Bəşəv-bəruj
- C) Sofədıl

6. Jinə cumlondə bə noxton vırə *ın, im* əvəzəkon bınıvışt.

- 1) ... zoə çəmı duste.
- 2) ... çəmı dayzoəe.
- 3) Həsəni ... sıxanon bə Əli xoş nıome.
- 4) ... çəmə diy məktəbe.

7. “dast qəte” sıxani ibey kon cumlədə məcoziyə mənoədə oko doə bıə.

- A) Əli ıştə qədə boə dastədəş qəte roş ovoştınıye.
- B) Mehmonon de iyəndışon daşt qəte.
- C) İmkan bıəkəson bə kosıbon daşt qətedəbin.

8. Bə vadoə bıə vıron sıxan bınıvışt.

1. Tıvostonədə soğnədə hıtəkəs zımostonədə ... səpe bəhıte.
2. Dılış ... piəkəsi poçon ovədə bəben.
3. Ğurbət nıvındə odəm ... ğədri əzını.

- A) 1 – voə, 2 – kitob, 3 – aləf
- B) 1 – vətən, 2 – moy, 3 – voə
- C) 1 – voə, 2 – moy, 3 – vətən

9. Kon sıxan cəmə şikiləkə ğəbul kardədəni?

- A) inson
- B) xəlğ
- C) camaat

10. Sıxanon dəçəvon mənon əlağənin bıəkə.

- A) tənxo
- B) idomə karde
- C) telı
- D) nığə
- E) Dom

1. vəşyənə iyən neçiyə həyvnonon və ya pərəndon qəteyro soxtə bıə tələ
2. ğızıl
3. dəvom karde
4. viriski doə, bozə-sıpiyə ranqinə kimyəviyə maddə; qumuş
5. elinə, sərvət, mol-miknət

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

III BAXŞPO

ERJON

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
15.	Mo məkənən... (Nəsihət)	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	38-39	41-43
16.	Foydəninə məsləhət	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	40-43	43-46
17.	Moə-balə məhəbbət	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	44-45	46-47
18.	Haft qılə ənoə vez	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	46-47	47-49
19.	«Ha», ya «Bələ»	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	48-49	49-51
20.	Iştə nənə coyli onibəqətem	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	50-52	51-54
21.	Çiç hosone?	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	53-54	54-56
22.	Kuməyjə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	55-56	56-58
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		59-60
Yekun			11 saat	19 səyfə	20 səyfə

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron de iştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Qıləy şey rost nıkardeəse yolon bəşmə çiç votedən?*

Əğlilən cəvob doedən.

– *Çəmə səhvən bəmə bəsə dənoedən.*

Muəllim çəyo xəbə sedə:

– *Əmə iştə səhvən bə çiçi qoroş duz kardedəmon?*

Əğlilən cəvob doedən.

– *De bə yolon nəsihəton əməl karde.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Asbard 1. “Şeirədə bə kon cumlon bənə yolon sıxanı oko doe bəbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon tolişə zıvonədə yolon votə mənoninə sıxanon adi sıxanonku co kardey ğabiliyyəti miyyəyən kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə. Şoqirdon de muəllmi koməqi şeirədə bənə yolon sıxanı oko doe bə nəsihətinə fikron miyyəyən kardedən.

Mo məkənən çoli ovi, çi çoli ov most əbini,

Xəsis bə aş ha don ekə, çəy patə aş xas əbini.

In sıxanon az votdənim, yolon votə, quş bıdəmon:

Dil nısutə, mıncır nıbo, çəşonədə ars əbini.

Ha “con” bıvot bə dışmeni, ənvəl-oxo əv dışmene,

Sıpə dumi bıbıroşən, sıpə bəbe, pəs əbini.

Con səlomət bəbe bə vaxt, de zəhməti umur bıkoş,

Də təvə ki, tı ko bıkoş, çəy qəvədə pas əbini.

İ tikə nun peydo bıko, mərd bə Xıdo şukur bəka.

Çəşdəğil dınyo bıəno, ujan bəyo vəs əbini.

Çokşon votə: har ro davard bo insoni dust əbini.

Asbard 2. Bə asbardi şərtiro şeirədə de sıə ranqi doe bə cumlon izoh kade lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıstəğil şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə de sıə ranqi doe bə mısron cəm kardedə ki, har şoqird iştə fikri dərəse ğəder izoh bıkə.

In sıxanon az votdənim, yolon votə, quş bıdəmon:

Dil nısutə, mıncır nıbo, çəşonədə ars əbini.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş de kavuə ranqi doe bə sıxanon rost nıvışte lozime. Asbardədə məğsəd bə şoqirdon tolişə zıvonədə sıxanon rost nıvıştey omuteye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə dər

kitabdə b1ə şeirədə de kavuə ranqi doə b1ə sıxanon cəm kardedə. Şoqirdon de tolişi zıvonədə b1ə luğəti koməqi *deşmen – dışmen – peydo – pəydo, dus – dust* şikilədə nıvışte mıyyəən kardedən.

Ha “con” bıvot bə *dışmeni*, ənvəl-oxo əv dışmene,

İ tikə nun *pəydo* bıko, mərd bə Xıdo şukur bəka.

Dust dışmeni bızın, Fıkrət, de har kəsi əşt-nışt məkə.

Asbard 4. “İştı zınəy, boqi xəsisı patə aş xas əbını? Oxo əv bə aş don ekardedə?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəlim şoqirdon fikri bə nəsihətinə şeiri cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvolon noedə. Har şoqirdən ıştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Şımə zıne boqi xəsisı patə aş xas əbını?

Bəşmə zıne qoroş xəsis bə aş don çanədə ekardedə?

Şoqirdon dərskitobi 39-nə səyfədə b1ə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid b1ə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

“Çe” navsıxan soybəti, xıvandəti, mənsubəti ifodə kardedə. Məsələn: Çe Həsəni zoə Bəzən “çe” navsıxan oko doə bedəni. Bın vaxt sıxan umumıyyəti, ğeyri-mıyyəənəti ifodə kardedə. Məsələn: Alimi sıxan

Çəyo dərskitobi hejo həminə səyfədə b1ə 5-7-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş jinə sıxanon dı “çe” navsıxani oko doe lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə dəskitobi 22-39-nə səyfondəki “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə “Çe” navsıxani aid b1ə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon jintono doə b1ə sıxanon de “çe” navsıxani oko doedən iyən asbardi bə vırə rosniyedən.

çe kitobi, çe məktəbi, çe so, çe vişə, çe insoni, çe Lankoni, çe ğələ

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro jitonə doə b1ə sıxanon antonimi pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd tolişi zıvonədə çe şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardeye. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə b1ə sıxanon cəm kardedə. Şoqirdon de luğəti koməqi jitonə doə b1ə sıxanon antonimi pəydo kardedən.

Rost – səhv

çok – bevəc

Bılınd – nızım

yol – ruk

Vey – kam

kam – vey

Asbard 7. Bə in asbardi şərti qoroş cumlə təmom karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxtə ğabiliyyəti inkişof kardeye. Cumlə təmom karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə b1ə cumlə (*Arif həni bəy peşt dəbastənibe, bəro ki ...*) iyən bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndonədə doə b1ə cumlon məzmuniku mıyyəən kardedən ki, “D” bənddəki “*bəştə dusti bovəş qin kardəbe*” cumlə “*Arif həni bəy peşt dəbastənibe, bəro ki ...*” cumlə təmom kardedə.

Arif həni bəy peşt dəbastənibe, bəro ki, bəştə dusti bovəş qin kardəbe.

A) bəştə hovə vey hurmətiş hestbe.

B) Vey vaxt be əy vındənibe.

C) Vey nezə dustbin.

D) *bəştə dusti bovəş qin kardəbe.*

E) əv hejo dərşədə əla ğeyməton sedəbe.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərşə çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 16

FOYDƏNİNƏ MƏSLƏHƏT

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərth doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.

3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştə handə mətni ıstə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosniyedə:

– *Etibo ni bə aspi, bə jeni iyən bə dınyo moli.*

– *Ə kişmiş ni ki, bəvədə puçə nıbu.*

– *Dızdə odəm dızdə sıpəsən bevəce.*

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Yolon sıxanon bəmə çı xəyrşon heste?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Yolon sıxanonku əmə əncəx foydə vindedəmon.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Foydəninə məsləhət**” (səh. 40-41) nəğili 1-nə poə handedə.

Muəllim nəğili hande bəpeşt şoqirdon dərskitobi 41-nə səyfədə bıə 1-2-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə de kavuə ranqi doə bə vırə kon sıxani nıvıstey bəbə əy pəydo kardey lozime. Nəğilədə de kavuə ranqi doə bıə vırə cumlə joqoye. “*Əhməd bə merdi sıxani cəvob doeyro çanədə sıxan votedə, hiç qılə ... bedəni.*” Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardedən ki, rostə cəvob “B” bəndə.

A) çok B) rost C) lozim D) vey E) kam

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş har şoqird bə ıstə sıxan ehtiyoti qoroş mətni dəvom kardəninə. Asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon mətni məzmuni dıştə mıtəğil fikri dəvom bıkən. Bəroən muəllim sıvoli noeydə ki, şoqirdon mətni deştə sıxanon dəvon karde bızınon.

Bəşmə zine qoroş Əhmədi puliş peqəte ya məsləhət?

Əhmədi vırədə şımə bəbeyon puli peqətiyon, ya məsləhəti?

Çəyo muəllim “Foydəninə məsləhət” (səh. 41-42) nəğili 2-nə poə handedə.

Muəllim nəğili 2-nə poə handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 41-nə səyfədə bıə 3-7-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş mətniku doə bıə cumlədə bə noxton vırə kon sıxani nıvıstey lozime əy pəydo kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon məntiği ğabiliyyəti inkişof kardeye. Cumlə təmom kardeyro muəllim çı şoqirdon fikri bə jintono doə bıə cumlə (*Nuni dilədə xəyli pul beşe. Aşmardışe vindişe ki, ...*) iyən bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon nəğili məzmuniku miəyyən kardedən ki, “B” bənddəki “dı həzo mənot” ifodə roste.

Nuni dilədə xəyli pul beşe. Aşmardışe vindişe ki, ...

A) i həzo mənot

B) dı həzo mənot

C) se həzo mənot

Asbard 4. In asbardi şərt jıqoe ki, bə mətni əsosən çiçi miəyyən kardey bəbə əy pəydo kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məntiği ğabiliyyəti inkişof iyən çəvon ıstə handə nəğili yodədə oqətey ğabiliyyəti miəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə nəğili məzmuni iyən jintonədəki bəndonədə doə bıə fikron cəm kardedə. Şoqirdon nəğili məzmuniku miəyyən kardedən ki, bə mətni əsosən “*Əhmədi bo hande çand sinnədə şe*”, “*Əhmədi bə merdi doə nəsihəton quş doşe*” iyən “*Bə Əhmədi rast omə merdi vey ağılmandbe*” miəyyən karde bəbə. Bəroən rostə cəvob “1, 2, 3” nə bəndonin.

1) *Əhmədi bo hande çand sinnədə şe.*

2) *Əhmədi bə merdi doə nəsihəton quş doşe.*

3) *Bə Əhmədi rast omə merd vey ağılmandbe.*

4) Əhmədi piə vey sərvətinə odəmbe.

5) Bə Əhmədi rast omə merd vey sərvətinə odəmbe.

Asbard 5. Bə asbardi şərti qoroş nəğilədə Əhmədi ıstə tono oqəteədə merdi məğsədi miəyyən karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məntiği ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıeyro muəllim şoqirdon fikri bə nəğili məzmunı iyən jintonədəki bəndon cəm kardedə. Şoqirdon nəğili məzmunıku miəyyən kardedən ki, Əhmədi ıstə tonoku oqəteədə merdi məğsəd əv be ki, Əhməd ıstə səvodi həniyən vey biko. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) *Piyedəşbe ki, Əhməd ıstə səvodi həniyən vey biko.* B) Piyedəşbe ki, Əhməd qıləy sənət omuto.
 C) Piyedəşbe ki, vey ğəzənc biko. D) Əhmədiş bəştə zoəti peqəteş piyedəbe.
 E) Bəsəş dənoey piyedəbe ki, Əhmədi çokış təhsil sə ni.

Asbard 6. Bə in asbardi şərtiro Əhmədi kərvoni roədə benişe səbəbi pəydo kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məntiği ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıeyro muəllim şoqirdon fikri bə nəğili məzmunı iyən jintonədəki bəndon cəm kardedə. Şoqirdon nəğili məzmunıku miəyyən kardedən ki, Əhməd kərvoni roədə bəçəy qoroş benişe ki, merdi sıxan bəçəy yod dəşe. Bəroən rostə cəvob “D” bənde.

- A) Bəsə dəşe ki, çın odəmonədə qıləy dızde. B) Əhməd tarso be.
 C) Dəvuş bəçəy xoş nome. D) *Mərdi sıxan bəçəy yod dəşe.*
 E) Fikriş karde ki, kərvoni ro rohəte.

Şoqirdon dərskitobi 43-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişie zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

– ro peşsıxan tolişiyədə vey vaxt de “bo” navsıxani bə i vırə oko doə bedə. Məğsəd iyən səbəb mənən ifodə kardedə. Məsələn: Əğılön bo məktəbiro vey pəşi qətəbin.

Çəyo şoqirdon 7-nə asbardi bə vırə rosnıyedən.

Asbard 7. Bə asbardi şərti qoroş “*Təvə do nəbirni, duməş doədə bənəbe*” yolon sıxani movzu miəyyən kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə doə bıə yolon sıxani movzu miəyyən kardey ğabiliyyəti oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çı şoqirdon fikri bə jintono doə bıə yolon sıxani cəm kardedə. Şoqirdon “*Təvə do nəbirni, duməş doədə bənəbe*” yolon sıxani ifodə kardə məzmunıku miəyyən kardedən ki, in yolon sıxanədə movzu xəyonəte. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) dustiyəti B) *xəyonət* C) xəsisəti

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 17

MOƏ-BALƏ MƏHƏBBƏT

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İstə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıstə quş doə fikri əsosinə şikilədə sərth doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıstə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştə handə mətni ıstə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.

4.1.1.	Handə mətni məzmunu nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şıkilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Əməni bə dınyo ki vardedə?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Çəmə moə.*

Çəyo muəllim votedə:

– *Dınyoadə ən yolə məhəbbət moə bə balə bıə məhəbbəte.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Moə-balə məhəbbət**” (səh. 44) nəğli handedə.

Nəğli handə bəpeşt muəllim dərskitobi 45-nə səyfədə bıə luğəti (*faytonrom, ərəbərrom, saçıney, kovil, vərziş* sıxanon) bə dəftər doedə nıvıste. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə bıə 1-3-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 1. Bə asbardi qoroş doğməti hisson əncəx heyvononku be həxədə əğlon fikri omutey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon doğməti hisson həxədə ıstə fikri mıtəğil şıkilədə vote ğabiliyyəti inkişof bıkon. Muəllim şoqirdon fikri bə nəğli cəm karde bəpeşt sıvol noedə ki, əvonən ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bıznon.

Əğilon, bəşımə zine qoroş doğməti hisson əncəx heyvononku bedən?

Asbard 2. “Kon insonon bə iyəndi doğmə hesab bedən?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıtəğil şıkilədə de məntıği vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fiki bə mətni cəm kardedə iyən jıqo qile sıvol noedə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Kon insonon bə iyəndi doğmə hesab bedən?

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “Kovıl” nominə şeirədə de kavuə ranqi doə bıə sıxan kon mənədə oko doə bıə əy miyyəən kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd tolışı zıvonədə çe şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardey iyən sıxanon mənə i yəndiku co karde ğabiliyyəti oşko kardeye. Şeirədə de kavuə ranqi doə bıə sıxan jıqoye: “*Bəşt tınən dərəs bəvon!*” Şoqirdon de izohinə luğəti koməqi şeirədə de kavuə ranqi doə bıə sıxani mənə miyyəən kardedən. Rostə cəvob “A” bənde.

Bə məktəb hozın əvon,

Bəşt tınən dərəs bəvon!

A) Rəsey

B) dərəsey

C) səqiniyey

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 18

HAFT QILƏ ƏNOƏ VEZ

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İstə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıstə quş doə fikri əsosinə şıkilədə şərh doedə.

2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətəni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştə handə mətəni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətəni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosniyədə:

– *Boə çı boə peşte.*

– *Boə de boə canqi bəbe, maqi əbini.*

Muəllim çı şoqirdonku parsədə:

– *Yolon sıxanon çiči həxədə?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Boəti həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Haft qılə ənoə vez**” (səh. 46-47) mətəni handedə.

İminə dərsədə muəllimi bə əğilonış həm bə luğəti, həmən bə tolışə zıvoni aid bə qrammatikə ğaydon nıvıstero dəftər co kardeş asbardəşbe. Bəroən şoqirdon dərskitobi 47-nə səyfədə bə luğəti (*bə neçi şe, vağ, imarət, kisib karde, dəvinə karde* sıxanon) bə dəftər nıvıstedən iyən əvoni omutedən.

Çəyo dərskitobi 47-nə səyfədə bə 1-2-nə asbardon bə vırə rosndən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş “Haft qılə ənoə vez” nominə mətəni məzmuni jintono doə bə bəndondə omuj omə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə mətəni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətəni məzmuniku zinedən ki, “*Zu ibeyədə*” yolon sıxan bəçə məzmuni omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) Nıtasbəymon çe qamiku, ku bimon çe duəvuləku –

B) Zu ibeyədə.

C) Çe duy mənzıl nez bəbe.

D) Lo veyən qər-qər bıko, incil bəştə vaxt bərəse.

E) Aləm ji roy, tı pe roy.

Asbard 2. Bə asbardi şərti qoroş mətəndə bə kon parsi cəvob ni əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon nəğli yodədə oqəte ğabiliyyəti iyən çəvon məntiği miyyəyən kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə nəğli cəm kardedə. Şoqirdon nəğli məzmuniku zinedən ki, haft boə kon diyədə bə həxədə nəğildə məlumat ni. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) Boon navko çoknəy jiyədəbin.

B) Əvon kon diyədə bedəbin.

C) Çıko be ki, dışmenon boonşon kisib karde.

Şoqirdon dərskitobi 47-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıstedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Tolişə zivonədə çı hərəkəti nom (məsdər) de “e” orəxedə iyən bə çiç karde? parsi cəvob doedə. Məsələn, karde, vote, noe, doe.

Çəyo dərskitobi hejo həminə səyfədə biə 3-4-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş mətnədə doə biə məsədəron pəydo karde iyən əvoni cumlədə oko doe lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə 47-nə səyfədəki “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zivonədə məsdəron aid biə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon mətnədə doə biə məsdəron pəydo kardedən iyən əvoni de cumlədə oko doe ro asbardi bə vırə rosniyedən.

karde, arışte

Ko *karde* bə insoni xəyre.
Bə odəmi və çiç ome əy *arışte* çokə ko ni.

Asbard 4. Asbardi şərt jıqoe: “Əğəm cumlə cəvob tələb kardəsə, im, ...”. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon tolişə zivonədə cumlon curon yəndiku çı dərəcədə co karde miəyyən kardeye. Asbardi şərtiku şoqirdon miəyyən kardedən ki, əğəm cumlə cəvob tələb kardedəsə, im, sıvol cumləye. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) əmr cumlə

B) nəqli cumlə

C) sıvol cumlə

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 19

«HA», YA «BƏLE»

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştə handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşə nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə əğilon sıvol doədə:

– Əğilon, yolon şıməku çiçsə xəbə seədə şımə bəvon “Ha”, yainki “Bəle” cəvobi doedon?

Əğilon cəvob doedən.

– “Bəle” cəvobi doedəmon.

Muəllim şoqirdonku tojədən parsedə.

– Boçi “Ha” cəvobi doedəniyon “Bəle” votedon?

Əğilon cəvob doedən:

– Çəmə yolon əməşon bəsə dənoə ki, bə ıstəsə yoli “Bəle” cəvobi doe lozime.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Zahid Xəlili “ ”Ha”, ya “Bəle” ” (səh. 48) nominə mətni handedə.

Muəllim mətni handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 49-nə səyfədəki 1-4-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə kavuə ranqi doə bıə vırə kon sıxani nıvıştey bəbe əy pəydo kardey lozime. Mətnədə de kavuə ranqi doə bıə vırə cumlə jıqoye. “ ... beədə mınən bənə co əğilon ıstə nomi məseədə ıstə sədo rost əkem əvotim: Haaa...” Şoqirdon cumlə məzmuniku miyyəyən kardədən ki, rostə cəvob “C” bənde.

A) yol B) ağılmənd C) əğıl D) kosib E) kə

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoc: “İştı zınəy Vuqari bobo “qon məse” səbəb çiç be? İştə fikri izoh bıkə.” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fiki bə mətni cəm kardə bəpeşt sıvol noədə ki, əvon ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Şımə zınə Vuqari bobo “qon məse” səbəb çiç be?

Asbard 3. “İştı zınəy, Vuqari səhv çiç be? İştə fikri izoh bıkə.” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə fikri mıstəğıl şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardə bəpeşt sıvol noədə ki, əvon ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Şımə zınə Vuqari səhv çiçbe?

Asbard 4. Bə in asbardi şərtiro omonimon doə bıə bəndi pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışı zıvonədə omonimon çı dərəcədə zınə miyyəyən kardeye. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon de luğəti iyən de muəllimi koməqi omonimon doə bıə bəndi pəydo kardədən. Rostə cəvob “A” bənde.

A) di, du, rost

B) çəp, beton, çay

C) poz, zımiston, ku

D) band, kəndi, rost

E) ku, du, poz

Çəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə doə bıə bə tolışə zıvoni aid qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştıniyey iyən əvoni omutey asbardədə.

**Yodədə
oqət:**

Məsəder cumlədə muxtəlif cumlə uzvon vırədə oko doə bedə. Məsələn, Ko karde (çiç?) bə insoni xəyre. Iyo məsəder muəttədə vırədə oko doə bıə.

Muəllim qrammatikə ğaydə bə şoqirdon izoh kardə bəpeşt əvon dərskitobi 49-nə səyfədə b1ə 5-6-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 5. Bə in asbardiro qoroş şoqirdon Zulfuqar Əhmədzadə “Zomsoni semon” şeirədə de s1ə ranqi doə b1ə misro izoh kardəninin. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə şeirədə de s1ə ranqi doə b1ə misro cəm kardedə. Misro jıqoe: “Məvujı vışə hitə” Şoqirdon misro izohi doeyro muəllim sıvol noedə ki, əvon ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Şımə zıne vışə hite bəzıne?

Asbard 6. Bə asbardi qoroş Zulfuqar Əhmədzadə “Zomsoni semon” şeirədə məcozi mənəodə oko doə b1ə sıxanon pəydo kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məcozi mənəodə oko doə b1ə sıxanon zıney mıəyyən kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə. Şoqirdon şeiri məzmuniku zinedən ki, “*rıkinə zomson*” ifodə məcozi mənəodə oko doə b1ə. Bəro ki, zomsom rıkin be əzini, inson rıkin bəbe.

rıkinə zomson

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardedə.

DƏRS 20

İŞTƏ NƏNƏ COYLI ONİBƏQƏTEM

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştə handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Əğilon, şımə moə, pıə moə şımə çiç kardedə?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Nənə*

Çəyo muəllim şoqirdonku tojədən xəbə sedə.

– *Ki ıştə nənəş vey piyedə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitabədə “**İştə nənə coyli onibəqətem**” (səh. 50-51) mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 51-nə səyfədə biə luğəti (*təblarz* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte iyən əy omute asbardedə. Luğəti bə dəftər nıvıştə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə biə 1-3-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. In asbardi şərt jıqoc ki, mətnədə de sıə ranqı doə biə sıxanon sərrost karde lozime. Jıqo asbardon doeyədə məğsəd şoqirdon tolışı zıvonədə sıxan ehtiyoti vey iyən ıştə omute sıxanon rost nıvışte ǧabiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon de luğəti iyən muəllimi koməqi sıxanon rost nıvıştədən.

Nərmını **ıştə duston bəştə** kə mehmon vanqkardəşbe.

Əvon i vırədə hənək əkəyn, **ıştə** vaxti **vey** maraǧın dəəvunin.

İştə **duston** ǧəbul kardeyro hozəəti barde piyedəşbe.

Rəyrə **ıştə** nənə tonə vite, dı həyəconı xəbə seşe:

Nərmın **bəştə** duston qılə-qılə zanq kardışe.

“Xıdo şifo bıdo, İnşallah **ıştə** nənə rə qıləy vaxtədə çok bəbe” – bə Nərmını dılvandı doeşone.

İştə **dasti** rə-rə bəçəy təvil noeşe, əçəy təblarz osə kardışe.

Nərmını duston omeədə əçəy nənə bəvono **dıştə dastonı**ş piçənniq patışe.

Asbard 2. “Bə Nərmını hərəkəti ǧıymət bıdə. Tı çı Nərmını vırədə bıəbiş çıç əkeş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon ıştə fikri mıstəǧıl şikilədə vote ǧabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, har şoqirdən ıştə fikri dərəse ǧədər izoh karde bızino.

Şımə Nərmını vırədə bıəbiyon çıç əkeyon?

Asbard 3. Bə in asbardi şərtiro sinonimə feilon resə doə biə bəndi pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sinonimon çə dərəcədə zine miyyəyən kardeye. Cəvobi pəydo karderə muəllim çə şoqirdon fikri bə jintono doə biə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon sıxanon ifodə kardə mənonku zinedən ki, “*dərəse – sərəse, hite – bə han şe, dəbaste – baste*” sinonimə feilon biə resəye. Rostə cəvob “B” bənde.

A) Vite – poye, bəme – sıre, quş doe – tam je

B) *Dərəse – sərəse, hite – bə han şe, dəbaste – baste*

C) diyə karde – odıyəsə, qırdə karde – kıtə karde, peyvənd – ǧələm

D) Edoey – pedoe, həmişə – daim, yava karde – bevəc karde

E) Bəmey – sıre, dəşe – beşe, qəp je – tam je

Cəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi 52-nə həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə doə bə tolışə zıvoni aid qrammatikə ǧaydə bə dəftər ovoştuniyey iyən əvoni omutey asbardedə.

Yodədə oqət:

Tolışə zıvonədə isətnə zəmon di cur bedə:

1. Isətnə ǧeyi-mıyyəyənə zəmon.

2. Isətnə dəvomkardə zəmon.

Isətnə ǧeyri-mıyyəyənə zəmonədə hərəkət hejo təkror bedə. Məsələn, Əli bə məktəb şədə. Yəni Əli bə məktəb har ruj şədə.

Isətnə ǧeyi-mıyyəyənə zəmonədə bə məsdəri, -də- şikiləkə iyən şəxsə şikiləkə əlovə kardə bedə.

Az (Mı) ko kardedəm

Tı ko kardedəş

Əv ko kardedə

Əmə ko kardedəmon

Şımə ko kardedəyon

Əvon ko kardedən

Muəllim qrammatikə ğaydə bə şoqirdon izoh kardə bəpeşt əvon dərskitobi 52-nə səyfədə bə 4-6-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 4. Bə asbardi qoroş jintono doə bə **vite, hite, dərəse, zine, harde, nıvışte, tarse** sıxanon isətnə zəmonədə oko doe lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə 52-nə səyfədəki “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə isətnə zəmoni aid qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon jintono doə bə sıxanon isətnə zəmonədə oko doedən iyən asbardi bə vırə rosniyedən.

Az maştəvone **vitedəm**.

Şanqone əv di **hutedə**.

Tini bəştə muəllimisən çok **dərasedəm**.

Iştə duston bəştə boə **zinedəm**.

Di vıronədə pılo vey **hardedən**.

Iştə moə həxədə esse **nıvıştedəm**.

Əğilon şanqone bə so evoc **tarsedən**.

Asbard 5. Bə in asbardi şərti qoroş yolon sıxani təmom kardey lozime. Jıqo asbardon bəro doedən ki, şoqirdon tolişi zıvonədə yolon sıxanon çı dərəcədə zine miyyəyən karde bıbo. Şoqirdon jintono doə bə sıvolon de bəndon miğoyisə karde bəpeşt miyyəyən kardedən ki, yolon sıxan **“kə çikiye? – dutəkəsi, sıxan çikiye? – qəp jəkəsi”** şikilədə bənine. Bəroən “B” bənd rosta cəvobe.

Kə çikiye? – (1)

Sıxan çikiye? – (2)

A) 1 – çımı, 2 – ıştı

B) 1 – **dutəkəsi**, 2 – **qəp jəkəsi**

C) 1 – çəy soybi, 2 – votəkəsi

D) 1 – nıştəkəsi, 2 – peqətəkəsi

E) 1 – ıştı, 2 – çımı

Asbard 6. Asbardi şərt jıqoye: “Omujəti pəydo bıka, kaftə sıxan bısoxt iyən cumlədə oko bıdə”. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə kaftə sıxanon cumlədə oko doe ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bə kaftə sıxanon cəm kardedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon kaftə sıxanon cumlədə oko doedən.

Çımı **amuzə** muəllime.

Əmə diyədə xəyli **həşiqardış** kaşdedəmon.

Arifi boə **vişəbəq** ko kardedə.

Arzu bə **pozəvilış** vey xoş omedə.

Əğilon vey **sofədil** bedən.

Odəm ıştəni bə **şəvşığ** doeəse təblarzış bedə.

Kırtəbolə odəmon veybızın bedən.

Sequl həndəsi fiquronədə qıləye.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardedə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron dəştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird ıştə mışohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətnei məzmuni qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştə handə mətnei ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətnei məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosedə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Boşıməno ən hostonə çiy çiçe?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Har şoqird ıştə dərəse ğədər cəvob doədə.*

Çəyo muəllim bə əğilon votedə.

– *İnson de çici vey zəhmət kəşədəsə əv bəy hoston bedə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Valentina Oseyeva “**Çiç hostone?**” (səh. 53-54) mətnei handedə.

Muəllim mətnei handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 54-nə səyfədə bı 1-2-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “İştə zınəy, kon zoə rostə hərəkətiş karde? Tı çəvon vırədə bıəbiş çikonəy hərəkət əkeş? İştə fikri izoh bıke” nominə asbardi doeyədə məqsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyero muəllim şoqirdon fikri bə mətnei cəm kardədə. Bəroən muəllim sıvolon noədə ki, har şoqirdən ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızino.

Əğilon, şımə zınəy, kon zoə rostə hərəkətiş karde?

Şımə çəvon vırədə bıəbəyon çokonəy hərəkət əkeyon?

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “Çı zoon səhv çiç be? İştə fikri izoh bıke”. In asbardi doeyədə məqsəd ıme ki, şoqirdon ıştə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof bıkon. Muəllim şoqirdon fikri tojədən bə mətnei cəm karde bəpeşt sıvol noədə ki, əvon ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Bə şımə qornə çı zoon səhv çiç be?

Çəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə doə bı bə tolişə zıvoni aid qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştiniyey iyən əvoni omutey asbardedə.

Yodədə oqət:

İsətnə dəvomkardə zəmonədə hərəkət qəp jə muddətədə dəvom kardədə. Məsələn, Əli bə məktəb şeydə (ısət, qəp jə vaxtədə). İsətnə dəvomkardə zəmonədə bə məsdəri “y” “-də” iyən şəxs şikiləkə ğəbul kardədə.

*Az (Mı) omejdəm
Tı omejdəş
Əv omejdə*

*Əmə omejdəmon
Şımə omejdəyon
Əvon omejdən*

Muəllim qrammatikə ğaydə bə şoqirdon izoh kardə bəpeşt əvon dərskitobi 34-nə səyfədə bıə 3-4-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş jintono doə bıə yolon sıxani bəndonədə doə bıə omuj omə yolon sıxani pəydo kardey lozime. Cəvobi pəydo kardey qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bıə yolon sıxani iyən bəndonədə doə bıə yolon sıxani cəm kardədə. Şoqirdon çı məzmuniku miyyəyən kardədən ki, “*ıştə linqi bəştə yonqo qorə diroz bıka*” yolon sıxan “A” bəndə də doə bıə “*Bəştə zu diyəkə, şələ bıbast*” yolon sıxani omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

İştə linqi bəştə yonqo qorə diroz bıka.

A) Bəştə zu diyəkə, şələ bıbast.

B) Məkaşt bəlo, mədiv bəlo.

C) Nıtasbəymon çe qamiku, ku bimon çe duəvüləku.

D) Peş həşi bəvindeş pusinkəşi.

E) Aspi həy tononə dəbastroş, hə nıbu həmxu bəbe.

Asbard 4. Asbardi şərt jıqoe: “Jitono doə bıə sıxanonədə kaftə sıxan bısoxt. Əvoni cumlədə oko bıdə”. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə kaftə sıxan soxtəy iyən əvoni cumlədə oko doey ğabilıyətı inkişof kard-eye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə kaftə sıxanon cəm kardədə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon kaftə sıxanon cumlədə oko doedən.

ruşin, fik – *ruşinfik*; linq, ğab – *linqəğab*; mu, xolə – *muəxolə*; haft, ranq – *haftranqə*; tınd, ranq – *tındranq*; nu, pərasey – *nuperəs*, dast, moley – *dastmol*; id, qardış – *idəqardış*

Çəmə məholədə ruşinfikə odəmon hurmətşon heste.

Linqəğabış təjə səbe.

Kinə muəxolə bey ğəşənqəti doədə.

Çımı pıə tındranqə çayış vey piyedə.

Əğilon nuperəsə vaxton vey şey dərəsədən.

Dastmol insoni oko kardə əşyondəye.

Martə manqi 21-də əmə bə idəqardış şədəmon.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird ıştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətnei məzmuni qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştə handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəqli xarakterin inşə nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə bızuli bə şoqirdon dığəti rosniyədə:

Parçinisə, bonisə,

İtkə dojdışə soybe.

Jıqo soədə nəvedə,

Jıqo bızın kəsoybe.

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Bızul çiçi həxədə?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *Kuməyjə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Əbdurrəhim bəq Haqverdiyevi “Kuməyjə” (səh. 55) hikoyə handedə.

Mətnei hande bəpeşt muəllim dərskitobi 56-nə səyfədə bıə luğəti (*puəsə, kuməyjə* sıxanon) bə dəftər doədə nıvıste iyən əvoni omute asbardədə. Luğəti bə dəftər nıvıstə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə 1-2-nə asbardon bə vırə rosniyədən.

Asbard 1. Bə in asbardi şərtiro şoqirdon bəştə məntiği qoroş mətni təmom kardəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məntiği nəticə bekardey ғabiliyyəti oşko iyən inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə hikoyə iyən jintono doə bıə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon mığoyisə bardə bəpeşt hikoyə məzmuniku mıəyyən kardədən ki, rostə cəvob “B” bənde.

Kuməyjə ku bəpeştən in dustiyəti *yodoş bekarđəni*.

A) Deqiş kardəni

B) *yodoş bekarđəni*

C) şodoə ni

D) Votəş ni

E) qəpış jəni

Asbard 2. Asbardi şərti qoroş hikoyədə de sıə ranqi doə bıə sıxani ibey izoh karde lozime. Asbardi bə vıə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə de sıə ranqi doə bıə sıxani ibeyi cəm kardedə. “Cəvobədə votıme ki, *çemi linqon bərkın*, rərəy bəşem qıləy xəbə bəkam”. Jıqo asbardon doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə bıə sıxani ibeyi sıftənə sinifondə çı dərəcədə omute iyən əvoni çı curə yodədə oqəte mıəyyən kardeye. Şoqirdon cumlə məzmunıku mıəyyən kardedən ki, sıə ranqədə doə bıə “*çımı linqon bərkın*” sıxani ibey izoh “cıvon, cəhil” mənəədə oko doe bəbe.

Cəvobədə votıme ki, *çımı linqon bərkın*, rərəy bəşem qıləy xəbə bəkam.

Cəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jıədə doə bə tolışə zıvoni aid qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştıniyey iyən əvoni omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Zərf hərəkəti mıxtəlif cəhəto izoh kardedə, çı hərəkəti ələməti, zəmonı, vıə, mıqdori bequli kardedə.

Bərk (*çıkənə?*) qəp je

Jıtono (*konco?*) nışte

Çoştıni (*kəynə?*) hıte

Vey (*çanədə?*) hande

Muəllim qrammatikə ğaydə bə şoqirdon izoh kardə bəpeşt əvon dərskitobi 56-nə səyfədə bıə 3-4-nə asbardon bə vıə rosnıyedən.

Asbard 3. Bə ın asbardi qoroş jıtono doə bıə “Rışım nı, sıxanı dəvardəni” zərb-məsəli bəndonədə doə bıə fikron kon qılə omuj omedə əy pəydo kardey lozime. Cəvobi peydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə jıtono doə bıə zərb-məsəli iyən bəndonədə doə bıə fikron cəm kardedə. Şoqirdon çı mətni məzmunıku mıəyyən kardedən ki, “*Rışım nı, sıxanı dəvardəni*” zərb-məsəl “A” bəndə də doə bıə “*votə sıxani co kəson ğəbul nıkardeədə*” fikri omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “A” bəndə.

A) *Votə sıxani co kəson ğəbul nıkardeədə*

B) *Votə sıxani kənoədə həməkəs ğəbul kardeədə*

C) *Rışış nıbə odəmon sıxani kənoədə hiç ki, ğəbul nıkardeədə*

D) *Cəhilə əğlon de i yəndı zərofət kardeədə*

E) *Rış oqətə odəmon de I yəndı qəp jeədə oko doe bedə*

Asbard 4. Bə asbardi şərtıro bə noxton vıə kon hərfon bınıvıştos, “*vətəni roysə həlok bıə odəm*” mənə doə sıxan bə meydon bome əy pəydo kardey lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtoyoti vey kardeye. Asbardi bə vıə rosnıyey qoroş muəllim şoqirdon fikri bə “*vətəni roysə həlok bıə odəm*” ifodə cəm kardedə. Şoqirdon ifodə məzmunıku mıəyyən kardedən ki, “*vətəni roysə həlok bıə odəm – şəhid*” hisob bedə.

Ş ə h i d

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

III BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE

Muğam

Şərgə məmləkətonədə klassikə xəlğə ofəyevonəti musiqi əsos janr muğame. Təxminən tobə XIV əsri muğam çe Nezə Şərgə xəlğon vahid qıləy musiqi janr biə.

Alimon hisob kardədən ki, muğam hələ Zərduşti zəmonədən biə. Ğədimə dovri alimon insonon de muğami sədo müalicə kardədəbin. Muğamon de planeton əlağanin kardədən. Miyonə əsronədə Şərgə musiqiyədə 12 klassikə muğam biə. Kali muğami nomon de rəğəmon əlağaninin. Məsələn, “Duqah”: du - dı, qah - “məqam”, “məkan”, “movqe” məno doədə, “dımınə məqam”, “Seqah” - “seminə”, “Çaharqah” - “çominə”, “Pəncqah” - “pəncminə” məqam məno doədə.

Çe Azərboycon xəlği musiqi sənəti inci hisob biə muğam çəmə mədəni irsi ən erjine nımunonədə. Bə muğami ifo kardəkəsi votedən. Xanəndə ifo kardeədə əy tarjən iyən kəmonçəjən mişoyət kardədə.

1-4-nə parson bə mətni aidin.

1. Tarjən kiye?

- A) tar hozı bıkə
- B) tar bijən
- C) muğam handəkəs

2. İştı zınəy, kon odəmon de muğami müalicə kardədəbin? İştə fikri izoh bıkə.

3. Mətnədə bə sıə vırə kon sıxani nıvışte bəbe?

- A) muğənni
- B) şair
- C) xanəndə

4. Kon cumlədə hərəkət ifodə kardə sıxan ni?

- A) Muradi bəştə dusti nıvıştə noməş bə poçtə ğotiş şodoe.
- B) Bə hərəkəti izoh kardə sıxani zərf votedən.
- C) Mubariz İbrahimov çe Azərboycon xəlği fəxre.

5. Mətni məzmuniku jıqo qıləy nəticə bekarde əbını?

- A) Muğam Nezə Şərgi məmləkəton ofəyəşone.
- B) Vote bəbe ki, tobə XIV əsri muğam çe Nezə Şərgə xəlğon vahid qıləy musiqi janr biə.

- C) Muğam çe Azərbaycanı mədəni irsi ən erjinə nımunonədə.
- D) Azərbaycanı 12 qılə muğamış heste.
- E) Xanəndə tarjən iyən kəmonçəjən mişoyət kardədə.

6. “Quş doe” feili isətnə zəmonı formonədə oko bıdə.

7. Kon sıxanı ibeyədə “bırniye” sıxan məcozi mənəədə oko doə bıə?

- A) doy bırniye
- B) sıxanı bırniye
- C) dasti bırniye

8. “Çe Nərqizi nənə bəyış vıdonədə vıl baxşışe” cümlə çe kon cümlə nəticə?

- A) Nərgizi nənə vilonış vey piyedə.
- B) Nərqiz har ruj bə vilon ğolloğ kardədə.
- C) Nərqizi vilonış vey piyedə.

9. Kon yolən sıxan əmr cümlə.

- A) Mərdi tojniye-tojniye nomərd əkənin.
- B) Imrujnə koy bo maştənə mənə.
- C) Dust dusti eybi bə dim bəvotə.

10. Kon sıxanı mənə rost izoh kardə bıəni?

- A) səçniye – vıjniye
- B) kovıl – tənbel
- C) kisib karde – dastədə bıəyon se; talan karde
- D) dəvinə karde – osə karde, çe təcubəo bekarde
- E) təblarz – çe sardiku larze

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

IV BAXŞPO

ÇƏMƏ VƏTƏN – AZƏRBOYCON

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
23.	Azərbaycon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	57-58	62-63
24.	Heydər bobo	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	59-60	63-65
25.	Qamov	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	61-62	65-67
26.	İnsoni andomi uzvon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	63-64	67-69
27.	Vətən çiçə?	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	65-66	69-70
28.	Çe Azərbaycani gəlon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	67-68	70-72
29.	Çəmə məholi təbiyət	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	69-70	72-73
30.	Lankoni Xan saray	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	71-72	73-75
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		76-77
Yekun			11 saat	19 səyfə	16 səyfə

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərş doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştə handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Coğ.) Muəllim lovhəku Azərbaycanı xəritə ehaştədə.

Çəyo muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Im çiçə?*

Əğilon cəvob doədə.

– *Xəritə.*

Muəllim çəyo xəbə sedə:

– *Im çı kon vırə xəritə?*

Əğilon cəvob doədə.

– *Çəmə vətən Azərbaycanı.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Tofiq İlhomi “Azərbaycon” (səh. 57-58) şeiri de intonasiya handedə.

Şeiri handə bəpeşt muəllim dərskitobi 58-nə səyfədə bə luğəti (*bum, Mədo, Əlbon* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnıyədən.

Asbard 1. Bə asbardi şərtiro şeirədə de sıə ranqı doə bıə misron izoh kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon iştə fikri mıstəğıl şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə de sıə ranqı doə bıə misron cəm kardədə ki, har şoqird iştə fikri dərəse ğədər izoh bıə.

Iştı bəvin, iştı çəşin

Boku, Təbriz, Şəki, Lankon.

Asbard 2. Bə m asbardi qoroş şeiri çiçi həxədə be, şairi şeirədə çiçi təsvir karde mıyyəvən kardey iyən əçəy məzmunı de nəsrı nıvıştey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon iştə handə şeiri məzmunı həxədə sıxan votey iyən şeiri məzmunı dıştə sıxanon nəsr şikilədə nıvıştey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardədə ki, har şoqird şeiri məzmunı həxədə iştə fikri nəsr şikilədə bınıvıšto.

Asbard 3. In asbardi şərt jıqoe: “Şeiri oxonə bənd çiçi həxədə? İştə fikri izoh bıxə.” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fıki bə şeiri oxonə bəndi cəm kardədə ki, əvon ıştə fikri şeiri oxonə bəndi dərəse ğədər izoh karde bızınon.

*Zılmon kəşə ıştı conı,
Ozodəti səy hoston ni.
İştən boştəş ısat həni,
Zındən tuni həmə cəhon,
Azərboycon, Azərboycon!*

Asbard 4. Bə in asbardi şərtiro şoqirdon mıstəğıl Azərboyconı həxədə esse nıvıştəninin. Esse nıvışte qoroş şoqirdon Azərboyconı mıstəğıləti həxədə internetədə məlumat pəydo kardədən yaən ıştə yolonku xəbə sedən. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon mıstəğıl Azərboyconı həxədə ıştə fikri nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Har şoqirdən ıştə pəydo kardə məlumatı ğədərdə esse nıvıştədə.

Asbard 5. Bə in asbardi şərti qoroş “*Çe bevacə ruji umr kam bəbe*” yolon sıxani movzu mıəyyən karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə doə bıə yolon sıxani movzu mıəyyən karde ğabiliyyəti oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardero muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə yolon sıxani cəm kardədə. Şoqirdon “*Çe bevacə ruji umr kam bəbe*” yolon sıxani ifodə kardə məzmuniku mıəyyən kardədən ki, in yolon sıxanədə movzu səbr kardeye. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) səbr B) nıfrət C) bevacı D) dustiyəti E) həsəd

ĞİYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 24

HEYDƏR BOBO

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird ıştə mışohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyınotiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterinə inşə nıvıştədə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İntegrasiya (Tar.). Muəllim prəyektorədə bə şoqirdon çəmə umummilliyə lider Heydər Əliyevi “Mı hejo fəxrım kardə ki azərbayconojim” video təmşo doədə karde.

Çəyo muəllim şoqirdonku xəbə sedə:

– *Videoədə ki vindedon?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Çəmə umummilliyə lider Heydər bobo.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Heydər bobo**” (səh. 59) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 60-nə səyfədə bə luğəti (*erj, deviz, potensial, biqonə, jimonpiyəti* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədəki 1-2-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə asbardi şərtiro şoqirdon Heydər Əliyevi həxədə esse nıvıştəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon Heydər Əliyevi həxədə ıstə fikri mıstəğil şikilədə nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Esse nıvışte qoroş şoqirdon Heydər Əliyevi həxədə ıstə yolonku xəbə sedən yaən internetədə məlumat qırdə kardedən. Har şoqirdən ıstə pəydo kardə məlumatı ğədərdə esse nıvıştedə.

Asbard 2. De qrupon ko aid bə bə m asbardi qoroş şoqirdon 4 qılə qrup şikilədə bə mətni omuj omə tarixiyə fakton izoh kardəninin. Asbardi doeyədə məğsəd ıme ki, şoqirdon mətni məzmuniku bəvonə doə bə sıvolon deştə mıstəğil fikri ifodə bıkon. Bəroən muəllim sinifi şoqirdon bə 4 qrup çə kardədə iyən “Heydər bobo” mətniynən əlağədar jintondə bə sıvolon noədə ki, şoqirdon Heydər Əliyevi aid bə tarixi fakton izoh karde bızınon.

1-nə qrup. Azərbaycan mıstəğil beədə kişvərədə vəziyyət çəknə be?

2-nə qrup. Heydər Əliyevşon bə hakimiyyət dəvət karde.

3-nə qrup. Heydər Əliyevi dınyovindemon çəknə be?

4-nə qrup. Heydər Əliyevi hakimiyyəti dovrədə kon hodison bin?

Şoqirdon dərskitobi 60-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvoni aid bə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıştedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Tolışə zıvonədə dəvardə zəmon çand qılə formədə bedə. İminə formədə qəp jəkəs hərəkəti bə vırədə bedə. Məsələn, Əli kitobış hande. Yəni, Əli kitob handeədə az əyobim.

In formədə məsdərədə y eqniyedə:

Mı (az) kitobım hande.

Tı kitobı hande. (Kitob hande.)

Əy kitobış hande.

Əmə kitobmon hande.

Şımə kitobon hande.

Əvon kitobşon hande.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mıšohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird ıştə mıšohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətnei məzmuni qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterinə inşa nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Bə zəmini jiyədə beşə tatovi çiç votedən?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Qamov.*

Çəyo muəllim votedə:

– *Qamov bə insoni vey xəyrinə şeye.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Qamov**” (səh. 61) mətni handedə.

Mətnei handə bəpeşt muəllim dərskitobi 62-nə səyfədə bə luğəti (*çobend, dovna* sıxanon) bə dəftər doədə nıvıšte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə bə 1-3-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Asbardi şərt jıqoe: “Çı mətniku bə in ğənoət omey əbini”. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon mətni həxədə ıştə fikri mıstəğıl şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon mətni məzmuniku mıyyəən kardədən ki, Azərbaycanı har vırədə mualicəviyə honiyon nin. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) Azərbaycanı har vırədə mualicəviyə honiyon hestin.

B) Erməniyon çəmə çanədə ğəşənqə əraziyonşon işğol kardə.

C) Çı Masallı qamovi mualicəviyə əhəmiyyətli həniyən çoke.

D) Tolişə bandonədə xəyli mineralə ov heste.

E) Çəmə məholi mualicəviyə ovon lap ğədimiku məşhurin.

Asbard 2. Bə in asbardi şərti qoroş şoqirdon ıştə jiyə məholdə bə honiyon, ruon həxədə qədə esse nıvıştənin. Esse nıvıştey qoroş şoqirdon ıştə jiyə məholdə bə honiyon, ruon həxədə internetədə məlumat pəydo kardədən yaən bin həxədə yolonku xəbə sedən. Asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon ıştə fikri mıstəğıl şikilədə nıvıšte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Har şoqirdən ıştə pəydo kardə məlumatı ğədərdə esse nıvıstedə.

Asbard 3. Bə asbardi şərtiro şoqirdon Kəlbəcəri qamovi həxədə esse nıvıştəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon Kəlbəcəri qamovi həxədə ıstə fikri mıstəğıl şıkilədə nıvışte iyən tədğıgət barde ğabiliyyəti inkişof kard-eye. Esse nıvışte qoroş şoqirdon Kəlbəcəri qamovi həxədə ıstə yolonku xəbə sedən yaən internetədə məlumat qırdə kardədən. Har şoqirdən ıstə qırdə kardə məlumatı ğəderdə esse nıvıştədə.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 62-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatika ğaydə bə dəftər nışıştey iyən əy omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Dəvardə zəmonı dıminə formədə hodisonədə tı ıstən ıstırok kardedənış. Məsələn, Əli kitobış hande.

Mı (az) kitobım hande.

Tı kitobı hande. (Kitob hande.)

Əy kitobış hande.

Əmə kitobmon hande.

Şımə kitobon hande.

Əvon kitobşon hande.

Şoqirdon muəllim izohi bəpeşt dərskitobi hejo həminə səyfədəki 4-nə asbardi bə vırə rosnıyedən.

Asbard 4. Bə ın asbardi qoroş jintono doə bıə yolon sıxan bəndonədə doə bıə yolon sıxanonədə kon qılə nezəməno ifodə kardə əy miəyyən karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bıə yolon sıxanı iyən bəndonədə doə bıə yolon sıxanon cəm kardədə. Şoqirdon çı məzmunıku miəyyən kardədən ki, “*vey harde, odəmi çı kam hardekuən bəkarde*” yolon sıxan “B” bəndə də doə bıə “*Kam bəhə, nokə bıqət*” yolon sıxanı nezəməno ifodə kardə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

Vey harde, odəmi çı kam hardekuən bəkarde.

A) *Kam bəhə, nokə bıqət.*

B) Dastə beşəy bə dast əvoni.

C) De dastbədast doey bandi bəsə bandi noe bəbe.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 26

İNSONİ ANDOMİ UZVON

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İstə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə ıstə quş doə fikri əsosinə şıkilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird ıstə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şıkilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofəyevon şıkilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni ıstə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.

4.1.1.	Handə mətni məzmunu nıvıřtedə.	řoqird ıřtə omutə sıxan iyən cumlon sərröstə řikilədə nıvıřtedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəgli xarakterin inřa nıvıřtedə.	řoqird ıřtə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıřtedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Anat.). Muəllim prəyektorədə bə řoqirdon insoni andomi uzvon izoh kardə video təmřo doedə karde.

Çəyo muəllim řoqirdonku parsedə:

– *Video çiçi həxədə?*

řoqirdon cəvob doedən:

– *İnsoni andomi uzvon həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**İnsoni andomi uzvon**” (səh. 63) mətni handedə.

Mətni handə bəpeřt muəllim dərskitobi 64-nə səyfədə bıə luğəti (*andom, ta karde, qədə, ařti be* sıxanon) bə dəftər doedə nıvıřte. Çəyo řoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə bıə 1-3-nə asbardon bə vıřə rosniyedən.

Asbard 1. “Andomi uzvon səhv çiçbe? İřtə fikri izoh bıə” nominə asbardi doedə məğsəd çe řoqirdon ıřtə fikri mıřtəgli řikilədə votey ğabiliyyəti ořko kardeye. Asbardi bə vıřə rosniyeyro muəllim řoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvolon noedə ki, har řoqirdən ıřtə fikri dərəse ğədəz izoh karde bızıno.

Andomi uzvon səhv çiçbe?

Asbard 2. Bə asbardi řərtiro mətni oxonə cumlə izoh kadey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe řoqirdon ıřtə fikri mıřtəgli řikilədə votey ğabiliyyəti inkiřof kardeye. Asbardi bə vıřə rosniyeyro muəllim řoqirdon fikri bə mətni oxonə cumlə cəm kardedə iyən sıvol noedə ki, har řoqird cumlə dərəse ğədəz ıřtə fikri izoh bıə.

Bəřimə zınerə andom boçi zımand be?

Asbard 3. Bə asbardi řərtiro mətnədə de sı doə bıə sıxanon sinonimi pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd toliřə zıvonədə çe řoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardeye. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe řoqirdon fikri bə mətnədə de sı doə bıə sıxanon cəm kardedə. řoqirdon de luğəti koməqi mətnədə de sı doə bıə sıxanon sinonimi pəydo kardedən.

inson, ta karde, soxtə, dəmandey, qədə

Sıxan	Əçe sinonim
inson	odəm
ta karde	rık karde
soxtə	hozı karde
dəmande	bino karde
qədə	mədə

Asbard 4. Bə in asbardi qoroř sıxanon bəyəndı omujəti pəydo kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe řoqirdon məntiği ğabiliyyəti dəvinə iyən inkiřof kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim řoqirdon fikri bə jintono doə bıə sıxanon cəm kardedə. řoqirdon çi sıxanon ifodə karə məzmunıku mıəyyən kardedən ki, omujəti jıqo bəbe: *dəmandey – bino kardey, ta kardey – rık kardey, qədə – mədə, soxtəy – hozı kardey, bədən – andom*

Muəllim bə řoqirdon dərskitobi 64-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə řə toliři zıvoni qrammatik ğaydə bə dəftər nıřıřte iyən əy omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Tolıřə zıvonədə dəvardə zəmoniyən dəvomkardə forməř heste. Məsələn, Zinə saat 5-də Əli kitob *handeydəbe*.

Ğeyd: Vey vaxt tələffuzədə y eqnedə. Məsələn, Əli kitob handedə.

Mı (az) kitob *handeydəbim*.

Əmə kitob *handeydəbimon*.

Tı kitob *handeydəbiř*.

řımə kitob *handeydəbiyon*.

Əv kitob *handedəbe*.

Əvon kitob *handeydəbin*.

Şoqirdon muəllim izohi bəpeşt dərskitobi hejo həminə səyfədəki 5-nə asbardi bə vırə rosniyedən.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş *hite, ome, rəse, harde* sıxanon dəvardə dəvombikə zəmonidə oko doe lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə dəskitobi 64-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zivonədə dəvardə dəvombikə zəmonə aid bıə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon jintono doə bıə sıxanon dəvardə dəvombikə zəmonədə oko doedən iyən asbardi bə vırə rosniyedən.

- Əmə zinə saat 1-də hiteydəbimon.
- Əğilon zinə saat 5-də çı vişə tərəfikü omeydəbin.
- Adil bəvon rəseydəbe.
- Xıyzon həmə bə ivırə xorək hardeydəbe.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardedə.

DƏRS 27

VƏTƏN ÇİÇE?

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinitiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətəni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətəni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətəni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterinə inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosniyədə:

- *Vətən bə yod ome, nıbəmum, bəs çiç bıkəm?*
- *Vətəni xərobətiyonən vəhiştisə çoke.*

Muəllim şoqirdonku parsedə:

- *Yolon sıxanon çiçi həxədə?*

Şoqirdon cəvob doedən:

- *Vətəni həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Qaçay Koçerli “Vətən çiçə?” (səh. 65-66) nominə mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 66-nə səyfədə bıə luğəti (*dədə, şəhrvand* sıxanon) bə dəftər doede nıvışte iyən əvoni omute asbardədə. Luğəti bə dəftər nıvışte bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə 1-2-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə asbardi şərti qoroş bə mətni omuj omə parson cəvob doey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə handə mətni çı cur yodədə oğətey iyən cəvon məntıği ğabiliyyəti miyyəyən kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni iyən jintonədəki bəndonədə doə bıə parson cəm kardedə. Şoqirdon bə mətni omuj omə parson cəvob doedən.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe: “Vətən boçı mığəddəs hisob bedə? ıstə fikri izoh bıə.” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardə bəpeşt sıvol noedə ki, əvon vətəni boçı mığəddəs be həxədə ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Əğilon, bəşımə qoroş Vətən boçı mığəddəs hisob bedə?

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 28

ÇE AZƏRBOYCONİ ĞƏLON

2 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	ıstə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıstə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doede.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıstə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıstə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterinə inşa nıvıstedə.	Şoqird ıstə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Əğilon, navko insonon çı dışmeniku mıhofizə be qoroş konco jiyədəbin?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Ğəlonədə*

Çəyo muəllim şoqirdonku tojədən xəbə sedə.

– *Çəmə məholədə kon ğəlon nomi zidedon?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitabədə “Çe Azərbaycani ǵəlon” (səh. 67-68) mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitabı 68-nə səyfədə bə luǵəti (*hurrəc, hıvoskə* sıxanon) bə dəftər doeda nıvışte iyən əvoni omute asbardədə. Luǵəti bə dəftər nıvışte bəpeşt şoqirdon dərskitabı hejo həmonə səyfədə bə 1-4-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 1. Bə in asbardıro şoqirdon *daşt* sıxanı məno yolonku xəbə səninin iyən əy cumlədə oko doəninin. Asbardı doeyədə məǵsəd şoqidron tolışı zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxtəy ǵabiliyyəti inkişof kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro şoqirdon *daşt* sıxanı məno ıstə yolonku xəbə sedən. Şoqirdon *daşt* sıxanı məno miyyəyən kardə bə peşt əy cumlədə oko doedən.

Rauf çe *daştə* omedəbe.

Asbard 2. Asbardı şərt jıqoc: “*In vırə bə ǵələ vıjoron oqordınıyə* cumlədə doə bə “*ǵələ vıjor*” sıxanı ibey izoh bıka. Əy mətnədə de sıə ranqı doə bə sıxanı ibey mıqoyisə bıka. ıstə fikri izoh bıka.” Asbardı bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri “*In vırə bə ǵələ vıjoron oqordına*” cumlədə doə bə “*ǵələ vıjor*” sıxanı ibeyi iyən mətnədə doə bə “Həminə vəxt Akonədə bə məşhur *Ǵələ vıjorən* bə Masallı ovoştınıyə bə” cumlə cəm kardədə. Jıqo asbardon doeyədə məǵsəd şoqirdon sıftənə sinifondə tolışə zıvonədə bə sıxanı ibeyi çı dərəcədə yodədə oqətey miyyəyən kardeye. Şoqirdon har 2 qılə cumlə məzmuni de i yəndi mıǵoyisə kardə bəpeşt miyyəyən kardədən ki, 1-nə cumlədə doə bə (*In vırə bə ǵələ vıjoron oqordına*) “*ǵələ vıjor*” sıxanı ibey məcozi mənoədə, mətnə doə bə (*Həminə vəxt Akonədə bə məşhur Ǵələ vıjorən bə Masallı ovoştınıyə bə*) cumlədəki “*Ǵələ vıjor*” sıxanı ibeyse ıstə həqiqi mənoədə oko doə bə.

1. *In vırə bə ǵələ vıjoron oqordına.*

2. *Həminə vəxt Akonədə bə məşhur Ǵələ vıjorən bə Masallı ovoştınıyə bə.*

Asbard 3. Bə asbardı şərtiro şoqirdon Mirmustafa xanı həxədə internetədə məlumat qırdə kardəninin iyən esse nıvıştəninin. Asbardı doeyədə məǵsəd şoqirdon Mirmustafa xanı həxədə ıstə fikri mıstəǵıl şıkilədə nıvışte iyən tədǵıǵat barde ǵabiliyyəti inkişof kardeye. Esse nıvışte qoroş şoqirdon Mirmustafa xanı həxədə internetədə məlumat qırdə kardədən. Har şoqirdən ıstə qırdə kardə məlumatı ǵədərdə esse nıvıştədə.

Asbard 4. Bə in asbardı qoroş mətnədə bə feilon vıjniye iyən çəvon kon zəmondə bey miyyəyən kardey lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə tolışə zıvonədə feili zəmonon aid bə qrammatikə ǵaydə cəm kardədə. Muəllim qrammatikə ǵaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon mətnədə doə bə feilon pəydo kardədən iyən çəvon kon zəmondə bə miyyəyən kardədən iyən asbardı bə vırə rosnıyedən.

Dutə, nıvıştədən, mandedəbin, bedəbe, doeda, omeydən, mandən, handedəmon, doəşe

Dəvardə zəmon	Isətnə zəmon
Dutə mandedəbin bedəbe mandən doəşe	nıvıştədən doeda omeydən handedəmon

ǴIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təǵdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ǵıymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird ıştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterinə inşa nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Bot. – zool.). Muəllim lovhədə do, vıl, həyvnonon, kijon, moyon şikilon bıə yolə koğəzi ehaştədə iyən çı əğilonku xəbə sedə:

- *Əğilon, ın şikilonədə bıəyon həmə ıvıradə çiç hisob bedən?*
- Əğilon cəvob doedən.
- *Bımon həmə ıvıradə “təbiət” votedən.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Çəmə məholi təbiyyət**” (səh. 69-70) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 70-nə səyfədə bə luğəti (*qəncin, kobəson, çoliyə, səxa, şulə, florə* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədəki 1-2-nə asbardon bə vıırə rosnıyedən.

Asbard 1. Asbardi şərt jıqoe: “İştı zınəy, boçi ğoroğon iyən milliyə parkon soxtedən?” Asbardi doeyədə məqsəd şoqirdon ıştə fikri mıtəğıl şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardə bəpeşt sıvol noədə ki, əvon ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Şıma zıne, boçi ğoroğon iyən milliyə parkon soxtedən?

Asbard 2. Bə ın asbardi şərtiro şoqirdon Azərboyconı florə həxədə de yolonku xəbə se roy iyən de internetədə pəydo kardeye esse nıvıstəninin. Asbardi doeyədə məqsəd şoqirdon Azərboyconı florə həxədə ıştə fikri mıtəğıl şikilədə nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Esse nıvıştey qoroş şoqirdon Azərboyconı florə həxədə ıştə yolonku xəbə sedən iyən internetədə məlumat qırdə kardədən. Har şoqirdən ıştə pəydo kardə məlumatı ğədərdə esse nıvıstedə.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 70-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıstedən iyən əvoni omutedən.

Yödədə oqət:

Tolişə zıvonədə dəvardə zəmoni formonədə qıləyən dəvardə bıə zəmonə. Məsələn, Zinə bın vaxt Əli kitobış handəbe. Yəni kitob handeş orıxniyəbe.

Mı (az) kitobım handəbe.
Tı kitobı handəbe. (Kitob hande.)
Əy kitobış handəbe.

Əmə kitobmon handəbe.
Şımə kitobon handəbe.
Əvon kitobşon handəbe.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 30

LANKONI XAN SARAY

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinitiro mığoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterinə inşa nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– Əğilon, navko xanon, podşon boştəno bo jiye qoroş çiç doedəbin dute?

Əğilon cəvob doedən.

– Yolə imarəton, sarayon.

Çəyo muəllim votedə:

– Çəmə imrujnəni movzu Lankoni Xan sarayi həxədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitabədə “Lankoni Xan saray” (səh. 71-72) mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 72-nə səyfədə bə luğəti (*memarəti, hodikardəkəs, nımoıışqo, etno-grafik, numezmatika, arxeoloji, noğo karde, eksponat* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə. Luğəti bə dəftər nıvışte bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bə 1-2-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. In asbardi şərt jıqoe ki, mətnədə de sıə ranqi doə bə sıxanon sərost karde lozime. Jıqo asbardon doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən ıstə omutə sıxanon rost nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon de luğəti iyən muəllimi koməqi sıxanon sərost kardedən iyən rost nıvıstedən.

bəşdə – bəştə, **imiynə** – iminə, **ım** – ın, **iminno** – iminə, **eksphanatış** – eksponatış

Asbard 2. Bə ın asbardi şərtiro şoqirdon Lankonədə ğərəz Xan sarayi kon tarixiyə abidon hestin çəvon həxədə yolonku xəbə səninin iyən internetədə pəydo kardəninin iyən esse nıvıştəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon Lankonədə ğərəz Xan sarayi co tarixiyə abidon həxədə mıstəğil tədğığat barde iyən ıstə fikri nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Esse nıvışte qoroş şoqirdon Lankoni tarixi abidon həxədə ıstə yolonku xəbə sedən iyən internetədə məlumat qırdə kardedən. Har şoqirdən ıstə qırdə kardə məlumatı ğədərdə esse nıvıstedə.

Asbard 3. “İştı zınəy, muzey bə çiçi lozime iyən muzeyon ziyarət kardey bə odəmi çiç doədə? Tı kon muzeyondə bıəş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıstəğil şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyyero muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədəz izoh karde bızıno.

*Şımə zınəy, muzey bə çiçi lozime iyən muzeyon ziyarət karde bə odəmi çiç doədə?
Şımə kon muzeyondə bıəyon?*

Asbard 4. Bə ın asbardi qoroş mətnədə bə feilon vıjniyey iyən çəvon kon zəmondə bey mıəyyən kardey lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə tolışə zıvonədə feili zəmonon aid bə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon mətnədə doə bə feilon pəydo kardədən iyən çəvon kon zəmondə be mıəyyən kardeyro asbardi bə vırə rosniyedən.

kardedə, qətəşe, bekardeşone, kardəşe, bedə

Dəvardə zəmon	Isətnə zəmon
qətəşe bekardeşone kardəşe	kardedə bedə

Çəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi 72-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə doə bə tolışə zıvoni aid qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştoney iyən əvoni omutey asbardədə.

Zərf hərəkəti mıxtəlif cəhəto izoh kardedə iyən çe hərəkəti əloməti, zəmoni, vırə, miqdori bequli kardedə.
Vey (çanədə?) hande

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

IV BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞIYMƏTNOE

Əlifbo

Əlifbon bə meydön omeədə misirojon, minoyon iyən finikkiyəvojon vey yolə koonşon kardə. Ğədimə Misiri nıvıştəy bə Minoy nıvıştəy inkişofış vey təkön doə. Çe Misiri nıvıştəy bə Minoy heca nıvıştəy kali işoron dəvardən. Çe Misir, Minoy nıvıştəy təsiriku ğədim Sami xəlğön kali hərfonşon soxtə. Sami zıvonon nıvıştəyku bə əməl omə ən məşhurə qılə Finikkiya nıvıştəye. Finikkiya zıvoni bə ğədimə Ərəb zıvoni vey təsirış kardə. In zıvondə sıxanon ən vey de samitə sədoon bino bedəbin. Oko doə bıə həminə əlifboədə, təxmini, “A” hərfi sədo doə işorəku əlifbo resə miyyəyən kardəşonbe.

Finikkiya əlifbo əsosədə iminə kərə “Arami” əlifbo bə meydön omə. Aramiyon ərəb səhronədə jiyədəbin. Peşo əvon bə Suriya, Mesopotamiya iyən bə co qılə vıronşon kuç karde. Arami nıvıştəyku peşo Suriya, Yəhudi, İron, Ərəb əlifoon bə meydön omən.

İronədə Sasaniyon bə hakimiyyət omeədə Arami əlifbo əsosədə Pəhləvi əlifboşon soxtə. Avesta kitobən de in əlifbo nıvıştə bıə. Əncəx Əhəməniyon hakimiyyəti vaxtədə 12 həzo zandəqo pusti səpe de ğızılə hərfon nıvıştə bıə iminə Avesta kitob İron mixi nıvıştəyədə nıvıştə bıə. Bə rəvayətiro İskəndəri həminə kitobış sutə.

Ərəbon Sasaniyon məğlub karde bəpeşt Sasani-Pəhləvi əlifbo ıştə vırə bə ərəb əlifboş doe. Ən ğədimə Ərəb əlifbo Fəratı ru səpe bıə de Kufə şəhəri nomi əloğənine. In əlifboən de Arami əlifbo təsiri bə meydön omə. De çın əlifbo inkişofı ısatnə Ərəb əlifbo bə əməl omə.

Çe Finikkiya əlifboku Yunan əlifbo bə əməl omə. Finikkiyəvojon de ticorəti məğsədi bə Avropa omən, yunanon çəvonkuşon əlifbo omutə. Həmçinin çı nıvıştəy istiqamətən ıyo deqış bəbe, çəpə tərəfikü bə rostə tərəf nıvıştə davardən. Çe in əlifboku “Etrus” əlifbo bə əməl omə. Etruson çe İtaliya mədəni xəlğ be qoroş, bə co qılə toyfon təsir kardədəbin. Peşo çəvon in təsiriku Latın əlifbo bə əməl ome.

Çe Finikkiyə əlifbo həməni bo “Vizantiya” əlifbo əməl omə əsos be. Vizantiya əlifbo əsosədə Slavyan əlifbo - Kiril bə əməl omə.

Avropada vey kişvəronədə həmçiçin Azərboyconədə ısat latini əlifbo oko doədən. Hejo tolışə nıvıştəyonən latini qrafikə əsosədəe.

1. Əlifbo kon xəlğön kəşf kardəşone?
2. Arami nıvıştəyku Şərgədə kon əlifoon bə meydön omən?
3. Sami nıvıştəyku bə əməl omə ən məşhurə nıvıştəy kome?
4. Kon fikir de mətni məzmuni omuj ni?
 - A) Ərəbon Sasaniyon məğlub karde bəpeşt Sasani-Pəhləvi əlifbo ıştə vırə bə ərəb əlifbo doeşə.
 - B) Sami zıvonon nıvıştəyku bə əməl omə ən məşhurə qılə Finikkiya nıvıştəye.
 - C) Çe Finikkiyə əlifbokşu “Vizantiya” əlifbo, çəy əsosədən Kiril əlifbo əməl omə.
 - D) Azərboyconı əlifbo əsosədə tolışı nıvıştəy bə meydön omə.
 - E) Etruson təsiriku Latın əlifbo bə əməl ome.

5. Bə mətni omuj omə 5 qılə sıvol tərтіb bıkə.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

6. “Mı bə kə dəşəədə Anar rərəy əşte, divani kutisə nişte” cumlədə jıtonoş riyə bıə sıxan kon cumlə uzve iyən bə kon cumlə uzvi aide?

- A) zərf, Anar
- B) zərflık, mı
- C) zərflık, Anar

7. Çəmə divoj Həsəniku sıxan eqınıyədə çəmi pıə əvoti:

– *Həsən ağılmand iyən zəhmətkəşə zoə. Çəy pıən, yoləpıən zəhmətkəşbin. ...*

Pıə ıştə sıxanon təsdiğ karde qoroş kon yolon sıxanış vote?

- A) İştə çəşdə doy vindəni, co kəsi çəşdə puş vijniyedə.
- B) Aləf ıştə rişəsə bebəje.
- C) Məkaşt bəlo, mədıv bəlo.

8. Doə bıə cəvobonədə qıləy səhve.

- A) “In” cumlədə təyin bedə iyən bə ki? parsi cəvob doədə.
- B) “Im” əvəzəkə cumlədə muhtədə bedə iyən bə ki? Parsi cəvob doədə.
- C) “Im” əvəzəkə bəpeşt verqul işorə noədəmon.
- D) “Əv”, “Əy” cumlədə muhtədə bedə, iyən bə ki? parsi cəvob doədə.
- E) “Ə” işorə əvəzəkə bə kon? parsi cəvob doədə.

9. Kaftə sıxan bısoxt, bə cədvəl bınıvışt.

nez?məno, yol?ruk, oko?doe, kam?ve, qırd?sifət, tınd?ranq, sof?dul, xəbə?se, koməq?karde, lınq?ğab, çəş?ruşin, haft?ranq, do?ku, bəşəv?bəruj, daşt?vo, hifz?karde

Bə i vərə nıvıştəmon	De defisi nıvıştəmon	Co nıvıştəmon

10. Sıxanon de çəvon mənon omuj bıkə.

- 1. çəbend
- 2. dovnə
- 3. andom
- 4. ta karde
- 5. şəhrvand

- A) oynəğ; məfsəl
- B) çə bandi jinə poə
- C) vətəndoş
- D) rık karde, bəd be
- E) bədən

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

V BAXŞPO

SİRRİNƏ DİNYO

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
31.	Çəmə bandon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	73-74	79-81
32.	Hanfranqə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	75-76	81-82
33.	Bəçəmə məhol əvəsor omedə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	77-78	82-83
34.	Pələnqə neçi	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	79-80	83-85
35.	Natə sığon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	81-83	85-87
36.	Çı Bəhluli mehmon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	84-85	87-88
37.	Kərpıcırə pironi hekoyə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	86-88	88-89
38.	Sədaqətinə duston həxədə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	89-90	89-90
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNƏE			1		91-92
Yekun			11 saat	19 səyfə	16 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə sərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə mişohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinatiro miğoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omuteyde.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəqli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Coğ.) Muəllim lovhəku bandi şikili ehaştədə.

Çəyo muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Im çiçi şikile?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Bandi.*

Muəllim çəyo xəbə sedə:

– *Çəmə məholədə kon bandon nomi zinedon?*

Əğilonədə har kəs iştə zınə bandon nomi votedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Vəlişah Əliyevi “**Çəmə bandon**” (səh. 73) şeiri de intonasiya handedə.

Şeiri handə bəpeşt muəllim dərskitobi 73-nə səyfədə bıə luğəti (*dastərxon, kələğəy* sıxanon) bə dəftər doədə nıvıšte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə bıə 1-4-nə asbardon bə vıərə rosnıyeden.

Asbard 1. Bə asbardi şərtiro şoqirdon şair Vəlişah Əliyevi “çəmə bandon” voteədə kon bandon nəzərdə qəte miəyyən kardənin iyən çəy həxədə esse nıvıštəninin. Asbardədə məğsəd şoqirdon iştə məholi bandon həxədə çı dərəcədə məlumatın be oşko kardey, iyən çəvonku esse nıvıştey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Bo esse nıvışte koməqəti kardey qoroş muəllim sıvol noədə:

Əğilon, şair “çəmə bandon” voteədə kon bandon nəzərdə qətedə?

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe: “Mətnədə de sı doə bıə bəndi izoh bıkə. Şairi çiç votey piyedəşe?” Asbardi doe-yədə məğsəd şoqirdon iştə fikri mıtəğıl şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri bə şeiri oxonə bəndi cəm kardədə ki, əvon iştə fikri şeiri oxonə bəndi dərəcə gədər izoh karde bızınon.

Və iştı səy kələğəye,

Kavua vişə iştı şəye.

Dovna vile, roy bin çəye,

Ru kəşone, çəmə bandon.

Asbard 3. Bə in asbardiro şoqirdon kon resədə doə bıə sıxanonku cumlə soxtə əzinen əy pəydo kardəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə cumlə soxtəy çı dərəcədə zıney miəyyən karde iyən cumlə soxtəy ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vıərə rosnıyero muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardədə ki, əvon rostə cəvobi pəydo karde bızınon. Şoqirdon jintondəki bəndonədə doə bıə sıxanon bə iyəndı omuj

kardeyro miəyyən kardedən ki, rostə cəvob “E” bəndə.

Merd bə boği diyə kardedə. (kitob)

A) Utu, qardpeyəsipin, elektrik, ko karde.

C) Qaraboğ, Azərboycon, ərozi.

E) Boğ, diyə karde, merd, kitob.

B) Əli, mişor, taxtə, bırıniye.

D) Leyla, dast, vıl, dastə.

Asbard 4. Bə asbardi şərtiro “*Hejo həminə ruj bə məhlə tojə omə zoə ...*” cumlədə bə noxton vırə kon sıxani nıvıştey lozime əy pəydo karde lozime. Jintono oxoədə noxton noə bıə cumlə jıqoye: “*Hejo həminə ruj bə məhlə tojə omə zoə ...*” Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardedən ki, noxton noə bıə vırə “*dəmə tanış be*” ifodə nıvıştey lozime. Bəroən rostə cəvob “A” bəndə.

“*Hejo həminə ruj bə məhlə tojə omə zoə “dəmə tanış be”*”

A) *dust bimon*

B) bə ro dəşimon

C) dəmə tanış be

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 74-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvışte iyənən əy omute asbardedə.

Yodədə oqət:

Har qılə sıxan bə miəyyən nıtği poə aid bedə. Nıtği poon bə dı vırə co bedən: əsos iyən koməqkorə nıtği poon. Şəş qılə əsos nıtği poə heste: isim, sifət, aşmard, əvəzəkə, feil, zərf.

Bə hərəkəti izoh bıəkə əsos nıtği poə zərf votedən. Zərf bə çiko? çikonəy? kəynə? konco? çanədə? parsonədə qılıy cəvob doədə.

Şoqirdon muəllim izohi bəpeşt dərskitobi hejo həminə səyfədəki 5-8-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 5. “Çoliyə kon misroədə bə iyəndı antonim bıə sıxanon oko doə bıən?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey iyən çəvon antonimon pəydo karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyey qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə çoliyə cəm kardedə. Şoqirdon çoliyədə bıə “*Tı çiç bidoş əy bəseş*” misroədə *bidoş – bəseş* sıxanon bə i yəndı əks mənə ifodə kardeku miəyyən kardedən ki, əvon antonimin.

Band bandisən barz bedə,

Huşə-huşə darz bedə,

Tı çiç bidoş əy bəseş,

Dınyo har ko ğarz bedə.

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş pentondəki çoliyədə oko doə bıə əvəzəkon pəydo karde iyən əvoni cumlədə oko doe lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə çoliyə cəm kardedə iyən bəvono tolışə zıvonədə əvəzəkon aid qrammatikə ğaydə tojədən izoh kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon çoliyədə oko doə bıə əvəzəkon pəydo kardedən iyən əvoni cumlədə oko doeyro asbardi bə vırə rosindən. Şoqirdon miəyyən kardə bəpeşt əy cumlədə oko doədə.

Tı çı İqrari hovəş?

Əy bə nəvə şe vey xoşış omedə.

Asbard 7. Bə in asbardiro şoqirdon *darz* sıxani mənə yolonku xəbə səninin iyən əy cumlədə oko doəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxtəy ğabiliyyəti inkişof kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro şoqirdon *darz* sıxani mənə iştə yolonku xəbə sedən. Şoqirdon *darz* sıxani mənə miəyyən kardə bəpeşt əy cumlədə oko doədə.

Koəkon *darzə* tayon bə maşin jedəbin.

Asbard 8. “Çoliyə oxonə misro izoh bıəkə. İştə zınəy, dınyo har ko çoknə ğarz be bəzine?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon iştə fikri mıstəğıl şikilədə votəy ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, har şoqirdən bı həxədə iştə fikri dərəse ğədəz izoh karde bızınə.

Şımə zınəy, dınyo har ko çoknə ğarz be bəzine?

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə sərh doədə.
2.1.1.	Mıšohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıştə mıšohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşə nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Rəsm.). Muəllim prəyektorədə bə şoqirdon “Hafranqə” aid bıə video təmşo doədə karde.

Çəyo muəllim şoqirdonku xəbə sedə:

– *Videoədə çiç vindedon?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *Hafranqə çoknə bə əməl ome.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Hafranqə**” (səh. 75-76) əfsanə handedə.

Əfsanə handə bəpeşt muəllim dərskitobi 76-nə səyfədə bə luğəti (*hafranqə, abi, nonc, rəncidə karde, səçiniye* sıxanon) bə dəftər doədə nıvıšte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədəki 1-3-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə asbardi şərtiro şoqirdon “Hafranqə” əfsanədə kon ranqi ıştə fikirədə həxədə be deştə fikron izoh kardəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ranqon həxədə ıştə fikri mıtəğil şikilədə ifodə kardey gəbiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə əfsanə cəm kardedə. Bəron muəllim sıvol noədə ki, har şoqirdən ıştə fikri dərəse gədər izoh karde bızino.

Şimə zine, kon ranq ıştə fikirədə həxədəbe?

Asbard 2. Asbardi şərtiro şoqirdon ıştə ən vey piyə ranqi həxədə esse nıvıştəninin. Asbardi doədə məğsəd şoqirdon ən vey piyə ranqi həxədə ıştə fikri mıtəğil şikilədə nıvıšte gəbiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon esse nıvıšte qoroş muəllim sıvol noədə ki, əvon ıştə vey piyə ranqi həxədə dərəse gədər nıvıšte bızino.

Şimə ən vey piyə ranq kome?

Asbard 3. In asbardi şərt jıqoe ki, mətni hande iyən çe ranqon xosyəton nıvıšte lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə handə mətni çı cur yodədə oğəte iyən çəvon məntıği gəbiliyyəti miyyəon kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni iyən bə jintondəki bəndon cəm kardedə. Şoqirdon mətni məzmuniku miyyəon kardedən ki, 1-nə bəndədə noncə ranq, 2-nə bəndədə vənəşə ranq, 3-nə bəndədə sıə ranq, 4-nə bəndədə zardə ranq, 5-nə bəndədə abiyə ranq nıvıšte lozime.

- 1) Xəşəconəti ranqe. Vəte bəbe ki, həmə vitamininə miyvon ranqe noncə ranq
- 2) Zuy simvole. Həmə podoşon, hıkmədonon məhz in ranqi səçiniyedən vənəşə ranq
- 3) Təhlukə iyən cəsorəti, otəşi iyən canqi, eşği iyən piye ranqe sıə ranq
- 4) Bə dınyo qami doə ranqe, həşi ranqe zardə ranq
- 5) Həm osmoni, həməni diyo ranqe abiyə ranq

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə gıymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəcəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətəni məzmuni qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətəni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətəni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– Əğilon, martə manqədə bəcəmə məhol kon fəsl omedə?

Əğilon cəvob doədən.

– Əvəsor:

Çəyo muəllim votedə:

– Çəmə imrujnəni movzu əvəSORİ həxədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “Bəcəmə məhol əvəSOR omedə” (səh. 77-78) mətəni handedə.

Mətəni handə bəpeşt muəllim şoqirdon dərskitobi 78-nə səyfədə bıə 1-4-nə asbardon bə vıRə rosnıyədən.

Asbard 1. Bə ın asbardi şərti qoroş şoqirdon “kışti” çiçə, əy çoknə ğande bəbe iştə yolonku əçə həxədə xəbə səninin iyən esse nıvıstəninin. Zinedəmon ki, novko merdon kışti bəştə peştışon dəbastə. Bo kışti ğande şeədən əvşon ğandə. Esse nıvıştey qoroş şoqirdon Nəvuzə idi həxədə internetədə məlumat pəydo kardədən yaən iştə yolonku xəbə sedən. Asbardi doədə məğsəd şoqirdon “kışti” çiç be, əy çoknə ğande həxədə iştə fikri nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardəye. Şoqirdon esse nıvıştey qoroş muəllim sıvol noədə ki, əvon kışti ğande həxədə iştə fikri dərəse ğədər nıvışte bızınon.

Şimə zıne “kışti” çiçə?

Əy çoknə ğande bəbe?

Asbard 2. Asbardi şərti şoqirdon səməni çiçi simvol be həxədə iştə fikri izoh kardəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon səməni həxədə iştə fikri mıstəğil şikilədə ifodə karde ğabiliyyəti inkişof kardəye. Asbardi bə vıRə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətəni cəm kardədə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Şimə zıne səməni çiçi simvole?

Asbard 3. Asbardi şərti jıqoye: “İdə şəvi tı çiç kardədəş? Bı həxədə esse bınıvışt”. Esse nıvışte qoroş şoqirdon idə şəvi çiç kardəninin əçə həxədə internetədə məlumat pəydo kardədən yaən iştə yolonku xəbə sedən. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon idə şəvi çiç kardəninin əçə həxədə iştə fikri nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardəye. Şoqirdon esse nıvışte qoroş muəllim sıvol noədə ki, əvon idə şəvi çiç kardəninin əçə həxədə iştə fikri dərəse ğədər nıvışte bızınon.

Şimə idə şəvi çiç kardədon?

Asbard 4. “Boçi insonon fikir kardeən ki, nəvuzə idədə çiç karde əy haft sor tıkror bəkaş? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon Nəvuzə idi həxədə iştə fikri mıtəğıl şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvlon noedə ki, şoqirdon iştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Boçi insonon fikir kardeən ki, nəvuzə idədə çiç karde əy haft sor tıkror bəkan?

Muəllim bə şoqirdon dərskıtobi 78-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nişıştey iyənən əy omutey asbardedə.

Yodədə oqət:

Əncəx qrammatikə mənəş bıə sıxanon koməqkorə nitği poonin. Koməqkorə nitği poon: *Sıxanon iyən cumlon bə iyəndi dəbastedən;*

Sıxanon və ya cumlon təsiri vey kardedən.

Koməqkorə nitği poon əleydə cumlə uzv bedənin və cumlədə bə hiç qılə parsı cəvob doedənin. Kali koməqkorə nitği poon de əsosə nitği poon omoniməti təşkil kardedən. Məsələn, Bıdə (koməqkorə nitği poə, pars doebədəni) iştə koy bıko.

İmi bə Həsəni bıdə (çiç bıkə? əsosə nitği poə).

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 34

PƏLƏNQƏ NEÇİ

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bəştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərth doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnıyədə:

– Pələnqi peşt pozi həşiyədə sutə.

– Pələnqi zu çəy çanqədə bəbe.

Muəllim bə şoqirdon parsədə:

– Yolon sıxanon çiçi həxədəyə?

Şoqirdon cəvob doedən:

– Pələnqi həxədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Abdulla Şaiqi “Pələnqə neçi” (səh. 79-80) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 80-nə səyfədə bıə luğəti (*neçi, də, dovnə* sıxanon) bə dəftər doeda nıvıšte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 1. “Dədə Kərim pələnqi kışte bəpeşt boçi peşmon bəbe? Bə tı çəy vırədə bıəbış çoknəy hərəkət əkeş? İştə fikri izoh bıə” nomınə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon ıştə fikri məntıği şikilədə izoh karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedən. Bəroən muəllim sıvlon noedə ki, şoqirdon ıştə fikri rohət izoh karde bızıno.

*Dədə Kərim pələnqi kışte bəpeşt boçi peşmon bəbe?
Bə tı çəy vırədə bıəbış çoknə hərəkət əkeş?*

Asbard 2. Bə asbardi şərtiro “Pələnqə neçi” mətnədə doə bıə “In pir həni çəmə nəzərədə rost bəbe” cumlə şoqirdon çoknə dərasedən iyən muəllifi dın cumlə çıçış votey piyedə əy izoh kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon bəvono doə bıə cumlə deştə fikri məntıği şikilədə izoh kardey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə cumlə cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvlon noedə ki, şoqirdon ıştə fikri rohət izoh karde bızıno.

*Şımə “In pir həni çəmə nəzərədə rost bəbe” cumlə çoknə dərasedən?
Şımə zıne, muəllifi dın cumlə çıçış vote piyedə?*

Asbard 3. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə sıə ranqədə doə bıə sıxani ibey de kon sıxani deqış karde bəbe əy pəydo karde lozime. Mətnədə sıə ranqədə doə bıə sıxani ibey bıə cumlə jıqoye. “Dı dəğə bədiqə *ıştə conış asparde*.” Şoqirdon cumlə məzmuniku mıəyyən kardedən ki, “*ıştə conış asparde*” sıxani ibeyi de “C” bəndədəki *marde* sıxani deqış karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

Dı dəğə bədiqə *ıştə conış asparde*.

A) mırdol be B) bəji be C) *marde* D) kıştışone E) conış doe

Asbard 4. Asbardi şərt jıqoe: “Kon sıxani ibeyədə “*sey*” sıxan məcaziyə mənoədə oko doə bıə”. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndonədə bıə sıxani ibeyon cəm kardedə. Jıqo asbardon doeyədə məğsəd şoqirdon sıftənə sinifondə tolışə zıvonədə məcaziyə mənoədə oko doə sıxani ibeyi çı dərəcədə mıəyyən karde zıneye. Şoqirdon har 3 qılə bəndədə doə bıə sıxanon ibeyi məzmunu de i yəndi mığoyisə karda bəpeşt mıəyyən kardedən ki, “A” bəndədə (*kitob sey*) iyən “C” bəndədə (*telefon sey*) doə bıə sıxani ibeyon həqiqiyə mənoədə, “B” bəndədə (*tərbiyə sey*) doə bıə sıxani ibeyisə məcaziyə mənoədə oko doə bıə. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) kitob sey B) *tərbiyə sey* C) telefon sey

Asbard 5. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə bə kon parsi cəvob ni əy pəydo kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə handə mətni çı cur yodədə oqəte iyən çəvon məntıği ğabiliyyəti mıəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni iyən jintonədə bıə bəndonədə doə bıə parson cəm kardedə. Şoqirdon mətni məzmuniku mıəyyən kardedən ki, “E” bəndə də doə bıə parsi cəvob ni. Bəroən rostə cəvob “E” bənde.

A) Çəmə məholədə pələnq bedə?
B) Pələnq ıştəni neçi kuti çand kərə şodoedə?
C) Pələnqi pust ki lu kardışe?
D) Merd boçi peşmon be?
E) *Əhvolut kon sori bıə?*

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de mişoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro mişoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəqli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Coğ.). Muəllim prəyektorədə bə şoqirdon “Natə siğon” aid bə filmi təmşo doedə karde.

Çəyo muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Film çiçi həxədə?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Natə siğon həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Xalidə Hasilova “Natə siğon” (səh. 81-82) nominə mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 82-83-nə səyfondə bıə luğəti (*natə siğon, qeoloq, qeoloqiya, kəştı, tav, kater, estakada, ton se, bo, ovdım, hitəxonə, buruğ, kekand* sıxanon) bə dəftər doedə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə. Luğəti bə dəftər nıvıştə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfadə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə in asbardi şərtiro şoqirdon “Natə siğon” həxədə esse nıvıştəninin. Esse nıvışte qoroş şoqirdon “Natə siğon” həxədə internetədə məlumat pəydo kardedən yaən iştə yolonku xəbə sedən. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon “Natə siğon” həxədə iştə fikri nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon esse nıvışte qoroş muəllim sıvol noedə ki, əvon “Natə siğon” həxədə iştə fikri dərəse ğəder nıvışte bızınon. Har şoqird iştə pəydo kardə məlumatı ğəderdə esse nıvıştədə.

Əğilon, “Natə siğon” həxədə həni çiç znedon?

Asbard 2. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə bə sıə vırə kon sıxani nıvışte bəbe əy pəydo karde lozime. Mətnədə de sıə ranqi doə bıə vırə cumlə jıqoe. “Lakin çəmə nat nəvə qeoloqon kəşfşon karde ki, ıyo, dıyo bınədə ... heste.” Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardedən ki, de sıə ranqi doə bıə vırə “nat” sıxani nıvışte lozime. Bəronə rostə cəvob “C” bənde.

A) ov

B) tul

C) nat

D) qili

E) ğızıl

Asbard 3. Çın asbardi şərt jıqoye: “Qiton miəyyən bıkə”. Asbardədə məğsəd şoqirdon dınyovindemoni iyən məntiği ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyey qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə sıxanon iyən bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon jintono doə bıə sıxani ibeyon de bəndon mişoyisə kardə bəpeşt miəyyən kardedən ki, “Bə noxəşinə odəmi votedən – “Xıdo şifo bido”, De qıləy koy məşğul bəkəsi votedən – “Xıdo ğıvvət bido”, Bə xorək hardəkəsi votedən – “Nuş bibo”, Bə ro dəro qınəkəsi votedən – “Çokə ro”, De qıləy ko məşğul bıə kəsi votedən – “Şımə ko ovand bıbo”” votedən.

1. “Nuş bibo” 2. “Şımə ko ovand bıbo” 3. “Xıdo şifo bido”

4. “Çokə ro” 5. “Xıdo ğıvvət bido”

- A) Bə noxəşinə odəmi votedən – “Xıdo şifo bıdo”
 B) De qıləy koy məşğul bəkəsi votedən – “Xıdo ğırvət bıdo”
 C) Bə xorək hardəkəsi votedən – “Nuş bıbo”
 D) Bə ro dəro qınəkəsi votedən – “Çokə ro”
 E) De qıləy ko məşğul bıə kəsi votedən – “Şımə ko ovand bıbo”

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş jintono doə bıə yolon sıxan bə bəndonədə doə bıə yolon sıxanonədə kon qılə omuj omeydə əy miəyyən kardey lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri jintono doə bıə yolon sıxani iyən bəndonədə doə bıə yolon sıxanon cəm kardedə. Şoqirdon çı məzmuniku miəyyən kardən ki, “*Həromə mol ğəv bəsute*” yolon sıxan “C” bəndə də doə bıə “*Həromə tikə xırtədə bəmande*” yolon sıxani omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “C” bəndə.

Həromə mol ğəv bəsute.

- A) Həromə ome, həlolış barde. B) Həromə moli bərekətiş əbini.
 C) *Həromə tikə xırtədə bəmande.*

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş jintono doə bıə bəndonədə kon cumlədə “lalə” sıxan bənə xısusiyə ismi oko doə bıə əy miəyyən kardey lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fiki bə tolışə zıvonədə xısusiyə ismon aid bıə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon miəyyən kardedən ki, “C” bənddəki “*Lalə çəmə diyədə jiyədə*” cumlədə Lalə sıxan odəmə nom mənəodə oko be qoroş xısusiyə isime. Bəroən rostə cəvob “C” bəndə.

- A) Lalə çı bandı dovnə har vıraş etənəbe. B) Lalə mayə manqi vey vıradə bedə.
 C) *Lalə çəmə diyədə jiyədə.*

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 36

ÇI BƏHLULİ MEHMON

2 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inki-şof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərhdə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot oko kardedə.	Şoqird iştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunu qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunu nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəqli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosniyedə:

- *Mehmon bə kə bərekət bəva.*
 – *Mehmoni ruzi Xıdo nav əy bərosniye.*

Muəllim şoqirdonku parsedə:

- *Yolon sıxanon çiçi həxədə?*

Şoqirdon cəvob doedən:
– *Mehmoni həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Çı Bəhluli mehmon**” (səh. 84-85) mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 85-nə səyfədə biə luğəti (mehmon sıxani) bə dəftər doedə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə. Luğəti bə dəftər nıvışte bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə biə 1-2-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “İştə zınəy, mehmon ıştə səhvi dərəse? İştə fikri izoh bıka” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri məntiği şikilədə izoh karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noedə ki, şoqirdon ıştə fikri rohət izoh karde bızıno.

Şımə zınə, mehmon ıştə səhvi dərəse?

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “Podşo boçi çəxoş həni nıpiye? İştə fikri izoh bıka.” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri məntiği şikilədə izoh karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noedə ki, şoqirdon ıştə fikri rohət izoh karde bızıno.

Podşo boçi çəxoş həni nıpiye?

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 37

KƏRPİCBİRƏ PİRONİ HEKOYƏ

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştedə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştedə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosniyedə:

– *Ko nikoş, nun əhəniş.*

– *Ko odəmi yol bəka.*

Muəllim bə şoqirdon parsədə:

– *Yolon sıxanon çiçi həxədə?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Ko, zəhmət kəşe həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitabədə Nizami Qəncəvi “**Kərpicbirə pironi hekoyə**” (səh. 86-87) mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitabı 88-nə səyfədə bə luğəti (*sevix, qədasə, qədasəratı, zəğər, exrocət, şımşı, pipışkon, bo, bə* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte iyən əvoni omute asbardedə. Luğəti bə dəftər nıvıştə bəpeşt şoqirdon dərskitabı hejo həmonə səyfədə bə 1-4-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə de sı doə bə sıxani de kon sıxani əvəz kardey bəbe əy pəydo kardey lozime. Mətnədə de sı doə bə sıxan bə cumlə jıqoe: “*Əncəx ğulon petovedən bə jıqonə zilləti.*” Şoqirdon cumlə məzmuniku miyyəyən kardedən ki, “*petove*” sıxani de “*durum harde*” sıxani əvəz karde bəbe.

Asbard 2. “Cıvoni səhv çiç be? Boçi əv oxoədə peşmon be? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeydə məğsəd çe şoqirdon iştə handə mətni həxədə mıtəğil şikilədə fikir votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvolon noədə ki, şoqirdon iştə fikri dərəse ğəder izoh karde bızınon.

Şımə zıne, cıvoni səhv çiç be?

Boçi əv oxoədə peşmon be?

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “Kərpicbirə pironi hekoyə” nominə mətni məzmuni omuj omə yolon sıxani pəydo kardey lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zınedən ki, “Tənbələti ozo vey bəka, ko karde conı sof bəka” yolon sıxan bəçe məzmuni omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) Pironiku votey, cıvoniku kardey.
- B) Bə əğili ko bivot, çəy dumo bıvit.
- C) Tənbələti ozo vey bəka, ko karde conı sof bəka.
- D) Zəmin bəvotə: «Bıkışt mını, bəjıkəm tını!»
- E) Çı diyəro diyə kardeədə canq hoston bəçiyə.

Asbard 4. Bə in aspardiro şeirədə de sıə ranqı doə bə sıxanon antonimi pəydo karde lozime. Şeirədə de sıə ranqı doə bə sıxanon antonimon jıqon: *nəvotiş – əvotiş, nam – hışq, bıkəş – məkəş*

Yodədə qəpəz:

Sıxani ifodə kardə mənə həmonə sıxani leksikə mənə. Sıxani bə kon nığı poə aid be, bə kon parsi cəvob doe iyən cumlədə bə rol çəy qrammatikə mənə. Məsələn: “kitob” sıxani leksikə mənə çəy bo handero vositə bəye. “Kitob” sıxani qrammatikə mənə çəy bə çiç? parsi cəvob doe, isim be iyən cumlədə bənə muhtədo oko doeye.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 38

SƏDAQƏTİNƏ DUSTON HƏXƏDƏ

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot oko kardedə.	Şoqird iştə müşohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.

3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəqli xarakterin inşa nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dıgəti rosniyedə:

- *Dusti bədə rujədə bəbe zine.*
- *Dust bə səy diyə bəka, dışmen bə lunqon.*

Muəllim çı şoqirdonku pərsədə:

- *Yolon sıxanon çiçi həxədə?*

Şoqirdon cəvob doedən:

- *Dustiəti həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Qasım bəq Zakiri **“Sədaqətinə duston həxədə”** (səh. 89-90) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 90-nə səyfədə bə luğəti (*neçiyəvon, nışınə* sıxanon) bə dəftər doedə nıvışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədəki 1-4-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Asbardi şərt jıqoe: “İştı zınəy, boçi gəroğon iyən milliyə parkon soxtedən?” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon iştə fikri mıstəğıl şikilədə votey gəbillyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardəbəpeşt sıvol noedə ki, əvon iştə fikri dərəse gədər izoh karde bızınon.

1. İştı zınəy, çı kəsı hərəkət rostbe? Bəs tı çı kəsı vırədə bəbiş çiç əkeş? İştə fikri izoh bıkə.

Asbard 2. Bə in asbardi şərtiro şoqirdon dustiyəti çoknə be iyən əçə ən nezə dust ki be həxədə qədə esse nıvıştəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon dustiyəti çoknə be iyən əçə ən nezə dust ki be həxədə iştə fikri mıstəğıl şikilədə nıvışte gəbillyəti inkişof kardeye. Esse nıvışte qoroş şoqirdon dustiyəti çoknə be həxədə iştə yolonku xəbə sedən. Şoqirdon esse nıvışte qoroş muəllim sıvol noedə ki, əvon dustiyəti çoknə be iyən əçə ən nezə dust ki be həxədə iştə fikri dərəse gədər nıvışte bızınon.

Dustiyəti çoknə bənine?

Bəs iştı ən nezə dust kiye?

Asbard 3. Bə asbardi şərti qoroş **“Məkaşt bəlo, mədiv bəlo”** yolon sıxani movzu miəyyən kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə doə bıə yolon sıxani movzu miəyyən karde gəbillyəti oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardey qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə yolon sıxani cəm kardedə. Şoqirdon **“Məkaşt bəlo, mədiv bəlo”** yolon sıxani ifodə kardə məzmuniku miəyyən kardedən ki, in yolon sıxanədə movzu **tərbiyə**. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) ibey

B) ağıl

C) **tərbiyə**

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş jintonədəki bəndondə kon cumlədə “şin” sıxan təm mənədə oko doə bıə əy miəyyən kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd tolışə zıvonədə çə şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardey iyən sıxanon mənə iyəndiku co karde gəbillyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniyey qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintondə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndonədəki cumlonədə doə bıə “şin” sıxani ifodə kardə mənaku miəyyən kardedən ki, “A” bənddəki **“şinə vətən”**, “B” bənddəki **“şinə sıxan”** ibeyondə “şin” sıxan məcaziyə mənədə, “C” bənddəki **“şinə səf”** ibeyədəsə “şin” sıxan həqiqi – təm mənədə oko doə bıə. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) Vətən bo har kəsı şin bedə.

B) Tel qəp bıjən şinə sıxan əməsni.

C) **Çəmə soədə bıə səfə doy səf vey şin bedə.**

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

V BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞİYMƏTNOE

Rozetta sığı sırr

1799-nə sori çe Misiri Rəşid şəhərdə səpeədəş Misir heroqlifon iyən ğədimə yunanə zıvonədə nıvıştəyon bıə sığə lovhəşon peydo kardəbe. Rəşid şəhəri bə vaxtonədə Rozetta şəhəri nomədə bero bə in sırrinə sığı “Rozetta sığ” nom doə be.

1802-nə sorədə Rozetta sığşon bə Britaniya muzey doe. Kali alimon çe sığı səpe bıə nıvıştəyon sırrı okardero cəhdşon karde. Əvon Ğədimə yunanə zıvonədə bıə mətnonşon hande, əncəx heroqlifon hande nıbe.

Soron davardin. Rozetta sığ əçəy sırrı okərdəkəsi roy bə çəşbe.

1822-nə sori sentyabr... Paris... 32 sinninə şərqsunas iyən zıvonşunas Jan Fransua Şampolyon çand ruj be Rozetta sığı səpe nıvıştəyon roədə sə arıştədəbe. Həni bəştə bovəş qın kardəbe. Əv miziku əşte. Binoş karde çəşmədə rə-rə bı tərəf-bə tərəf şe. Əsəbonış vey ğıvon bəbe, ıştə sədə həmə varianton no-peqət kardədəbe. İberdəm mande, bə mizi nez be. Vey vaxtnəku peqordona bıə ğədimə yunan zıvonədə bıə mətnış bəştə dast peqəte. Qavər, saminə kərə əy de diğəti ıştə nəzərikuş dəvordınıye. Vey qımon ki, Rozetta sığı səpe həm de heroqlifon, həmə de ğədimə yunan zıvonədə nıvıştəbıə mətnon məzmun i curəbin. Əncəx çe işoron məno zındəniş, çımı çı foydə?!

Ənəxəbədə bə Şampolyoni sə qıləy fikr ome. Qavər, ğədimə **misiroyon** nıvıştəyondə har qılə heroqlifi dı qılə təyinatış heste? Qavər, heroqlifon miəyyən vırədə bitovə sıxani, miəyyən vırədə əncəx i qılə hərfi ifodə kardədən? Çıkonə ki, əmə “həşt” sıxani dı i qılə işorə - 8 rəğəmi ifodə kardədəmon, çəvonkuən heroqlifon in funksiya bə vırə rosniye zinedən? **Şampolyon qıləy çiyən bə yod vardışe: yəhudi ijən ərəb əlifbonədə sait sədo doə hərfon nin**. Be bəzne ki, ğədimə **Misir** nıvıştəyonədəən sait sədon doə hərfonku istifodə bedənıbe.

Nupərəsə alim ujan mizi peştədə nişte. Nəzəronış bə Rozetta sığı səpe qırdə be. “Marağine, boçi ıyo kali sıxanon bə haşiyə sə bıə? Qavər, imon vey hurmətinə odəmon nomon ifodə kardədən. Aha! Ğədimə yunan nıvıştəyonədə Misiri firon Potolomeyi nom qətə bedə. Jıqo hisob bıəkəmon ki, əvvəlminə 4 işorə “P”, “T”, “O”, “L” hərfonin. İmon isə... İştəne ki, heste! Diyə bıəkə, in haşiyədə bıə sıxanikuən həminə hərfonku kali qılən təkror bedən. Ha Xıdo! Im ki, Kleopatra nome!”

Ha jıqo, de ğədim Misir heroqlifon nıvıştəbəyondə iminə sıxan handə be: Ptolomey iyən Kleopatra.

Kamə mıddətədə Şampolyoni co qılə heroqlifon sırrışən okarde. Əv həni de heroqlifon nıvıştə bıə mətnon rohət hande zinedəbe. Demiyən Şampolyon tarix iyən zıvoni elmədə qıləy vocibə kəşf kardışe. Rozetta sığı hande ğədimə dınyo tarixi omuteyədə iyən Şampolyoni tərəfiku qıləy tojə elmi sohə – **misirşunasəti** bino beədə yolə əhəmiyyətış be.

1-4-nə parson bə mətni aidin.

1. Mətnədə de sı doə bıə sıxanon miğoyisə bıəkə. İştı zınəy boçi eyini rişə bıə sıxanonədə qıləy de yolə hərfi, ə qılə de qədə hərfi nıvıştə bıə? İştə fikri izoh bıəkə.

2. Mətnədə de kavu doə bıə cumlə izoh bıəkə. İştı zınəy, zıvonədə sait nıbo qəp je bəbe? Bəs

əlifboədə saitın nı bun çiko bedə? İştə fikri izoh bıkə.

3. Jitonoş riyə bıə sıxani ibey izoh bıkə? In sıxani ibey de kon sıxani əvəz karde bəbe?

4. Mətni dumoyəndiəti pəydo bıkə.

- 1) Şampolyoni Ptolomey iyən Kleopatra sıxanonış hande.
- 2) Şampolyoni bəştə bovəş qın kardəbe.
- 3) Səpəədəş Misir heroqlifon iyən gədimə yunanə zıvonədə nıvıştəyon bıə sığə lovhəşon pəydo karde.
- 4) Rozetta sığşon bə Britaniya muzey doe.
- 5) Şampolyon həni de heroqlifon nıvıştə bıə mətnon rohət hande zınedəbe.

5. “Çe bevəcə ruji umr kam bəbe” yolon sıxani movzu mıəyyən bıkə.

- A) nıfrət B) səbr C) dustiyəti

6. Kon sıxani leksikə mənə rost doə bıəni.

- A) Neçiyəvon – de neçiyəti məşğul bıə odəm
- B) Xışmət – dil obe, vindeku xoşhol be
- C) kekand – mədənədə çol kandə fəhlə
- D) Ovdım – bo qıləy ko kardero lozim bıə təchizot iyən ləvozimot
- E) Qeoloq – zəmini soxtemoni, tərkiibi, tarixi iyən foydəninə kandemonon vırəbəvirə be həxədə elm

7. Kon parsi cəvob resə aşmarde?

- A) Imruj manqi çande?
- B) İştı boə çandminə sinifədə handedə?
- C) Şımə sinifədə çand qılə kinə heste?

8. Yolon sıxani təmom bıkə.

Kam-kam bəhə, ...

- A) pulı vey bəbe.
- B) bəştə diyəkə.
- C) həmişə bəhə.

9. “Mı bə kə rəsədə, əv hıtəbe” – cumlədə çand qılə cumlə uzv heste?

- A) 1 B) 2 C) 3

10. Kon cumlədə “diyəkə” sıxani leksik mənəş ni.

- A) Bə zəmini çok diyəkə, bıdə çokə məhsul bıdo.
- B) Bəştə lınqi ji diyəkə, bəqınıyeş
- C) Diyəkə ım, çımı voteye.

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

VI BAXŞPO

NƏĞİLON ALƏMƏDƏ

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
39.	Həlmə iyən Səlmə nəğil	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	91-92	84-85
40.	Piron iyən çəy zoon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	93-94	85-86
41.	İ mavlə ov	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	95-96	86-87
42.	Si qılə odəm	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	97-98	87-89
43.	İ iskan şıt	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	99-100	89-90
44.	Kafte iyən mujnə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	101-102	91-92
45.	Çı Həmədəni hakim	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	103	93
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNƏE			1		
Yekun			11 saat	13 səyfə	10 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərth doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird ıştə mışohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Bə rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosedə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Rəsm.) Muəllim lovhəku 2 qılə ğazi şikili ehaştədə.

Çəyo muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Im çiçi şikile?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Ğazi şikil.*

Muəllim çəyo xəbə sedə:

– *Həni kon kəy kijon nomi zinedon?*

Əğilondə har kəs ıştə zınə kəy kijon nomi votedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Bəxtiyar Ruşini “**Həlmə iyən Səlmə nəğil**” (səh. 91-92) şeiri de intonasiya handedə.

Şeiri handə bəpeşt muəllim dərskitobi 92-nə səyfədə bə luğəti (*ku, vaq, pərvoz kardey, pərəndə, xışmət, kiviləti, şənbozəti* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə bə 1-3-nə asbardon bə vırə rosniyədən.

Asbard 1. Asbardi şərt jıqoe: “De sı doə bə misron izoh bıkə.” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə fikri mıtəğil şikilədə votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon fikri bə şeirədə bə de sı doə misron cəm kardədə ki, əvon ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Çokişe rost bıbəmon bə bandi bəş,

Əyo dıqlə hovə, obəkəmon kəş.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, bə kavuə vırə kon sıxanı nıvışte bəbə əy pəydo kardey lozime. Şeirədə de kavu doə bə vırə misro jıqoe. “Çand saətbe bəvon ... nəvedəbe”. Şoqirdon misro məzmuniku miyyəyən kardədən ki, çiçisə axtər kardeəse beyo *bərk* bənəven. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

Çand saətbe bəvon *bərk* nəvedəbe

A) çok

B) *bərk*

C) lok

D) ğəşənq

E) kam

Asbard 3. “Mətnədə bənə antonimi oko doə bə sıxanon pəydo bıkə. Əvoni cumlədə oko bıdə.” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tılışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey iyən çəvon antonimon pəydo kardey, cumlə soxtəy ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon mətnədə bə “Həlmə votedəbe *eqınəmon* bə *ru*. Səlmə votedəbe *peşəmon* bə *ku*” misronədə *eqınəmon* – *peşəmon* sıxanon bə iyəndi əks mənə ifodə kardeku miyyəyən kardədən ki, əvon antonimin.

Həlmə votedəbe *eqınəmon* bə *ru*.

Səlmə votedəbe *peşəmon* bə *ku*,

Əmə bə ro *eqınədə* Arif bə peton *peşədəbe*.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 92-nə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonı qrammatika ğaydə bə dəftər nişıştey iyənən əy omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Cumlədə sıxanon de miəyyən resə omedən. Tolışə zıvonədə, adətən, miətdəo cumlə əvvələdə, xəbə cumlə oxoədə omedə.

Qeyd: Bəzən xəbə cumlə oxoədə niəmə bəzime.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 40

PIRON İYƏN ÇƏY ZOON

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omuteyde.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nişıştedə.	Şoqird iştə omute sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nişıştedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nişıştedə.	Şoqird iştə omute məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nişıştedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosniyedə:

– *Səbr çi imoni moə.*

– *Zoə çi dıšmeni çəşi dovilə.*

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Yolon sıxanon çiçi həxədə?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *Səbri iyən zoə həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “Piron iyən çəy zoon” (səh. 93-94) nəğili handedə.

Nəğili hande bəpeşt muəllim dərskitobi 94-nə səyfədə biə luğəti (*piron* sıxanı) bə dəftər doədə nişışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə biə 1-3-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Bə asbardi şertiro mətnədə bə sıə ranqi doə biə vırə kon sıxanı nişışte bəbe əy pəydo karde lozime. Nəğilədə de sıə ranqi doə biə vırə cumlə jıqoe: “Şifoninə aləfonku dəvo ... iyən həvatə qıləy piron hestbe”. Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardədən ki, şifoninə aləfonku dəvo *hozi kardə*. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) vilo karde

B) qırdə karde

C) *hozi karde*

D) rost karde

E) şo karde

Asbard 2. Bə m asbardi şərtiro “Piron iyən çəy zoon” nəğilədə boon Siyodimi çəvon pıə dızdiye çoknəy dərəsin əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məntiği ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıeyro muəllim şoqirdon fikri bə nəğili məzmunı cəm kardedə. Şoqirdon nəğili məzmunıku mıəyyən kardedən ki, pironi imkanış karde boştə zoon koğəzədə Siyodimi nom nıvıştıše.

Asbard 3. “Boçi pironi dəvo sırrış əncəx bəştə oxonə zoə votıše? Tı çəy vırədə bıəbiş kon boə əvıjınış? İştə fikri izoh bıkə.” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə handə nəğili həxədə bəvono doə bıə sıvolon məntiği şikilədə cəvob doey, izoh kardey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvolon noedə ki, şoqirdon ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

*Boçi pironi dəvo sırrış əncəx bəştə oxonə zoə votıše?
Tı çəy vırədə bıəbiş kon boə əvıjınış?*

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardedə.

DƏRS 41

İ MAVLƏ OV

1 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə ıştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj kardey), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştədə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterinə inşa nıvıştədə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosnıyedə:

- Çoki bıkə, bıdə bə ruy ovi.
 - Çoki bıkə, səkuə mədə.
 - Çoki karde har kəsi sənət ni.
- Muəllim şoqirdonku parsedə:
- Yolon sıxanon çiçi həxədən?
- Şoqirdon cəvob doedən:
- Çoki həxədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “İ mavlə ov” (səh. 95-96) nəğili handedə.

Nəğili handə bəpeşt muəllim dərskitobi 96-nə səyfədə bə luğəti (*mavlə* sıxani) bə dəftər doedə nıvışte.

Çəyo şoqirdon dərskitobi hejə həminə səyfədə bıə 1-3-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 1. Asbardi şərt jıqoc: “İştı zınəy, cı Dəclə ruy nezi jiyə podşo boçi ovış bənə baxşışı ğabul karde? Oxo əy bə ovış ehtiyoc nibe? İştə fikri izoh bıka”. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə handə nəğili həxədə mıstəğil şikilədə fikir votey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvolon noedə ki, şoqirdon ıştə fikri dərəsə ğədər izoh karde bızınon.

Şımə zine, cı Dəclə ruy nezi jiyə podşo boçi ovış bənə baxşışı ğabul karde?

Oxo əy bə ovış ehtiyoc nibe?

Asbard 2. “Tı cı podşo vırədə bıbış çic əkeş? Merdi bə dumo oəqordonı, ya bəy baxşış ədeş? İştə fikri izoh bıka” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri məntiği şikilədə izoh kardey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim şoqirdon fikri bə “İ mavlə ov” nominə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvolon noedə ki, şoqirdon ıştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Şımə cı podşo vırədə bəbeyon çic əkeyon?

Şımə merdi bə dumo oəqordonıyon, ya bəy baxşış ədeyon?

Asbard 3. Bə m asbardiro nəğili iminə cumlədə bıə mıbtədo iyən xəbə mıəyyən karde, mıbtədo jıtono 1, xəbə jıtono 2 qılə riyə kəşə iyən cumlə bə dəftər nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə “İ mavlə ov” nominə nəğili iminə cumlə cəm kardedə iyən bəvonə tolışə zıvonədə mıbtədo iyən xəbə çoknə pəydo kardey aid qrammatikə ğaydə izoh kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon nəğili iminə cumlədə mıbtədo iyən xəbə pəydo kardeyro asbardi bə vırə rosnıyedən. Şoqirdon bə cumlə uzvon de sıvol doey mıəyyən kardedən ki, “İ zəmonon Dəclə ruy kənoədə qıləy xoşniyyətə sultan jiyədəbə” cumlədə *sultan* sıxan *ki?* sıvoli cəvob doeyro *mıbtədo, jiyədəbə* sıxan *çic kardedəbə?* sıvoli cəvob doeyro *xəbəyə*.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 96-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nışıştey iyənən əy omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Mıbtədo de xəbə bə şəxsi qoroş omuj omedə. Yəni mıbtədo bə kon şəxsi aid bedəbu xəbəən bə şəxsi aid bedə. Məsələn:

Mı (Az) bə kə şedəm.

Tı bə kə şedəş.

Əv bə kə şedə.

Əmə bə kə şedəmon.

Şımə bə kə şedəyon. (şedəşon).

Əvon bə kə şedən.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur ıcro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 42

Sİ QİLƏ ODƏM

2 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bəştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird ıştə mışohidə kardeyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noedə, təyınotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noedə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni ıştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıştədə.	Şoqird ıştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird ıştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

Integrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolun sıxanon bə şoqirdon diğəti rosniyedə:

– *Ağıl de yoli-ruki ni.*

– *Ağıl sığədə bedəni, sədə bedə.*

Muəllim çı şoqirdonku parsədə:

– *Yolon sıxanon çiçi həxədə?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Ağıl be həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə **“Si qılə odəm”** (səh. 97-98) nəğili handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim şoqirdon dərskitobi 98-nə səyfədə bıə 1-4-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “Çe podşo odəmon çəş boçi Ayazi peqətedənibe? İştə fikri izoh bıəkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri məntiği şikilədə izoh karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyero muəllim şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noedə ki, şoqirdon iştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Çe podşo odəmon çəş boçi Ayazi peqətedənibe?

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoc: “Si qılə odəm” nəğilədə podşo hisob kardedəbe ki, bə har kəsi bəçəy səriştə iyən ğabiliyyətiyro ğeymət noedən. İştə zınəy, podşo fik rost be, ya ne? İştə fikri izoh bıəkə. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri məntiği şikilədə izoh karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə “Si qılə odəm” nominə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noedə ki, şoqirdon iştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Podşo hisob kardedəbe ki, bə har kəsi bəçəy səriştə iyən ğabiliyyətiyro ğeymət noedən. Şımə zine, podşo fik rost be, ya ne?

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş cumlon duməyəndiəti miəyyən kardey lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon iştə handə nəğili çı dərəcədə yodədə oqəte iyən çəvon məntiği ğabiliyyəti miəyyən kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə “Si qılə odəm” nominə nəğili məzmuni iyən bə bəndondə doə bıə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku miəyyən kardedən ki, cumlon duməyəndiəti jıqoc:

1) *Ayaz bə parson həmə cəvob doedə. (6)*

2) *Podşo çe kərvoni çe Reyku kəynə beşe parsədə. (4)*

3) *Podşo vindedə ki, çe royku qıləy kərvon dəvardədə. (3)*

4) *Podşo viğandə odəm çe kərvoni bə Yəmən şe omutedə bə dumo oqardedə. (5)*

5) *Podşo si qılə noroziyə odəmi peqətedə, bo neçivonəti karde beşədə. (2)*

6) *Podşo odəmon çe Ayazi bə na şeku norohət bedən. (1)*

Asbard 4. Bə asbardi şərtiro şoqirdon de bə nımunə diyə karde ro jintono doə bıə sıxanon bə kon parsi cəvob doe, çəvon aid bıə nitği poə miəyyən kardənin iyən əvoni bə cədvəl nıviştəninin. Jıqo asbardon doeyədə məğsəd şoqirdon sıftənə sinifondə tolişə zıvonədəki sıxanon bə kon nitği poə aid be çı dərəcədə miəyyən karde omuteye. Asbardi bə vırə rosniyero muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə sıxanon cəm kardedə. Şoqirdon de bə sıxa-non sıvol doe ro çəvon bə kon nitği poə aid be miəyyən kardedən iyən əvoni bə cədvəl nıviştədən.

sı, tarso, vil, əv, mı, ko karde, şəhər, kam, əmə, dəporniye, kitobxonə, kisib kardey, kivol, kivoləti, kəynə, kirdi, kam, pot, qulməçə

sı	çikonəy?	sifət
tarso	çikonəy?	sifət
vil	çiç?	isim
əv	ki?	əvəzəkə
mı	ki?	əvəzəkə
ko karde	çiç karde?	feil

şəhər	kon vırə?	isim
kam	çanədə?	aşmard
əmə	ki?	əvəzəkə
dəporniye	çiç karde?	feil
kitabxonə	kon vırə?	İsim
kisib karde	çiç karde?	feil
kıvöl	çoknə?	sifət
kıvöləti	çiç?	isim
kəynə	kəynə?	əvəzəkə
kırdi	çiç?	isim
kam	çanədə?	zərf
pot	çanədə?	zərf
qulməcə	çiç?	isim

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 98-nə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nışıştəy iyənən əy omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

İqlə cumlədə dı qılə mıbtədə iyən xəbə hestebu, həmonə cumlon kaftə cumlonin. Kaftə cumlon de intonasıyə iyən de koməqkorə cumlə uzvon bə iyəndı dəbastə bedən. Məsələn, Kəybə o be, muəllim bə sinif dəşe. Cumlon bə iyəndı dəbastə sıxanon bastəyonin. Məsələn, Mı veyım vote, əncəx əy quşış nıdoe.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 43

İ İSKAN ŞIT

2 saat

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mışohidə kardəyon, məsə hodison de mığoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro mığoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmuni qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmuni nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştədə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştədə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştədə.

MOTIVASIYA

İntegrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolun sıxanon bə şoqirdon diğəti rosniyədə:

- Çoki bikoş, çoki bəvindeş.
- Çoki qin əbini.
- Çoki yodo bekindəkəs çokə odəm be əzini.

Muəllim şoqirdonku parsədə:

- Yolun sıxanon çiçi həxədə?

Şoqirdon cəvob doədən:

- Çoki, insonəti həxədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə çı Allahverdi Bayrami “İ iskan şıt” (səh. 99-100) nominə mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 100-nə səyfondə bıə luğəti (*lod, ranqəvun, hurdəvat, diyən, nimov, pərdaxt* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte iyən əvoni omute asbardedə. Luğəti bə dəftər nıvışte bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə 1-3-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. “Noxəşxonə ğarzon ki doəşbe? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri məntüği şikilədə izoh kardey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə “İ iskan şıt” mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, şoqirdon iştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Şımə zıne noxəşxonə ğarzon ki doəşbe?

Asbard 2. Asbardi şərt joqoc: “İştə zınəy, de i iskan şiti çı noxəşxonə puli doe əbi?”. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri məntüği şikilədə izoh karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri tojədən bə “İ iskan şıt” nominə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, şoqirdon iştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Şımə zıne de i iskan şiti çı noxəşxonə puli doe əbi?

Asbard 3. Bə in asbardiro mətnədə xısusiyə ismon pəydo kardey iyən in sıxanon boçi de yolə hərfi nıvışte bedən əy izoh kardey lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə dərskitobi 100-nə səyfədə bıə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə umumiyyə iyən xısusiyə ismon aid bıə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh karde bəpeşt şoqirdon mətnədə xısusiyə ismon pəydo kardedən iyən lozim bıə asbardi bə vırə rosniyedən.

Xıdo, Həsən, Xədicə

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 100-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvıştey iyənən əy omutey asbardedə.

**Yodədə
oqət:**

İsmon dı cur bedən: umumiyyə iyən xısusiyə ismon.

Xısusiyə ismon cumlə har vırədə omeədə de yolə hərfi nıvışte bedə. Bə xısusiyə ismon insoni nomon, bə həyvnonon doə bıə nomon, çı osmoni cismi nomon, okeanon, diyoon, ruon, şəhəron, diyon iyən co çiyon nomon aidin. Məsələn, Məhəmməd, Mars, Kaspi, Boku.

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardedə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardedə (hovuj karde), ofə-yevon şikilədə dəvom kardedə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıştedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəğli xarakterin inşa nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosniyədə:

- *Dusti bədə rujədə bəbe zine.*
- *Dust qətey hostone, dust oqətey çətin.*

Muəllim şoqirdonku parsedə:

- *Yolon sıxanon çiçi həxədən?*

Şoqirdon cəvob doədən:

- *Dustiyəti həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “**Kafte iyən mujnə**” (səh. 101) nəğili handedə.

Nəğili hande bəpeşt muəllim dərskitobi 102-nə səyfədə bıə luğəti (rımuz kardey sıxanı) bə dəftər doədə nıvıştə iyən əvoni omute asbardedə. Luğəti bə dəftər nıvıştə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə 1-4-nə asbardon bə vırə rosniyədən.

Asbard 1. “İştı zınəy, kafte iştə səhvi dərəse? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon iştə fikri məntıği şikilədə izoh karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə “Kafte iyən mujnə” nominə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, şoqirdon iştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Şımə zine kafte iştə səhvi dərəse?

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “Tı çı kafte vırədə bıəbiş bə mujnə koməq əkeş?” Asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon iştə fikri məntıği şikilədə izoh kardey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri tojədən bə “Kafte iyən mujnə” nominə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, şoqirdon iştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Şımə çı kafte vırədə bəbəyon bə mujnə koməq əkeyon?

Asbard 3. Bə asbardiro şoqirdon kon cumlədə zərf ni əy pəydo kardəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə zərfon çı dərəcədə zine məyyən kardey iyən əvoni cumlədə pəydo kardey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə ki, əvon rosta

cəvobi pəydo karde bızınon. Şoqirdon bə bəndonədə cumlonədə bıə sıxanon qılə-qılə de sıvöl doey ro miəyyən kardedən ki, “*Çamə vişon vey ğəşənqin*” cumlədə zərf ni. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) Maştə əmə bə Boku bəşemon.

B) Tovistonədə şəvon çı rujonsən kirt bedən.

C) *Çamə vişon vey ğəşənqin*.

Asbard 4. Bə asbardi şərtiro “*Çı muəllimi sıxanon bəy vey təsirış kardəbe, ... ıştənış bə vırə nınoe*” cumlədə bə noxton vırə kon sıxani nıvıştey lozime əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışı zıvonədə cumlə soxtəy ğabiliyyəti inkişof kardeye. Jintono noxton noə bıə cumlə jıqoye: “*Çı muəllimi sıxanon bəy vey təsirış kardəbe, ... ıştənış bə vırə nınoe*” Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardedən ki, noxton noə bıə vırə “*əncəx*” sıxani nıvıştey lozime. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

“Çı muəllimi sıxanon bəy vey təsirış kardəbe, əncəx ıştənış bə vırə nınoe”

A) bəro ki

B) iyən

C) *əncəx*

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 102-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvıştey iyənən əy omutey asbardedə.

Cumlə uzvon de mıxtəlif sıxanon iyən sıxani ibeyon ifodə bedən. Həmonə sıxanon bə mıxtəlif nıtği poon aid be bəzinen.

Cumlə uzvon dı cur bedən:

I. *sər uzvon (mubtədo, xəbə);*

II. *dımınə dərəcənınə uzvon (təmoməkə, təyin, zərflik).*

Şoqirdon muəllim izohi bəpeşt dərskitobi hejo həminə səyfədəki 5-nə asbardi bə vırə rosniyedən.

Asbard 5. Bə m asbardiro jıtono doə bıə cumlonədə cumlə uzvon pəydo kardey lozime. Cəvobi pəydo kardəy ro muəllim çə şoqirdon fikri bə dərskitobi 102-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə cumlə uzvon aid bıə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon de jintonədəki cumlonədə doə bıə sıxanon sıvöl doey ro çəvon bə kon cumlə aid bey miəyyən kardedə iyən asbardi bə vırə rosniyedən.

1. *Əmə bə kə rəseədə, Arif hıtedəbe.*

2. *Azərbayconı vey ğəşənqə vıronı ş heste.*

3. *Çımı dust Əli Bokuədə jiyədə.*

4. *Əmə həmə ıştə Vətən – Azərbaycanmon bənə ıştə moə piyədə.*

5. *Əmə tolışə zıvoni omutedəmon.*

6. *Boku çı Azərbaycanı sərşəhəre.*

7. *Lankon Azərbaycanı ğədımə şəhəronədə qıləye.*

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çıko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikron deştə kardə əlovon inkişof kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, handəyon, məsə fakt iyən hodison həxədə təğdimot hozı kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nom noədə, təyinotiro miğoyisə kardədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodison bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Mətni məzmunı qeş kardədə (hovuj karde), ofəyevon şikilədə dəvom kardədə.	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Handə mətni məzmunı nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir iyən nəqli xarakterin inşa nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə məlumaton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Ədəb.). Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dıgəti rosniyedə:

- *Mehmon oməədə xəbə əkəni.*
- *Ğonəği hardey Xıdo bərosniye.*
- *Mehmoni ruzi Xıdo nav bəy bərosne.*

Muəllim şoqirdonku parsedə:

- *Yolon sıxanon çiçi həxədə?*
- Şoqirdon cəvob doədən:
- *Mehmoni (ğonəği) həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə çı Seyid Əzim Şirvani “**Çe Həmədoni hakim**” (səh. 103) mətni handedə. Mətni handə bəpeşt muəllim şoqirdon dərskitobi 103-nə səyfədə bıə 1-2-nə asbardon bə vırə rosniyedən.

Asbard 1. Çı asbardi şərt jıqoe: “Səxavətinə merdi bə hakimi boçi hiç çış nıdoe?” Asbardi doeyədə məqsəd çe şoqirdon iştə fikri məntığı şikilədə izoh kardey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyey qoroş muəllim şoqirdon fikri bə “Çı Həmədoni hakim” nominə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, şoqirdon iştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Şımə zıne, səxavətinə merdi bə hakimi boçi hiç çış nıdoe?

Asbard 2. “Dımınə ruj çı merdi fik boçi deqiş be?” nominə asbardi doeyədə məqsəd çe şoqirdon iştə fikri məntığı şikilədə izoh kardey ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim şoqirdon fikri tojədən bə “Çı Həmədoni hakim” nominə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim sıvol noədə ki, şoqirdon iştə fikri rohət izoh karde bızınon.

Əğilon, şımə zıne, dımınə ruj çı merdi fik boçi deqiş be?

ĞIYMƏTNOE

Muəllim şoqirdi dərsi çiko təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

VI BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE

Dİ BE, VEY Dİ BE...

Jimon de çəmə sə cəni (nəfəsi) aşmardon ne, əvoni sey - bə di dəğandə b1ə de ləzon pamuə bedə.

Hələ **hırdən** beədə əzizə p1əm bə rəhmət şe. Çemi çanədə **qonə** şələ be bedədən bəzinen. İno əməni perosniyero səş anə ğal be ki, əy əncəx şanqone əvindimon. **Roste**, bə hiç çiy ehtiyocimon nibe. Əmma diğğət nibe ku az omujən qınəbim bə bevəc nəvə əğilon.

İ ruj hamsiyə Şiri sədoş karde m1, votışe:

– Az deşt1 p1ə **nezə dust** b1əm. **Çokə** rujon dəvoniyəməne, 1sət Əbil şə bəştə həxə dınyo, azən colinə mandəm. Kali koonədə boy bəmi koməq b1kə.

Həm **sinninə**, ağılmandə odəm, həməni de çem1 p1ə dust bero, ğəbul kardıme çəy təklif...

Soron dəvardin. Şiri mamu çem1 bə təhsili, sənəti xıvand bero bə həvəs vardışe m1, bevəc nəvə əğilon ku diyəro bim. Hətta bə pianino, bə klassikə musiqi marağım ziyod be...

Yol bim, orıxnime ali məktəb, çokə ko bə dast vardıme. Şiri mamum çe yodo bekarde...

İ ruj **bədə** xəbə rəsəy bəmi: Şiri mamu şe bə rəhmət. Omim çəy dəfnədəm iştirak karde. Bəçəy kə şim. Kə çe curə be - jəqəən mandəbe, iqlə şkafi səpe noə b1ə ğoti nibe. Şınəym ki, yəğın çəy ğohumon peqətəşone.

Peşmon holədə oqardim bə kə: məzəmmətim karde 1ştən ki, boçi anə dəvardə soronədə i kərə bəy nıqınim?

Se-ço ruj bədiqə poçto bə çem1 nom qıləy boxçonə ome, okardıme: qıləy ğızılə sepınə saat be. Ğoti jiyo nıvıştə b1əbe: “ Umri ən **reçinə** rujon bə ivrə dəvoniyəb1ə bəştə qədə dustiro...”

Har dəfə handeədə çem1 çəşonədə ars **ru bedəbe**. Oxo çem1 bənə insoni bə formə dəşəədə çəy yolə rol yodo be kardəmbe. 1sət həftoği barde ç1 foydəş hestbe. Di be, vey di be...

Allahverdi Bayrami

1-3-nə parson bə mətni aidin.

1. İşt1 zınəy, çiç d1 be? Boçi əsəri sər ğəhrəmon peşmone? İştə fikri izoh b1kə?

2. Mətnədə de s1ə ranqi doə b1ə s1xanon antonimi b1nıvışt.

3. Jitonoş riyə b1ə s1xanon sinonimi pəydo b1kə.

4. Kon cumlədə əvəzəkə bəpeşt verquli işorə noe əbını?

A) Əv, çem1 duste.

B) Əy, 1ştə dəronış handəbe.

- C) İm, çemı dust Əliye.
- D) İn, zoə dəmə handedə.
- E) Əv, Bokuədə jiyedə.

5. Cumlonədə çe mubtədo jıtono i, xəbə jıtono dı qılə riyə bıkəş.

- 1. Tı çəmə ən nezə dustış.
- 2. Mı ıştə daston bə telı deqış əkənim.
- 3. Pironi imonış vote bə ro dəqıniye.
- 4. Çe dınyo haft qılə mocuzəş heste.
- 5. Nəvuzə idədə əmə bə idəqardış şedəmon.

6. Kon cumlədə “ki” koməqkorə nitği poə?

- A) Ki tınış iyo vanq karde?
- B) Tı bın həxədə bo ki qəpı jə?
- C) Mı ki, bətim votəbe?

7. Kon cumlə kəfte?

- A) Adil deştə duston bə vişə şe.
- B) Aynur de Xanımı peş məktəbi bə kitobxonə şın iyən kitobşon hande.
- C) Nənə nəğıl qəp jedəbe, nəvonən bəy quş doədəbin.

8. Kon cumlədə jintonoş riyə bıə sıxan çe cumlə dımınə dərəcəninə uzve?

- A) Muəllim Həsəniku roziye.
- B) Arif çemı duste.
- C) Əmə de Leyla bə Boku bəşəmon.

9. Kon cumlonədə kaftə cumlə soxte bəbe.

- 1. Dədə ıştə koş sə karde, bə mətbəx ome.
- 2. Mirəli de kaştəmonəti məşğulbe.
- 3. Xıyzon sufrə kəno nişte.
- 4. Çəy pıəku bəy qıləy asp mandəbe.

- A) 1, 3 iyən 2, 4
- B) 1,2 iyən 3, 4
- C) 1, 4 iyən 2, 3

10. Kon cumlədə zərf çe hərəkəti vırə ifodə kardedə?

- A) Az har ruj maştə-maştə əştədam.
- B) Zımıstonədə həvo sard bedə.
- C) Bə dılə dəşi, biton vey sarde.

Buraxılış məlumatı

Talış dili 4

Ümumi təhsil məktəblərinin 4-cü sinfi
üçün Talış dili fənni üzrə dərsliyin

METODİK VƏSAİTİ

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər:

Aqil Gülağa oğlu Cəfərov
Rasim Arif oğlu Heydərov
Elvin Səfər oğlu Səmədov

Nəşriyyatın direktoru
Redaktor
Dil redaktoru
Kompüter dizaynı
Korrektor
Texniki redaktor
Rəssam

Rəhilə Soltanqızı
Əbülfəz Rəcəbli
Allahverdi Bayramov
Nigar Feyzullayeva
Vüqar Mirzəyev
Ruslan Mahmudov
Dilbər Əhmədova

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi: 2023-013

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və
yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq,
elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab nəşriyyat həcmi 10. Fiziki çap vərəqi 12. Formatı 57×82 ¹/₈ .
Kəsimdən sonra ölçüsü: 195x275. Səhifə sayı 72.
Şriftin adı və ölçüsü: məktəb qarnituru 12. Ofset kağızı. Ofset çapı.
Sifariş .Tiraj . Pulsuz. Bakı – 2023.

Əlyazmanın yığıma verildiyi və çapa imzalandığı tarix: 07.02.2023

Çap məhsulunu hazırlayan:

Çaşıoğlu Eİ MMC

Bakı şəhəri, M.Müşfiq küçəsi 2A.

Çap məhsulunu istehsal edən: